ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἢ ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

ΚΑΙ

Ὁ ἹΠΠΑΡΧΙΚΟΣ.

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΤΟΥ Β'

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

ΚΑΙ

ΟΙ ΠΡΟΣ ΚΥΡΟΝ

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἢ ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

XENOPHONTIS

EXPEDITIO

CYRI.

TOMIS QUATUOR.

EX EDITIONE T. HUTCHINSON.

Τῶν ΠΑΡΘΩΝ ὐκ ἀφισαμένων, Πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τὸν ΑΝΤΩΝΙΟΝ ἰσορῦσιν Ὧ ΜΥΡΙΟΙ, θαυμάζοντα ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ. PLUTARCH. in M. ANTONIO.

TOM. III.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LXIV.

40

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

XENOPHONTIS

EXPEDITIO

CYRI.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ Ε΄.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

EXPEDITIONE

LIBER QUINTUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ Ε'.

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν, ἃ εὔξαντο σωτήρια θύειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἥκοιντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες, ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων Θούριος, καὶ ἔλεξεν ὧδε, 'Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα 'ἤδη συσκευαζόμενος, καὶ βαδίζων, καὶ τρέ'χων, καὶ τὰ ὅπλα φέρων, καὶ ἐν τάξει 'ἰών, καὶ φυλακὰς φυλάττων, καὶ μαχόμε'νος· ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη, παυσάμενος τούτων

XENOPHONTIS
DE
CYRI
EXPEDITIONE
LIBER QUINTUS.

QUAECUNQUE in expeditione cum Cyro *ſuperiorem in Aſiam ſuſcepta* Graeci geſſerint; quaeque in itinere ad mare uſque *quod* in Ponto Euxino *continetur*, et quo pacto ad Trapezuntem urbem Graecam pervenerint, et quo modo ſacrificia perpetraverint, quae pro ſalute facturos *ſe* voverant, ubi primum pacatam in terram veniſſent, ſuperiore libro expoſitum eſt.

Deinde cum conveniſſent, de itinere reliquo deliberabant: et Antileon Thurius ſurrexit primus, atque in hunc modum loquutus eſt, ‘ Equidem, viri, inquit, jam ‘ defatigatus ſum colligendis vaſis, et eun- ‘ do, et currendo, et ferendis armis, et ‘ ordine ſervando, et excubiis agendis, et ‘ pugnando: jamque *adeo* cupio, fine labo-

25

'ribus his impoſito, quandoquidem maris
'nobis eſt copia, in poſterum navigare, et,
'ſicut Ulyſſes, porrectus, dormiendo in
'Graeciam adpellere.' Haec cum audîſſent milites, *huic* ut qui rectè diceret adſtrepuerunt: alius etiam eadem dicebat, omneſque *adeo* qui aderant. Deinde ſurrexit Cheriſophus, et haec verba fecit, 'A-
'micus mihi eſt, viri, Anaxibius, cui *jam*
'contigit navarchi munus: quamobrem ſi
'me miſeritis, arbitror me cum triremibus
'rediturum et navigiis, quae vos vectura
'ſint: vos autem, quoniam navigare vul-
'tis, expectate donec rediero: citò certè
'redibo.' Haec cum audîſſent milites, gaviſi ſunt et quàm celerrimè navigio diſcederet decrevêre.

Poſt hunc ſurrexit Xenophon, et ſic loquutus eſt, 'Jam Cheriſophus quidem ad
'navigia mittitur, et nos *hic eum* opperie-
'mur. Quamobrem quaecunque mihi tem-
'pus poſtulare videtur ut, dum commo-
'ramur, faciamus, haec *vobis* exponam.
'Primum commeatus ex hoſtico parare o-

'τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν,
'πλεῖν τὸ λοιπὸν, καὶ ἐκταθεὶς, ὥσπερ
'Οδυσσεὺς, καθεύδων ἀφικέσθαι, εἰς τὴν
'Ἑλλάδα.' Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταυτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παρόντες. Επειτα Χειρίσοφος ἀνέστη, καὶ εἶπεν ὧδε,
'Φίλος μοι ἐστὶν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος,
'ναυαρχῶν δὲ τυγχάνει· ἢν ἓν πέμψητέ
'με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ
'πλοῖα τὰ ὑμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δ', ἐπεί-
'περ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἕως' ἂν
'ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως.' Ακούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥδησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὧδε, 'Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐπὶ πλοῖα
'στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. Ὅσα
'ἂν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ
'μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. Πρῶτον μὲν τὰ ἐπι-
'τήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμί-

'ας· ὅτε γὰρ ἀγορά ἐστιν ἱκανὴ, ὅτε ὅτι
'ωνησόμεθα πάρεστιν, εἰ μὴ ὀλίγοις, ἥτε
'χώρα πολεμία· κίνδυνος ἦν πολλοὺς ἀ-
'πόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκ-
'τως πορεύωνται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Αλ-
'λά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν
'τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι,
'ὡς σώζησθε· ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖ-
'σθαι.' Εδοξε ταῦτα. 'Ετι τοίνυν ἀκού-
'σατε καὶ τάδε· ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκ-
'πορεύσονταί τινες. Οἶμαι οὖν βέλτιον
'εἶναι ἡμῖν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι,
'φράζειν δὲ καὶ ὅποι· ἵνα καὶ τὸ πλῆθος
'ἴδωμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων,
'καὶ συμπαρασκευάζωμεν ἐάν τι δέῃ· καὶ
'βοηθῆσαί τισιν ἂν καιρὸς ᾖ, ἴδωμεν ὅποι
'δεήσει βοηθεῖν· καὶ ἄν τις τῶν ἀπειρο-
'τέρων ἐγχειρῇ τι ποιεῖν, συμβουλεύω-
'μεν, πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν, ἐφ'
'ὃς ἂν ἴωσιν.' Εδοξε καὶ ταῦτα. 'Εννοεῖ-
'τε δὴ καὶ τόδ', ἔφη· σχολὴ τοῖς πολεμί-

'portet: quippe nec forum eſt *nobis* quod 'ſufficiat, nec adeſt quocum mercemur 'aliquid, praeterquàm paucis; et regio *eſt* 'hoſtilis: quare periculum *erit* nè multi 'pereant, ſi negligenter et incautè ad *pa*-'*randos* commeatus perrexerint. Itaque 'arbitror parandos eſſe per excurſiones 'commeatus; aliter non evagandum, ut ſal-'vi ſitis; noſque *adeo* curam iſtorum agere '*debere*.' Decreta ſunt haec. 'Jam porrò 'audite etiam haec: ad praedam utique *pa*-'*randam* veſtrûm nonnulli egreſſuri ſunt. 'Quapropter arbitror rectius eſſe ut is, 'qui exiturus eſt, nobis *hoc ipſum* indicet, 'etiam quo pergat ſignificet; ut et exeun-'tium et manentium multitudinem videa-'mus, et ſi quid *parato* opus ſit, unà *cum* '*iis* paremus: et ſi tempus poſtulet ut ali-'quibus opem feramus, videamus quò ſup-'petias eundum fuerit: ac ſi quis imperi-'tiorum aliquod adgredi velit facinus, con-'ſilia conferamus, datâ operâ ut vires cog-'nitas habeamus *eorum*, in quos perrectu-'ri ſint.' Decreta ſunt et iſta. 'Hoc eti-'am *velim* conſideretis, inquit: *eſt* hoſtibus

‘ praedandi otium; ac jure nobis insidian-
‘ tur: quippe res ipsorum habemus: supra
‘ nos etiam confident. Quare opus esse ar-
‘ bitror, ut circa castra sint excubitores: si
‘ ergo divisi in excubiis et speculis vicissim
‘ fuerimus, minùs nos venari poterunt ho-
‘ stes. Porrò etiam haec videte: si certò
‘ sciremus Cherisophum cum *ea* navium
‘ copiâ, *nobis* quae sufficeret, venturum,
‘ nihil *verbis* opus foret *iis*, quae sum pro-
‘ laturus: nunc verò, cum illud incertum
‘ sit, operam dandam esse arbitror, ut ex
‘ hoc loco naves unà comparemus. Nam
‘ si *quo tempore* venerit *is*, *nobis* hìc sup-
‘ petent naves, pluribus *certe* navigabimus;
‘ sin nullas adduxerit, *iis* quae hìc *aderunt*
‘ utemur. Video autem naves saepè prae-
‘ tervehi: quamobrem si, cum à Trape-
‘ zuntiis naves longas petierimus, illas sub-
‘ ducamus ac, resolutis gubernaculis, cus-
‘ todiamus, donec *is* sit *earum* numerus
‘ qui *nobis* vehendis sufficiat, haud certè
‘ vecturâ destituemur *tali*, qualem *ipsi* re-
‘ quirimus.’ Decreta sunt et ista. ‘ Consi-

'οις λῃΐζεσθαι· καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύ-
'ουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκά-
'θηνται δ' ἡμῶν. Φύλακας δή μοι δοκεῖ
'δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν
'κατὰ μέρος μεριθέντες φυλάττωμεν καὶ
'σκοπῶμεν, ἧττον δύναιντ' ἂν ἡμᾶς θηρᾶν
'οἱ πολέμιοι. Ετι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε· εἰ
'μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἥξει πλοῖα
'Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν
'μέλλω λέγειν· νῦν δ', ἐπεὶ τοῦτ' ἄδη-
'λον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα συμ-
'παρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. Ην μὲν γὰρ
'ἔλθῃ ὑπαρχόντων ἐνθάδε, ἐν ἀφθονωτέ-
'ροις πλευσόμεθα· ἐὰν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς
'ἐνθάδε χρησόμεθα. Εγὼ δ' ὁρῶ πλοῖα
'πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησά-
'μενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα,
'καταγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ
'πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ
'τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορή-
'σαιμεν κομιδῆς, οἵας δεόμεθα.' Εδοξε καὶ

ταῦτα. ‘ Εννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς κ᾽ ‘ τρέφειν ἀπὸ κοινῦ ὅς ἂν καταγάγωμεν, ‘ ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἕνεκα μένωσι, καὶ ‘ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ‘ ὠφελῶνται.’ Εδοξε κ᾽ ταῦτα. ‘ Δοκεῖ ‘ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα κ᾽ ταῦτα ἡμῖν ‘ μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ‘ ὁδὸς ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς ‘ παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐν- ‘ τέλλεσθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ κ᾽ ‘ διὰ τὸ φοβεῖσθαι, κ᾽ διὰ τὸ βούλεσθαι ‘ ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.’

Ενταῦθα δὴ ἀνέκραγον ὡς δεῖ ὁδο- ποιεῖν. Ὁ δὲ, ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐ- τῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδὲν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισε ποιεῖν τὰς ὁδούς· λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὔποροι γένων- ται αἱ ὁδοί. Ελαβον δὲ κ᾽ πεντηκόντορον παρὰ Τραπεζουντίων, ἣ ἐπέσησαν Δέ- ξιππον Λακωνικὸν περίοικον. Οὗτος ἀμε- λήσας τοῦ συλλαβεῖν πλοῖα, ἀποδρὰς ᾤ-

'deretis etiam *velim*, inquit, an aequum 'sit ut eos quos *cum navigiis* ſubducturi 'ſimus, quam quidem diu noſtrî causâ man- 'ſerint, communi alamus impenſa, et nau- 'lum *iis* conſtituamus, quò *nos* commodo 'qui adfecerint, commodo adficiantur *ipſi*.' Et haec decreta ſunt. 'Jam verò, inquit, 'cenſeo, haec utique ſi *ita* nequeant ab- 'ſolvi, ut *quae* nobis ſufficiant navigia *ha-* 'beamus, civitatibus maritimis imperan- 'dum, ut vias quas eſſe audimus tranſitu 'difficiles, *nobis* muniant: quippe pare- 'bunt *imperio* tum quòd *nos* metuant, tum 'quòd nobis liberari velint.'

Ibi tum exclamarunt *milites* non eſſe cur viae muniantur. Ille, ubi dementiam eorum agnoſceret, nihil *eos* ſententias ro- gavit, ſed civitatibus ut non invitae vias munirent perſuaſit: quippe quòd diceret ipſos citius diſceſſuros, ſi viae tranſitu fa- ciles redderentur. Acceperunt etiam quin- quaginta remorum navem à Trapezuntiis, cui Dexippum Laconem *iſtius loci* accolam praefecerunt. Is omiſſa capiendorum na-

vigiorum cura, cum navi extra Pontum aufugit. Verum is deinceps juſto adfectus fuit ſupplicio: nam cum apud Seuthem in Thracia multis ſe rebus *alienis* implicaret, à Nicandro Lacedaemonio interfectus eſt. Acceperunt et *aliam* triginta remorum navem, cui Polycrates Athenienſis praefectus eſt: qui, quotquot naves caperet, ad caſtra ſubducebat. Ac merces quidem, quas vehebant *iſtae*, *inde* eximentes, cuſtodes conſtituebant, ut ſalvae eſſent: navigiis verò ad *ſuorum* deductionem utebantur. Quo tempore *facta* haec erant, ad praedam exiêre Graeci; et *ex iis* alii *praedam* nacti ſunt, alii non. Cleaenetus verò cùm et cohortem ſuam et aliam *quandam* ad locum difficilem eduxiſſet, tum ipſe periit tum alii multi de iis qui cum ipſo erant.

Ubi commeatus *ita* parandi *facultas* non erat amplius, ut eodem die in caſtra reverterentur *milites*, indè Xenophon adſumptis de Trapezuntiis itineris ducibus, in Drilas dimidiam copiarum partem edu-

χετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. Οὗτος μὲν δὴ δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λακωνικοῦ. Ἐλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεσάθη Πολυκράτης Ἀθηναῖος· ὃς ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα, κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, ἃ ἐπῆγον, ἐξαιρούμενοι, φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῶα εἴη· τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἐξήεσαν οἱ Ἕλληνες· καὶ οἱ μὲν ἐνετύγχανον, οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἄλλων λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν, αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν, ὥστε ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν ὁ Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων, ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ

ἥμισυ φυλάττειν κατέλιπε τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι, καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. Οἱ δὲ Τραπεζοῦντιοι, ὁπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥᾴδιον ἦν λαβεῖν, οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς τοὺς Δρίλας δὲ προθύμως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ καὶ δύσβατα, καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὁπόσα τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἅλωσιμα ἐδόκει εἶναι, ἐμπιπράντες ἀπῄεσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαβεῖν εἰ μὴ ὗς καὶ βοῦς, ἢ ἄλλο τι κτῆνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Ἓν δ' ἦν χωρίον, ὃ μητρόπολις αὐτῶν ἐκαλεῖτο· εἰς τοῦτο πάντες συνερρυήκεσαν· περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. Οἱ δὲ πελτασταὶ προτρέχοντες σταδία πέντε ἢ ἓξ τῶν ὁπλιτῶν, διαβάντες

cit, dimidiam propter caſtra reliquit cuſtodienda: nam Colchi, quòd ex aedibus *ſuis* exciderant, in unum coacti erant multi, et in ſuperioribus *montium* verticibus conſederant. At Trapezuntii *eos in illorum hominum agros* non ducebant, unde commeatus facilè petere licuiſſet; quòd ipſis eſſent amici; in Drilas vero libenter ducebant, à quibus male multati fuerant, inque montuoſa et acceſſu difficilia loca, homineſque *omnium* qui in Ponto *habitabant* bellicoſiſſimos.

Poſteaquam in regione Graeci *jam* erant *conſpecti*, quaecunque loca captu facilia Drilis eſſe videbantur, *ea* cum incendiſſent *inde* diſceſſêre: neque quidquam capere erat niſi ſues boveſque, vel quid aliud pecoris ignem quod effugerat. Unum erat oppidum, quod metropolis eorum adpellabatur: in hoc omnes confluxerant: circa hoc autem *vallis* alveus erat admodum profundus, atque *adeo* aditus ad oppidum *illud* difficiles *erant*. Cum vero peltaſtae ſtadiis quinque vel ſex gravis arma-

turae milites curſu praeceſſiſſent, trajectoque alveo, vidiſſent pecora multa aliaſque res, ad oppidum impetum convertunt. Sequebantur *hos* etiam haſtati multi, *qui* commeatûs *parandi* causâ *fuerant* egreſſi: adeo ut *alveum* qui transîerant hominum duûm millium ſuperarent numerum. Poſteaquam dimicando oppidum capere non poterant, (etenim foſſa lata circa id erat egeſta humo ducta, et in *ipſa* quae egeſta fuerat terra ſudes *erant defixae*, multaeque ligneae turres ſtructae) jam abire adgreſſi ſunt: at *hoſtes* iis inſtabant. Cumque abſcedere non poſſent, (quippe ſingulis *tantum* deſcenſus in alveum erat ex oppido *pervius*) ad Xenophontem mittunt, qui gravis armaturae militum dux erat. *Ad eum* cum venerat *nuntius* oppidum *quoddam* eſſe ait rebus multis refertum: hoc neque capere poſſumus, *inquit;* quippe munitum eſt; neque abſcedere proclive *nobis eſt:* nam impetu egreſſi pugnant, et abſceſſus eſt difficilis.

Haec cum audîſſet Xenophon, *ſuis* ad

τὴν χαράδραν, ὁρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα, προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον. Συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ, οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρμημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους, ἢ εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὸ χωρίον, (καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη, καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς, καὶ τύρσεις πολλαὶ ξύλιναι πεποιημέναι) ἀπιέναι ἤδη ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. Ὡς δ' οὐκ ἐδύναντο ἀπελθεῖν, (ἦν γὰρ ἐφ' ἑνὸς ἡ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν) πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα, ὃς ἡγεῖτο τοῖς ὁπλίταις. Ὁ δ' ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο ὅτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν· ὅτε ἀπελθεῖν ῥᾴδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξελθυθότες, καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, προσαγα-

γὼν πρὸς τὴν χαράδραν, τὺς μὲν ὁπλίτας ἐκέλευε θέσθαι τὰ ὅπλα· αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς, ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη χρεῖττον ἀπάγειν ϗ τὺς διαβεβηκότας, ἢ ϗ τὺς ὁπλίτας διαβιβάζειν, ὡς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. Εδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπάγειν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἑλεῖν δ' ἂν ᾠοντο ϗ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον· καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε, τοῖς ἱεροῖς πιςεύσας· οἱ γὰρ μάντεις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν ὅτι μάχη μὲν εἴη, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. Καὶ τὺς μὲν λοχαγὺς πέμπει διαβιβάσοντας τὺς ὁπλίτας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρίσας ἅπαντας τὺς πελταςὰς, ϗ ὑδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. Επεὶ δ' ἦκον οἱ ὁπλῖται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαςον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν, ὡς ἂν κράτις᾽α οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων, οἳ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. Καὶ

alveum adductis, gravem armaturam in armis jussit consistere: ipse ubi cum cohortium ductoribus trajecisset, utrùm consultius esset abducere eos qui transîerant, an gravem etiam armaturam trajicere, quasi futurum esset ut caperetur oppidum, considerabat. *Eos* utique ut *quis* abducat haud esse sine multorum caede videbatur, et capi locum posse cohortium quoque ductores existimabant: Xenophon etiam *his* accedebat, fretus hostiarum extis: nam pugnam fore quidem vates declarârant, sed finem egressûs praeclarum. Itaque cohortium ductores mittit qui gravem armaturam trajicerent, ipse subsistebat peltastis omnibus sua in loca collocatis, nec quemquam velitatione uti sinebat. Posteaquam gravis armaturae milites veniissent, cohortium ductorum quemque *eo modo* cohortem *suam* struere jussit, quo *se* optime dimicaturos existimaret: nam prope a se invicem aberant *illi* cohortium ductores, qui per id omne tempus inter se de fortitudinis gloria contenderant. Atque haec quidem fa-

ciebant cohortium praefecti: is autem peltaſtas omnes amentis jaculorum prehenſis progredi juſſit, ut *quibus*, poſteaquam ſignum *iis* dandum curaret, emittenda forent jacula; ſagittarios etiam cum ſagittis in nervos impoſitis, ut *quibus*, ſignum ubi dediſſet, forent ſagittae emittendae; velites quoque ſacculos e pellibus *confectos* lapidibus refertos habere: miſit etiam idoneos *quoſdam homines*, qui haec *ut fierent* curarent. Poſteaquam omnia comparata erant, et cohortium ductores et horum legati, et alii qui ſe his nihilo deteriores haberi volebant, omnes acie inſtructa conſtiterunt, ſeque mutuo intuebantur: quippe acies propter loci naturam pulchra erat. Ubi vero paeana ceciniſſent, et ſonuiſſet tuba, ſtatim et *Enyalium* clamârunt, et curſu *in hoſtes* tendebant gravis armaturae milites: ſimul etiam tela, haſtae, ſagittae, fundae, plurimi e manibus *miſſi* lapides, torquebantur: erant quoque qui ignem adferebant. Hoſtes ob telorum multitudinem et

οἱ μὲν λοχαγοὶ ταῦτα ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγελλε διηγκυλισμένους ἰέναι, ὡς, ὁπόταν σημήνῃ, ἀκοντίζειν δεῆσον· καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλῆθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὡς, ὁπόταν σημήνῃ, τοξεύειν δεῆσον· καὶ τοὺς γυμνῆτας λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδείους ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. Ἐπεὶ δὲ πάντα παρεσκεύαστο, καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ ὑπολοχαγοὶ, καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι, πάντες παρατεταγμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν συνεώρων· εὐειδὴς γὰρ ἦν ἡ παράταξις διὰ τὸ χωρίον. Ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἅμα γε τῷ Ἐνυαλίῳ ἠλάλαξαν, καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὁπλῖται· καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ ἐφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόναι, πλεῖστοι ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι· ἦσαν δὲ οἳ καὶ πῦρ προσέφερον. Ὑπὸ δὲ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τά τε σαυρώματα καὶ

τὰς τύρσεις· ὥςε Ἀγασίας Στυμφάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς, καταθέμενοι τὰ ὅπλα, ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἵλκε, καὶ ἄλλος ἀναβεβήκει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει. Καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἥρπαζον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν ςὰς κατὰ τὰς πύλας, ὁπόσους ἐδύναλο κατεκώλυσε τῶν ὁπλιτῶν ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν ἰσχυροῖς. Οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ μεταξὺ γενομένῳ, κραυγὴ ἐγίγνελο ἔνδον, καὶ ἔφευγον, οἱ μὲν καὶ ἔχοντες ἃ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. Καὶ ἐρωτώμενοι οἱ ἐκπίπτοντες, ἔλεγον ὅτι ἄκρα τις ἐςὶν ἔνδον, καὶ οἱ πολέμιοι πολλοὶ, οἳ παίῳσι ἐκδεδραμηκότες τῷς ἔνδον ἀνθρώπῳς.

Ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν κήρυκα, ἰέναι εἴσω τὸν βυλόμενον τὶ

valla et turres relinquebant; adeo ut Agasias Stymphalius et Philoxenus Peleneus, depositis armis, tunica solum *induti* adscenderent, atque alius alium adtraheret, cum alius *jam* adscendisset, et oppidum captum esset, uti *quidem* videbatur. Ac peltastae veliteſque facta incursione quod quisque poterat rapiebant: at Xenophon, ad portas qui *interea* stetit, e gravis armaturae militibus quoscunque poterat demoratus est extra: nam hostes alii in jugis quibusdam munitis conspiciebantur. Nec longo tempore interjecto clamor intus ortus est, fugiebantque *adeo*, alii cum iis quas ceperant rebus, forsan etiam vulneratus aliquis: magnusque ad portas erat sese protrudentium impetus. Qui elabebantur interrogati, ajebant arcem intus esse quandam, multosque hostes, qui excursione facta homines intus *qui erant* caederent.

Hìc *Xenophon* Tolmidem praeconem publice denuntiare jussit, ut, quicunque *spoliorum* aliquid capere vellet, ingredere-

tur. Itaque multi irruebant, et qui ſe invicem trudendo intro tendebant erumpentes ſuperant, ac rurſus hoſtes in arcem concludunt. Et quae quidem extra arcem *reperiebantur*, omnia erant direpta *eademque* Graeci exportabant: gravis autem armaturae milites in armis conſiſtebant, partim ad *oppidi* vallum, partim ad viam illam, quae in arcem ducebat. Xenophon autem et cohortium ductores conſiderabant, ecqua ratione arx capi poſſet: nam *ipſorum* ſalus ita foret certa: caeteroqui perdifficile eſſe videbatur abſcedere: iiſque *ea de re* deliberantibus viſum eſt *eum* capi locum omnino non poſſe. Ibi tum ad abſceſſum ſeſe parabant, ac ſinguli palos ſibi proximos diruebant, et *ad rem gerendam* inutiles ad raptus *faciendos*, *una*que maximam gravis armaturae militum partem, emittebant: *eos* vero reliquerunt cohortium ductores, quibus quiſque fidebat.

Poſteaquam abſcedere coeperunt, *in eos* intus excurrebant multi, gerris et haſtis et

λαμβάνειν. Καὶ ἐφέροντο εἴσω πολλοὶ, καὶ νικῶσι τὰς ἐκπίπτουσας οἱ εἴσω ὠθούμενοι, καὶ καταβαλλουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν. Καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρπάσθη καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δ' ὁπλῖται ἔθεντο τὰ ὅπλα, οἱ μὲν περὶ τὸ στράτευμα, οἱ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν, εἰ οἷόν τ' εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής· ἄλλως δὲ παγχάλεπον ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπουμένοις δ' αὐτοῖς ἔδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν στρατοὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὑτοὺς διήρουν, καὶ τοὺς ἀχρείους ἐφ' ἁρπαγὰς ἐξέπεμπον, καὶ τῶν ὁπλιτῶν τὸ πλῆθος· κατέλιπον δὲ οἱ λοχαγοὶ οἷς ἕκαστος ἐπίστευεν.

Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ, γέρρα καὶ λόγχας

ἔχοντες, καὶ κνημῖδας καὶ κράνη Παφλαγονικά· καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστ' οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς ἦν αὐτοὺς κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας· καὶ γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτων ἄνωθεν, ὥςε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νὺξ φοβερὰ ἦν ἐπιοῦσα. Μαχομένων δ' αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων, θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. Ἐξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ, ὅτου δὴ ἀνάψαντος. Ὡς δ' αὐτὴ συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰκιῶν. Ὡς δ' ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἀνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας· αἱ δὲ ξύλιναι ἦσαν· ὥςε καὶ ταχὺ ἐκαίοντο. Ἔφευγον δὴ καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. Οἱ δὲ κατὰ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπων, καὶ δῆλοι ἦσαν ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. Ἐνταῦθα παραγ-

tibiarum tegumentis et galeis Paphlagonicis instructi: atque alii in domos adscendebant ex utraque viae parte *sitas*, quae ad arcem ducebat; adeo ut tutum non esset eos portas versus in arcem ducentes persequi: quippe magnas trabes desuper jaciebant, ut tum manere tum abire difficile esset: nox etiam, quae instabat, erat *ipsis* terrori. Iis autem pugnantibus et ad angustias redactis, deorum quispiam salutis *apiscendae* rationem offert. Nam subito *quaedam*, ex iis quae ad dextram *erant*, domus *flamma concepta* fulsit, incertum quis incenderat. Cum autem ea collaberetur, qui in domibus ad dextram *sitis* erant, inde fugiebant. Hoc ubi Xenophon ex re fortuita didicisset, *Graecos* jussit ad sinistram etiam *sitas* domos incendere: hae ligneae erant; atque adeo celeriter exurebantur. Itaque illi etiam, *has qui occuparant aedes*, inde fuga dilabebantur. Soli jam molestia *Graecos* adficiebant, qui a fronte erant, et *satis quidem* perspicuum erat eos *Graecis* exeuntibus ac descenden-

tibus inſtaturos. Hìc *eis*, quotquot extra telorum ictus erant, mandat, ut ligna in medium ipſos inter et hoſtes locum portarent. Cum ſatis multa *jam congeſta* eſſent, *ea* incenderunt: incenderunt etiam aedes juxta vallum ipſum *poſitas*, ut in his occuparentur hoſtes. Ita vix *tandem* a loco *hoc* diſceſſerunt, igne hoſtes inter et ipſos excitato. Atque tota *quidem* urbs et aedes et turres et ſepta, caeteraque omnia praeter arcem, exurebantur.

Poſtridie Graeci diſceſſere, commeatu inſtructi. Quoniam autem deſcenſum in Trapezuntem metuebant, (quippe praeceps erat et anguſtus) fictas fecerunt inſidias: atque *adeo* vir natione Myſus, id qui nominis etiam habebat, *ſecum* adſumptis quatuor aut quinque Cretenſibus, in loco *arboribus* denſo ſubſidebat, ac dare ſe operam ſimulabat ut *iſthic* clam hoſtibus eſſet: eorum vero peltae, quae eſſent aereae, ex alia atque alia parte dilucebant. Et hoſtes

γέλλει φορεῖν ξύλα, ὅσοι ἐτύγχανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν, εἰς τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. Ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἤδη ἦν, ἐνῆψαν· ἐνῆπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. Οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. Καὶ κατεκαύθη πάσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σαυρώματα, καὶ τἆλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, (πρανὴς γὰρ ἦν καὶ στενὴ) ψευδενέδραν ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς τὸ γένος, καὶ τοὔνομα τοῦτο ἔχων, τῶν Κρητῶν λαβὼν τέτταρας ἢ πέντε, ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ, καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλη καὶ ἄλλη διεφαίνοντο, χαλκαῖ

ἦσαν. Οἱ μὲν ἦν πολέμιοι, ταῦτα διορῶντες, ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ κατέβαινεν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἱκανὸν ἤδη ὑπεληλυθέναι τῷ Μυσῷ, ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξαναστὰς φεύγει, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Κρῆτες (ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ) ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ, εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας κυλινδόμενοι ἐσώθησαν· ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων, ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρωμένον. Καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρησαν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες, καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν· οὕτως ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, πάντες σῶοι ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ ὅτε ὁ Χειρίσοφος ἦκεν, ὅτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν, ὅτε ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ ἐς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη, καὶ

quidem, haec cum perſpicerent, tanquam *iſthic* eſſent inſidiae, ſibi metuebant: interea vero deſcendebat exercitus. Cum autem Myſo jam ſatis longe proceſſiſſe videretur, ſignum *ſuis* dedit ut quantis poſſent viribus fugerent: atque *adeo* ipſe *ex inſidiis iſtis* exſurgens fugit, *item*que ii qui cum ipſo erant. Ac caeteri quidem Cretenſes (quippe quod futurum dicerent ut curſu *victi* caperentur) ex via elapſi, in ſylvam per ſaltus devoluti ſalvi venerunt: at Myſus via *ipſa* fugiens, clamore *ſuos* ad opem ferendam vocabat: ac opem ei tulerunt *illi*, vulneratumque receperunt. Atque ii etiam opem qui tulerant telis petiti pedem referebant, et de Cretenſibus nonnulli qui ſagittas *interea* in hoſtes viciſſim emittebant: ita *demum* in caſtra ſalvi omnes perveniunt.

Cum autem neque Cheriſophus rediiſſet, neque navium ſatis magna eſſet copia, neque commeatus *unde* capere poſſent amplius erat, viſum eſt diſcedendum eſſe. Quapropter in navigia tum aegrotos impoſuerunt, tum eos qui annos quadraginta

excesserant, pueros etiam et mulieres, deque vasis quaecunque habere necesse non erat: ac Phileſius Sophaenetusque, qui maximi natu inter duces erant, *eadem* ut conscenderent *navigia* ubi curassent, istorum *hos* curam suscipere jusserunt; caeteri *pedibus* iter faciebant: via autem erat munita. Atque itinere facto ad Cerasuntem, urbem Graecam, ad mare *sitam*, Sinopensium coloniam, in Colchidis regione, die tertio perveniunt. Ibi decem manserunt dies: et recensus *eorum qui* in armis *erant* actus est numerusque *initus*, atque octo mille sexcenti fuerunt. Hi ex decem fere mille salvi evaserant: caeteri tum ab hostibus tum nive perierant, atque morbo quidam. Ibi pecuniae ex captivis redactae partes quique suas sigillatim accipiunt; et decimam, quam Apollini Ephesiaeque Dianae exemerant, sigillatim acceperunt duces, ut quilibet *hisce* diis partem *debitam* adservaret: pro Cherisopho autem Neon Asinensis *partem* accepit.

παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν· καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες, τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὁδοποιουμένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα, ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, Σινωπέων ἄποικον, ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίνεται καὶ ἀριθμὸς, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν ἐκ τῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε πολεμίων, καὶ χιόνος, καὶ εἴ τις νόσῳ. Ἐνταῦθα διαλαμβάνουσι τὸ διὰ τῶν αἰχμαλώτων γενόμενον ἀργύριον· καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ, τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε.

Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Απόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος, ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Αθηναίων θησαυρὸν, καὶ ἐπέγραψε τό, τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Αρτέμιδος τῆς Εφεσίας, ὅτε ἀπῄει σὺν Αγησιλάῳ ἐκ τῆς Ασίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδὸν, κατέλιπε παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Αρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι μετὰ Αγησιλάου ἐν Κορωνείᾳ· καὶ ἐπέσειλεν, ἢν μὲν αὐτὸς σωθῇ, ἑαυτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι, ποιησάμενον τῇ Αρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ. Επεὶ δ' ἔφυγε Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρὰ τὴν Ολυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ολυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν, χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ

Xenophon utique cùm donarium Apollini confeciſſet, in theſaurum *illud* Athenienſium, qui Delphis eſt, conſecratum reponit; ac tum nomen ſuum tum Proxeni, qui cum Clearcho occubuerat, inſcripſit: *is* quippe ipſius erat hoſpes. Quod vero Dianae Epheſiae *donarium animo intenderat*, *id* quo tempore cum Ageſilao ex Aſia diſcedebat via *qua* Boeotios *itur*, apud Megabyzum Dianae aedituum reliquit, *propterea* quod ipſe proficiſci videbatur praelii periculum cum Ageſilao apud Coroneam ſubiturus: mandavitque *adeo*, ſi ſalvus evaderet, ipſi ut reſtitueret; ſin aliquid *humanitus* ei accideret, ut dedicaret, Dianae id cùm confeciſſet *donarii*, quod deae gratiſſimum fore arbitraretur. Poſteaquam vero exulaſſet Xenophon, et jam habitaret Scilunte, a Lacedaemoniis propter Olympiam condita, venit ad Olympiam ſpectandi gratia Megabyzus, ac depoſitum ei reſtituit. *Quod* cum recepiſſet Xenophon, agrum deae mercatus eſt, ubi deus oraculo mo-

nuit. Agrum *eum* Sellenus perlabebatur amnis. Apud Epheſum etiam propter templum Dianae Epheſiae Sellenus amnis praeterfluit; piſceſque ſunt atque conchae in utroque: praeterea in *agro, qui* ad Scilluntem *eſt*, venationes *inſtituuntur* omnium, quaecunque venando capiuntur, ferarum. Templum etiam et aram de pecuniâ ſacrâ extruxit; ac poſtea ſemper decima parte fructuum maturorum ex agro *collectorum* exemta, ſacrum deae faciebat: et feſti *quidem* cives omnes, et finitimi viri foeminaeque participes erant. Praebet autem iis dea, qui agitant convivia, farinas, panes, vinum, tragemata; *quin* partem etiam eorum, e paſcuis quae mactantur ſacris, itemque eorum quae venando capiuntur. Xenophontis enim et caeterorum civium filii ad feſtum *illud* venationem inſtituebant: et qui volebant viri venationi ſimul operam dederunt: atque partim ex agro ſacro, partim ex Pholoe, ſues et capreae et cervi capiebantur. Locus *ipſe*, qua in Olympi-

θεός. Ετυχε δὲ διαῤῥέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελλήεις. Καὶ ἐν Εφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Εφεσίας Αρτέμιδος νεὼν Σελλήεις ποταμὸς παραῤῥεῖ, καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις εἰσὶ καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων, ὁπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θερία. Εποίησε δὲ καὶ ναὸν καὶ βωμὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου· καὶ τολοιπὸν ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα, θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ· καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρέχει δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα· καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν· οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χωρίου, τὰ δὲ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. Εστι δὲ ὁ τόπος, ἢ

ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ολυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι σάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ολυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ενι δ' ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ καὶ ἄλση καὶ ὄρη δένδρων μεσά, ἱκαναὶ καὶ σῦς καὶ αἶγας καὶ οἷς τρέφειν καὶ ἵππους· ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δ' αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐσὶ τρωκτὰ, ὡραῖα. Ὁ δὲ ναὸς, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Εφέσῳ εἴκασαι· καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίσσινον χρυσῷ ὄντι, τῷ ἐν Εφέσῳ. Καὶ σήλη ἕσηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα, ΙΕΡΟΣ Ὁ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. Τὸν δὲ ἔχοντα καὶ καρπούμενον, τὴν μὲν δεκάτην καταθύειν ἑκάστου ἔτους, ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ τὸν ναὸν ἐπισκευάζειν· ἐὰν δέ τις μὴ ποιῇ ταῦτα, τῇ θεῷ μελήσει.

Εκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομίζοντο οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δ' ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπορεύοντο. Επεὶ δ' ἦσαν

am Lacedaemone proficiſcuntur, ſtadia fere viginti a Jovis apud Olympiam fano abeſt. In ſacro etiam loco ſunt et luci et montes arboribus referti, et ſuibus et capris et ovibus et equis alendis apti; adeo ut eorum etiam, qui ad feſtum *illud* eunt, jumenta ſaturentur. Circa templum ipſum lucus eſt hortenſibus ſativis conſitus *omnibus*, quae *fructus praebent*, ubi maturuerunt, edules. Templum autem, ut parvum magno, illi *quod eſt* apud Epheſum adſimiliter ſtructum eſt; ſimulacrum etiam, ut cupreſſinum aureo, illi *quod eſt* apud Epheſum ſimile eſt. Ac propter templum ſtela erecta eſt, has quae continet literas, FUNDUS DIANAE SACER. Hunc qui poſſidet atque *inde* fructus percipit, quotannis *eum* decimam conſecrare, et de reliquo templum inſtaurare *oportet*: quod ſi quis iſta non fecerit, deae curae erit.

Caeterum ex Ceraſunte mari quidem *ii*, qui prius, vehebantur, caeteri terreſtri pergebant itinere. Cumque ad Moſynoe-

corum fines adeſſent, Timeſitheum Trapezuntium, qui Moſynoecorum erat hoſpes, ad eos mittunt, interrogantes utrum tanquam per pacatum an tanquam per hoſtilem agrum iter ipſis faciendum foret. Illi perinde fore aiebant; quippe qui locis munitis fidebant. Tum Timeſitheus narrat eſſe iis hoſtes *illos*, qui ulterius *habitarent:* quare viſum eſt hos ut advocarent, ſi belli ſocietatem inire vellent; atqne adeo miſſus *ad eos* Timeſitheus, *ſecum una* ductis *gentis* principibus rediit. Poſteaquam adveniſſent, tum Moſynoecorum principes tum Graecorum convenêre duces: ac Xenophon quidem verba fecit, *quae* Timeſitheus interpretatus eſt:

'Cupimus nos, Moſynoeci, pedeſtri iti-
'nere in Graeciam tranſire; navigia quip-
'pe non habemus: verum nos impediunt
'ii, quos vobis hoſtes eſſe audimus. Qua-
'propter ſi velitis, licet *jam* vobis nos
'belli ſocios adſciſcere, atque *adeo illos*,
'ſi qua unquam vos illi adfecerunt inju-

ἐπὶ τοῖς Μοσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον, πρόξενον ὄντα τῶν Μοσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον ὡς διὰ φιλίας ἢ ὡς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας. Οἱ δ' εἶπον ὅτι οὐ διοίσειεν· ἐπίσευον γὰρ τοῖς χωρίοις. Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοί εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα· καὶ ἐδόκει καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος, ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἵ τε τῶν Μοσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος·

'Ω ἄνδρες Μοσύνοικοι, ἡμεῖς διελθεῖν
'βουλόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα
'γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ ὅτοι ἡμᾶς,
'ὡς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. Εἰ οὖν
'βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμ-
'μάχους, καὶ τιμωρήσασθαι εἴ τι πώποθ'

'ὑμᾶς ἥτοι ἠδίκησαν, καὶ τολοιπὸν ὑμῶν
'ὑπηκόους εἶναι τούτους. Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφή-
'σετε, σκέψασθε πόθεν αὖθις ἂν τοσαύ-
'την δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον.' Πρὸς
ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσυ-
νοίκων ὅτι καὶ βούλοιτο ταῦτα, καὶ δέχοιτο
τὴν συμμαχίαν. 'Αγετε δή, ἔφη ὁ Ξε-
'νοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν
'σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα; καὶ ὑμεῖς
'τί οἷοί τε ἔσεσθε ἡμῖν συμπρᾶξαι περὶ
'τῆς διόδου; Οἱ δ' εἶπον ὅτι ἱκανοὶ ἐσμὲν
εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν, ἐκ τοῦ ἐπὶ
θάτερα, τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολε-
μίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄν-
δρας, οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνταί τε καὶ
τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες,
ᾤχοντο· καὶ ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες
τριακόσια πλοῖα μονόξυλα, καὶ ἐν ἑκάστῳ
τρεῖς ἄνδρες· ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάντες, εἰς
τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα· ὁ δὲ εἷς ἔμενε.

'ria, ulciſci, inque poſterum ut veſtro pa-
'reant iidem imperio *efficere*. Quod ſi nos
'dimiſeritis, circumſpicite *tandem* unde
'tantum, vobis qui opituletur, exercitum
'accepturi ſitis.' Ad haec Moſynoecorum princeps reſpondit velle ſe haec, et ſocietatem *eorum* accipere. 'Agite vero, inquit 'Xenophon, quam ad rem noſtra vobis 'opus erit uti opera, ſi vobiſcum belli 'ſocietatem ineamus? ac vos quid adju-'menti ad *expediendum* nobis tranſitum 'adferre poteritis?' Nobis, inquiunt, ſatis virium eſt ad invadendum ex altera parte illorum agrum, qui et vobis et nobis hoſtes ſunt; *poſſumus* etiam huc ad vos tum naves tum viros mittere, qui et auxilio vobis fuerint et viae ſe duces praeſtituri.

His conditionibus cum dediſſent *utrinque* fidem et accepiſſent, *ad ſuos* abiere; ac poſtridie cum trecentis navigiis monoxylis venerunt, tribuſque in ſingulis viris; quorum duo *de navigiis* egreſſi, ad *Graecorum* aciem ſe adjungebant: unus *in navigio* ma-

nebat. Atque illi quidem, ſumptis navigiis, *inde* enavigarunt; qui vero manebant hoc ſe modo in aciem diſpoſuerunt: Steterunt, centuriatim admodum, tanquam chori, alii aliis reſpondentes, omnes inſtructi gerris denſis, ex alborum boum coriis, ad hederae folii ſimilitudinem factis; dextra ſex fere cubitum paltum *tenentes*, cujus anterior pars cuſpidem habebat, poſterior ſphaeralem ligni ipſius formam. Tunicis ſupra genua induti erant, *quarum erat ea* craſſitudo, quae lineae faſciae, qua ſtragula veſtis conſtringitur: in capite coriaceas *geſtabant* galeas, cujuſmodi ſunt Paphlagonicae, quarum in medio ſpira erat tortilis, tiarae formam quam proxime referens: habebant etiam ſecures ferreas. Tum vero ex iis unus *progreſſum a cantu* auſpicatus eſt, caeterique omnes cum cantu incedebant in numerum, perque ordines Graecorum et armatos progreſſi, in hoſtes recta tendebant, ad caſtellum, quod facillimum eſſe expugnatu videbatur. Situm hoc erat ante urbem, quam ipſi me-

Καὶ οἱ μὲν, λαβόντες τὰ πλοῖα, ἀπέπλευσαν· οἱ δὲ μένοντες ἐξετάξαντο ὧδε. Ἦσαν ὥσπερ, ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα, οἱ χοροὶ, ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττῷ πεπάλῳ· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἐξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. Χιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρωματοδέσμου· ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ κράνη σκύτινα, οἷά περ τὰ Παφλαγονικὰ, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγυτάτω τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. Ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ᾄδοντες ἐπορεύοντο ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων, ἐπορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπὶ χωρίον, ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι. Ἔκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως, τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐ-

τοῖς, καὶ ἐχθρὸς τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσυνοίκων· καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς πάντων Μοσυνοίκων εἶναι. Καὶ ἔφασαν τούτους δὲ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὂν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν.

Εἵποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινὲς, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' ἁρπαγῆς ἕνεκεν. Οἱ δὲ πολέμιοι, προσιόντων, τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων, καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς· καὶ ἐδίωκον, μέχρις οὗ εἶδον τοὺς Ἕλληνας βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἐκτραπόμενοι ᾤχοντο· καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν, ἐπεδείκνυσαν τοῖς τε Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις· καὶ ἅμα ἐχόρευον, νόμῳ τινὶ ᾄδοντες. Οἱ δ' Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι τοὺς τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους, καὶ ὅτι οἱ

tropolim adpellabant, quaeque arcem Mosynoecorum praecipuam continebat; atque *adeo* de hac bellum *inter ipsos gestum* erat: nam quolibet tempore, eam qui tenebant, Mosynoecos ii omnes in potestate sua habere videbantur. Atque hoc aiebant illos *non jure* tenere, sed eo quod *utrisque* commune erat occupato, res suas amplificare.

Sequebantur hos e Graecis etiam nonnulli, non a ducibus designati, sed praedae causa. Hostes autem, *illis* accedentibus, primum quiescebant: cum vero prope a castello abessent, excursione facta in fugam eos vertunt, ac barbarorum complures, et Graecorum, qui cum iis adscenderant, nonnullos interfecerunt: *fugientes* etiam persequebantur, donec Graecos *suis* opem ferre viderent: tum vero conversi discedebant: et cum interfectorum praecidissent capita, tum Graecis tum hostibus *ea* suis ostentabant; simulque tripudiabant, ad certum quendam modulum cantantes. At Graeci molestе admodum ferebant, hostes a suis audentiores esse redditos, ac

Graecos, qui cum istis profecti fuerant, cum valde multi fuissent, fugisse: quod nunquam antea *tota* in expeditione fecerant. Xenophon autem convocatis Graecis, *haec* verba fecit: 'Nihil animis, viri, 'demissi sitis propter ea quae accidere: est 'enim et boni quid non minus malo quod 'accidit. Nam primum certo scitis, eos, 'qui futuri sunt itineris nostri duces, re'apse hostili esse in illos animo, quos iti'dem nos *hostium loco ducere* necesse *est*: 'deinde ex Graecis ii, aciem qui nostram 'contempserunt, et se cum barbaris ea'dem gerere posse putarunt, quae nobis'cum *gessere*, poenas dederunt: adeo ut 'posthac minus sint aciem nostram relic'turi. Verum *sic* vos paretis vosmet opor'tet, ut tum iis barbaris, qui *nobis* sunt 'amici, praestantiores ipsis videamini, tum 'hostibus declaretis, non jam ipsos cum si'milibus viris pugnaturos, atque cùm *mo'do* nullius ordinis observantes sunt ad'orti.'

ἐλθόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν, μάλ' ὄντες συχνοί· ὃ ὅπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ. Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας, εἶπεν· 'Ανδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕ-
'νεκα τῶν γεγενημένων· ἔστι γὰρ ὅ,τι κὴ
'ἀγαθὸν ἢ μεῖον τῦ κακῦ γεγένηται. Πρῶ-
'τον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες
'ἡμῖν ἡγεῖσθαι, τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν
'οἵσπερ κὴ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ τῶν
'Ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστήσαντες τῆς σὺν
'ἡμῖν τάξεως, κὴ ἡγησάμενοι ἱκανοὶ εἶναι
'σὺν τοῖς βαρβάροις ταυτὰ πράττειν, ἅ-
'περ σὺν ἡμῖν, δίκην δεδώκασιν· ὥστε αὖ-
'θις ἧττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολεί-
'φονται. Αλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάσα-
'σθαι, ὅπως κὴ τοῖς Φίλοις ἧσι τῶν βαρ-
'βάρων δόξετε κρείττυς αὐτῶν εἶναι, κὴ
'τοῖς πολεμίοις δηλώσετε, ὅτι ἢχ ὁμοίοις
'ἀνδράσι μαχῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς
'ἀτάκτοις ἐμάχοντο.'

Ταύτην μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτως διέμειναν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιέρησαν, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταυτὰ ταξάμενοι, ἐπορεύοντο, τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὁπλιτῶν. Ησαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὔζωνοι, οἳ καταθρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. Τούτους δὴ ἀνέστελλον οἵ τοξόται καὶ οἱ πελτασταί· οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς. Ενταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. Τοὺς μὲν δὴ πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι, καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράποντο. Καὶ οἱ μὲν πελταστὰὶ εὐθὺς εἴποντο, διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν· οἱ δὲ ὁπλῖται ἐν τάξει εἴποντο. Επεὶ δ' ἄνω ἦσαν πρὸς

Et hunc quidem diem ita permanſerunt: poſtridie facta re ſacra, ubi egregie litaſſent, prandio ſumpto, inſtructis cohortibus rectis, ac barbaris eodem modo ad ſiniſtram collocatis, pergebant; ſagittariis intra cohortes rectas receptis, *ita* tamen ut paululum a gravis armaturae militum fronte abeſſent. Nam inter hoſtes erant expediti, qui *in noſtros* incurſantes lapidibus *eos* petebant. Hos itaque ſagittarii ac peltaſtae reprimebant: caeteri *milites* gradatim procedebant, primo quidem ad *eum ipſum* locum, de quo pridie barbari, atque ii qui cum ipſis erant *Graeci*, in fugam acti fuerant. Ibi enim hoſtes adverſus inſtructi ſtabant. Et peltaſtarum quidem impetum ſuſtinebant barbari, pugnamque inibant: verum ubi gravis armaturae milites prope *jam ab ipſis* aberant, in fugam ſe convertebant. Ac peltaſtae ſtatim ſequebantur, ſurſum *eos* ad metropolim perſequentes; at gravis armaturae milites ordine ſervato ſequebantur. Poſteaquam ſurſum ad ipſas metropolis domos perveniſ-

ſent, tum vero in unum collecti hoſtes univerſi dimicabant, paltaque ejaculabantur; et cum alias haberent haſtas, craſſas, longas, quantas vir *unus* vix geſtaret, his vim *hoſtium* a ſe cominus propulſare conabantur.

Cum vero Graeci non cederent, ſed ad manus *cum eis* conſerendum pergerent, fugae ſe dederunt barbari, atque hinc univerſi oppidum reliquerunt. At rex eorum, qui in lignea *degebat* turri, loco edito exſtructa, (quem ibi manentem et cuſtodiam agitantem communiter alunt omnes) *ex ea* egredi nolebat, ac ne illi quidem *qui* in loco prius capto *erant:* ſed ibi una cum aedibus ligneis exuſti fuere. Graeci cum oppidum diriperent, theſauros panum in aedibus invenerunt congeſtorum patrios anno ſuperiore *confectos*, quemadmodum aiebant Moſynoeci: et frumentum novum una cum *ipſo* culmo conditum; *cujus* maxima pars erat zea. Reperiebantur etiam in amphoris delphino-

ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο, καὶ ἐξεκόντιζον τοῖς παλτοῖς· καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρὰ, ὅσα ἀνὴρ φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός.

Ἐπεὶ δὲ οὐκ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι, καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες ἔλιπον τὸ χωρίον. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὁ ἐν τῷ μόσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου ᾠκοδομημένῳ, (ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτῦ μένοντα καὶ φυλάττοντα) οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ προτέρῳ αἱρεθέντι χωρίῳ· ἀλλ' αὐτῦ σὺν τοῖς μοσύνοις κατεκαύθησαν. Οἱ δ' Ἕλληνες διαρπάζοντες τὸ χωρίον, εὗρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πατρίους περυσινῶν, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσύνοικοι· τὸν δὲ νέον σῖτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλεῖσται. Καὶ δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὑρίσκετο

τεταριχευμένα, καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσύνοικοι, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ. Κάρυα δ' ἐπὶ τῶν ἀνωγαίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν ὀδεμίαν. Τούτοις καὶ πλεῖστον ὡς σίτῳ ἐχρῶντο, ἕψοντες. Οἶνος δ' εὑρίσκετο, ὃς ἄκρατος μὲν, ὀξὺς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος· κεραθεὶς δὲ, εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα, ἐπορεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς συμμαχήσασι τῶν Μοσυνοίκων. Ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα παρήεσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ εὐπροσοδώτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώρουν. Τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδ' ἦν τῶν χωρίων· Ἀπεῖχον ἀλλήλων αἱ πόλεις στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεῖον, αἱ δὲ μεῖον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως. Οὕτως ὑψηλή τε καὶ κοί-

rum fruſta ſale condita, ac delphinorum in vaſis ſevum, quo Moſynoeci *ſic* utebantur, ut Graeci oleo. In tabulatis nuces erant caſtaneae multae *eaeque* latae, in quibus nulla erat fiſſura. His elixis ut plurimum panis loco utebantur. Vinum etiam reperiebatur, quod merum quidem *cum eſſet*, acidum eſſe prae auſteritate videbatur; dilutum vero, tum fragrans tum dulce.

Et Graeci quidem cum hìc pranſi eſſent, ulterius pergebant, oppido Moſynoecis, qui pugnae ſocii fuerant, tradito. Quaecunque autem oppida eorum, qui ab hoſtium partibus eſſent, alia praeterirent, acceſſu facillima quidem alii deſerebant, alii ſponte ſe *iis* dediderunt. Maxima autem oppidorum pars erat hujuſmodi: diſtabant a ſe invicem urbes ſtadiis octoginta, nonnullae plus, nonnullae minus: quod ſi magna voce inclamarent, ſe mutuo ab urbe una ad alteram exaudiebant. Adeo e-

dita erat et concava regio. Posteaquam pergendo in amica veniſſent *oppida*, oſtenderunt iis pueros divitum ſaginatos, caſtaneis elixis nutritos, teneros valde et candidos, et craſſitie ac longitudine propemodum pari; tergis vario colore imbutis, anterioribusque *partibus* omnibus pictura florida diſtinctis. Quaerebant et cum meretricibus, quas Graeci *ſecum* ducebant, palam conſueſcere: nam hic illis mos erat. Candidi autem omnes erant viri et mulieres. Hos qui huic expeditioni interfuere maxime barbaros dicebant, *inter omnes* quorum *ipſi* fines peragraſſent, ac plurimum a moribus Graecis remotos. Nam in turba cum eſſent, faciebant ea quae homines in ſolitudine fecerint, alioqui vero *facere* non auderent: et cum ſoli eſſent, ſimiliter agebant ac ſi cum aliis eſſent: *nimirum* et ipſi ſecum ſermocinabantur, et de ſeipſis ridebant, et tripudiabant ubicunque forte *locorum* eſſent ſubſiſtentes, quaſi ſi aliis *ſemet* oſtentarent.

λη ἡ χώρα ἦν. Επεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς Φιλίοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σιλευτὺς, τεθραμμένυς καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλὺς, καὶ λευκὺς σφόδρα, καὶ ὑ πολλῦ δέονλας ἴσυς τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος εἶναι· ποικίλυς δὲ τὰ νῶτα, καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐσιγμένυς ἀνθέμιον. Εζήτυν δὲ καὶ ταῖς ἑταίραις αἷς ἦγον οἱ Ἕλληνες, ἐμφανῶς συγγενέσθαι· νόμος γὰρ ἦν σφίσιν ὕτος. Λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. Τύτυς ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτυς διελθεῖν, καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένυς. Εν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες, ἐποίυν ἅπερ ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, ἄλλως δὲ ὐκ ἂν τολμῷεν· μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἔπρατλον, ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες· διελέγονλό τε ἑαυτοῖς, καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ὠρχῦντο ἐφισάμενοι ὅπυ τύχοιεν, ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διά τε τῆς πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. Οὗτοι ὀλίγοι ἦσαν, καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσυνοίκων· καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. Ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥτλον ἐρυμνά. Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν, καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι· καὶ τὰ ξένια, ἃ ἦκε παρὰ τῶν Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες ἔστε βουλεύσαιντο, ἐθύοντο. Καὶ πολλὰ καταθυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ὅτι εὐδαιμῆ προσίεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. Ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κολύβρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, οἰκοῦντας ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ.

Per hanc regionem Graeci, per hoſtilem utique et pacatam, caſtris octo progreſſi ſunt; atque *adeo* ad Chalybas perveniunt. Hi numero erant exigui, et Moſynoecorum imperio ſubjecti: ac eorum pleriſque victus erat a *fabrica* ferrea *quaeſitus*. Inde ad Tibarenos perveniunt. Tibarenorum autem ager multo magis erat campeſtris, et ad mare habebat oppida minus munita. Ac duces *quidem* oppida *illa* adoriri volebant, atque *adeo* exercitum commodo aliquo potiri: itaque munera hoſpitalia, quae a Tibarenis veniebant, non accipiebant, ſed cum *illos* donec conſultaſſent expectare juſſiſſent, rem ſacram faciebant. Et cum multas mactaſſent hoſtias, tandem vates ſententiam *hanc ſuam* omnes aperuerunt, nullo modo deos bellum *hoc* comprobare. Tum deinde dona acceperunt hoſpitalia: cumque biduum veluti per pacatum *agrum* perrexiſſent, ad Cotyora pervenere, civitatem Graecam, Sinopenſium colonos, Tibarenorum in agro habitantes.

Huc uſque exercitus pedibus iter fecit. Spatium itineris deſcendendo a pugna ad Babylonem *commiſſa* uſque ad Cotyora *confecti*, caſtra centum *et* viginti duo, paraſangae ſexcentae viginti, ſtadia duodeviginti mille viginti: temporis ſpatium, menſes octo. Hìc dies quadraginta quinque manſerunt. In his primum ſacra diis fecerunt, et pompas Graecorum quiſque pro more gentis exequuti ſunt, *item*que ludos gymnicos. Commeatus partim e Paphlagonia, partim ex agris Cotyoritarum capiebant: nec enim *illi* forum rerum venalium ſuppeditabant, nec aegros intra moenia recipiebant.

Hoc *ipſo* tempore Sinope veniunt legati, metuentes de Cotyoritarum et urbe, (illorum enim *ea* erat, vectigaliaque illis pendebant) et agro, quia populationibus vexari audierant: atque *hi* cum in caſtra veniſſent, *hujuſmodi* orationem habuere; (*eam* autem pronuntiabat Hecatonymus,

Μέχρις ἐνταῦθα ἐπέζευσεν ἡ στρατιά. Πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα, σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι εἴκοσι, στάδιοι μύριοι ὀκτακισχίλιοι εἴκοσι· χρόνου πλῆθος, ὀκτὼ μῆνες. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα καὶ πέντε. Ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν καλὰ ἔθνος ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. Τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον, τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κολυωριτῶν· ὑπῆρχον γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, ὑπὸ εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀφιγνουμένους ἐδέχοντο.

Ἐν δὲ τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, (ἦν γὰρ ἐκείνων, καὶ φόρους ἐκείνοις ἔφερον) καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἥκουν δῃώμενην· καὶ ἐλθόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, ἔλεγον· (προηγόρει δὲ Ἑκατώνυμος, δει-

νὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν) ‘Επεμψεν
‘ ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σι-
‘ νωπέων πόλις, ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς,
‘ ὅτι ἐνικᾶτε Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους,
‘ ἔπειτα δὲ καὶ συνηθησομένους, ὅτι διὰ
‘ πολλῶν τε καὶ δεινῶν (ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν)
‘ πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. Αξιοῦ-
‘ μεν δὲ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ, ὑφ' ὑ-
‘ μῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πά-
‘ σχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑ-
‘ μᾶς οὐδὲν πώποθ' ὑπήρξαμεν κακῶς ποι-
‘ οῦντες. Κοτυωρῖται δὲ ὅτοι εἰσὶ μὲν ἡ-
‘ μέτεροι ἄποικοι· καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
‘ αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαρβά-
‘ ρους ἀφελόμενοι. Διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέ-
‘ ρουσιν ὅτοι τεταγμένον, καὶ Κερασούντιοι
‘ καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως· ὥοθ' ὅ,τι ἂν
‘ τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πό-
‘ λις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑ-
‘ μᾶς οἵς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθό-
‘ τας, ἐνίους σκηνῶν ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ἐκ

qui dicendo valere existimabatur) ‘Misit ‘nos, milites, Sinopensium civitas, ut tum ‘laude vos adficeremus, *propterea* quod ‘Graeci cum sitis barbaros superaveritis, ‘tum deinde *vobis* ut gratularemur, quod ‘per multa ac gravia (quemadmodum nos ‘audimus) incommoda huc incolumes ve‘nistis. Caeterum aequum censemus, cum ‘et ipsi simus Graeci, ut a vobis Graeci ‘qui sitis commodo aliquo, nullo incom‘modo, adficiamur: nec enim ulla vos un‘quam injuria priores adfecimus. Hi ve‘ro Cotyoritae coloni sunt a nobis *huc* ‘deducti; agrumque nos iis, quem barba‘ris ademimus, hunc tradidimus. Qua ‘de causa nobis etiam vectigal illi consti‘tutum, itidemque Cerasuntii et Trape‘zuntii, pendunt: adeo ut quidquid his ‘injuriae intuleritis, id *se* pati Sinopensi‘um civitas existimat. Jam vero audimus ‘vos in urbem vi ingressos *esse*, nonnulloś‘que in aedibus habitare, et ex agris *ea*, ‘quibus vobis opus sit, suasione non ad-

‘ hibita, capere. Haec utique haud aequa
‘ esse censemus. Quod si haec facere per-
‘ rexeritis, nobis et Corylam et Paphla-
‘ gonas, et quemcunque potuerimus ali-
‘ um, amicum reddamus necesse *erit*.’

Ad ea, cum surrexisset Xenophon, pro militibus dixit; ‘ Nos, Sinopenses, *huc* ve-
‘ nimus satis bene nobiscum actum rati,
‘ quod corpora conservavimus et arma:
‘ nec enim simul opes agere ac ferre po-
‘ tuimus, et adversus hostes pugnare. Ita-
‘ que jam, ubi Graecas ad urbes venimus,
‘ apud Trapezuntem (quippe rerum ve-
‘ nalium nobis forum praebebant *incolae*)
‘ commeatus *illos tantum* sumpsimus pre-
‘ tio *quos sumus* mercati, et quia nos ho-
‘ nore adfecerunt, donaque hospitalia ex-
‘ ercitui dederunt, eos viciſſim honore pro-
‘ sequuti sumus: atque adeo si qui barba-
‘ rorum ipsis erant amici, ab iis nosmet
‘ abstinuimus; hostes vero eorum, in quos
‘ ipsi duxerint, quantis potuimus damnis
‘ adfecimus. At eos interrogato, quales

'τῶν χωρίων λαμβάνειν ὧν ἂν δέηθε, ὑ
'πείθοντας. Ταῦτ' ἂν οὐκ ἀξιοῦμεν. Εἰ δὲ
'ταῦτα ποιήσητε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
'λαν καὶ Παφλαγόνας, καὶ ἄλλον ὁντινα
'ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι.'

Πρὸς ταῦτα, ἀναστὰς Ξενοφῶν, ὑπὲρ
τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· 'Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄν-
'δρες Σινωπεῖς, ἥκομεν ἀγαπῶντες ὅτι
'τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα·
'οὐ γὰρ ἡμῖν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα
'ἄγειν καὶ φέρειν, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχε-
'σθαι. Καὶ νῦν, ἐπειδὰν εἰς τὰς Ἑλλη-
'νίδας πόλεις ἥλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι
'μὲν (παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν) ὠνού-
'μενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν
'ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
'τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς· καὶ μὴν εἴ τις
'αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων
'ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν,
'ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο, κακὸν ἐποιοῦμεν
'ὅσον ἐδυνάμεθα. Ἐρώτα δὲ αὐτούς, ὁ-

ποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ
ἐνθάδε, ὃς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ
πόλις συνέπεμψεν. Ὅποι δ' ἂν ἐλθόν-
τες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἄν τε εἰς βάρ-
βαρον γῆν, ἄν τε εἰς Ἑλληνίδα, ὐχ ὑ-
βρει, ἀλλ' ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπι-
τήδεια. Καὶ Καρδύχους, ἢ Χαλδαίους,
ἢ Ταόχους, καίπερ βασιλέως ὐχ ὑπη-
κόους ὄντας, ὅμως ἢ μάλα φοβερὸς ὄν-
τας, πολεμίους ἐκτησάμεθα, διὰ τὸ ἀ-
νάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια,
ἐπεὶ ἀγορὰν ὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ
γε, καὶ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν
οἵαν ἐδύναντο παρεῖχον, φίλους τε ἐνο-
μίζομεν εἶναι, ἢ βίᾳ ὐδὲν ἐλαμβάνομεν
τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δὲ, ὃς ὑμετέ-
ρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφα-
μεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσίν· ὐ γὰρ ὡς φίλιοι
προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας, ὅτ' εἴσω ἐδέχοντο, ὅτ' ἔξω
ἀγορὰν ἔφερον· ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑ-

‘ nos nacti sunt: hìc adsunt enim, quos
‘ per amicitiam nobiscum civitas *ea* duces
‘ misit itineris. In ea vero cum venerimus
‘ loca, ubi forum non obtineamus, sive *ad-*
‘ *eo* barbarorum in terram, sive Graeco-
‘ rum, non per injuriam insolentem, sed
‘ necessitate coacti commeatus sumimus.
‘ Itaque Carduchos, et Chaldaeos, et Ta-
‘ ochos, qui quamvis regis imperio non
‘ pareant, sunt tamen admodum formida-
‘ biles, hostes *nobis* reddidimus, propterea
‘ quod necesse erat commeatus sumere,
‘ cùm forum *nobis* rerum venalium non
‘ praeberent. At Macronas, quanquam
‘ barbari essent, cùm forum, quale *quidem*
‘ poterant, subministrarent, in amicorum
‘ esse numero putabamus, nec quidquam
‘ illis vi ademimus. Quod ad Cotyoritas
‘ attinet, quos vestros esse dicitis, si quid
‘ eis ademimus, ipsi in culpâ sunt: non
‘ enim erga nos se tanquam amicos ges-
‘ sere, sed cum portas claussissent, neque
‘ nos intromittebant, neque extra *muros*
‘ res venales *ad nos* ferebant: ac horum
‘ *quidem* auctorem extitisse praefectum a

‘ vobis *datum* conquerebantur. Quod au-
‘ tem dicis, *de nobis quoſdam* vi ingreſſos
‘ *in aedibus* degere, petivimus nos ut ae-
‘ gros ſub tecta reciperent: cum vero por-
‘ tas *illi* non aperirent, qua nos *parte* non
‘ admittebant, ea oppidum ipſum ingreſſi,
‘ nihil ſane aliud violenti fecimus: ipſo-
‘ rum certe ſub tectis agunt aegri, ſua *ta-*
‘ *men* in ſe inſumentes: atque portas prae-
‘ ſidio munitas tenemus, ut ne noſtri *mi-*
‘ *lites* aegri ſint in praefecti veſtri poteſ-
‘ tate, ſed nobis ſit eos *hinc*, cum volemus,
‘ exportandi poteſtas. Caeteri, quemad-
‘ modum videtis, ſub dio *ſuo quiſque* or-
‘ dine degimus, parati, ſi quis beneficio
‘ *nos* adfecerit, ad beneficia reddenda: ſin
‘ injuriâ, ad eam propulſandam. Quod ad
‘ minas tuas attinet, vos *nempe*, ſi ita vo-
‘ bis videatur, cum Corylâ et Paphlago-
‘ nibus ſocietatem adverſus nos facturos;
‘ nos, ſi neceſſe ſit, vel cum utriſque bel-
‘ lum geremus: (nam cum aliis numero
‘ vos longe ſuperantibus bellum geſſimus)
‘ quòd ſi nobis ita videatur, etiam Paphla-

'μῶν ἁρμοσὴν τούτων αἴτιον εἶναι. Ὁ δὲ
'λέγεις, βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς
'ἠξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας
'δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέῳγον τὰς πύ-
'λας, ἢ ἡμᾶς οὐκ ἐδέχοντο, αὐτὸ τὸ χω-
'ρίον ταύτῃ εἰσελθόντες, ἄλλο μὲν οὐδὲν
'βίαιον ἐποιήσαμεν· σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέ-
'γαις οἱ κάμνοντες, τὰ ἑαυτῶν δαπανῶν-
'τες· καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ
'ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἁρμοστῇ ὦσιν οἱ κάμνον-
'τες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι,
'ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶ-
'τε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει,
'παρεσκευασμένοι, ἂν μέν τις εὖ ποιῇ,
'ἀντευποιεῖν· ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.
'Ἃ δὲ ἠπείλησας, ὡς, ἢν ὑμῖν δοκῇ, Κο-
'ρύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποι-
'ήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ, ἢν μὲν ἀνάγ-
'κη ᾖ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· (ἤδη
'γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐ-
'πολεμήσαμεν) ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν, καὶ φίλοι

'ποιήσομεν τὸν Παφλαγόνα. Ἀκούομεν δὲ
'αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πό-
'λεως, καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλατλίων.
'Πειρασόμεθα ἢν, συμπράτλοντες αὐτῷ
'ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γενέσθαι.'

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ Ἑκατονύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις. Παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος, εἶπεν ὅτι ὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν, ἀλλ' ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσί. Καὶ ξενίοις, ἢν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα· νῦν δὲ τὰς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγελε. Ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρῖται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τὰς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ ἐπιτήδεια διελέγοντο· τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἐπυνθάνοντο, καὶ ὧν ἕκατεροι ἐδέ-

' gonem *illum* nobis amicum adſciſcemus.
' Audimus certe eum potiundi tum urbe
' veſtrâ, tum locis maritimis cupidine cor-
' ripi. Quare operam dabimus ut, eum
' in iis quae cupit *conſequendis* adjuvando,
' amicitiam *cum eo* jungamus.'

Tum vero Hecatonymi in legatione collegae palam ſignificabant aegre ſe *illa* ferre, quae *ab eo* fuiſſent prolata. Et ex iis alius in medium progreſſus, dixit ſe non bellum excitaturos veniſſe, ſed oſtenſuros ſe *nobis* eſſe amicos. Quod ſi ad Sinopenſium urbem acceſſeritis, hoſpitalibus ibi donis vos excipiemus: jam vero *noſtros* qui de hoc loco ſunt jubebimus dare *vobis*, quae poſſunt; nam vera eſſe omnia, quae dicitis, videmus. Poſt haec hoſpitalia dona mittebant Cotyoritae, et Graecorum duces Sinopenſium legatos hoſpitio excipiebant, atque inter ſe de multis *iiſque* quae e re erant colloquebantur; inter alia de itinere reliquo percontabantur, deque iis quorum utrique indigebant. *At-*

que is quidem huic diei finis erat factus:

Poſtridie duces collegere milites, iiſque viſum eſt de reliquo itinere, Sinopenſibus arceſſitis, deliberare. Nam ſive pedibus iter faciendum eſſet, Sinopenſes *ipſis* commodi futuri viae duces videbantur; (quippe periti erant Paphlagoniae) ſive mari, *haec eorum* erat ſententia, Sinopenſium ſe opem deſideraturos: ſoli enim eſſe videbantur idonei, qui navigia praeberent *ea*, quae exercitui ſufficerent. Itaque legatos ubi arceſſiverant, in conſilium *eos* adhibebant, petebantque ut Graeci cum eſſent hoc primum *ipſos officio* recte atque ordine exciperent, ut *ipſis quoque* Graecis benevoli eſſent et conſilia *quam poſſent* optima darent.

Cum autem ſurrexiſſet Hecatonymus, primum ſe excuſavit de eo quod dixerat, ſe Paphlagonem *ipſis* amicum adjuncturos, non *ita* ſe dixiſſe quaſi bellum adverſus Graecos ipſi geſturi eſſent, ſed quod, cum ipſis barbarorum amicitiâ uti liceret, Grae-

οντο. Ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δ' ὑσεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας, παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας, βουλεύεσθαι. Εἴτε γὰρ πεζῇ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμον ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς ἡγούμενοι· (ἔμπειροι γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας) εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἄρχοντα τῇ στρατιᾷ. Καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβούλευοντο, καὶ ἠξίουν Ἕλληνας ὄντας Ἕλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι, τῷ εὔνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

Ἀναστὰς δὲ Ἑκατώνυμος, πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ ὧν εἶπεν, ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσοιντο, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἕλλησι πολεμησόντων σφῶν εἴποι, ἀλλ' ὅτι, ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι,

τὺς Ἕλληνας αἱρήσονται. Ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος ὧδε εἶπεν, ‘Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μὴ, τἀναντία· αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλὴ λεγομένη εἶναι, δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ, ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με· ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. Πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἔξομεν, ἐὰν καλὰ θάλατταν νομίζητε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἢν δὲ κατὰ γῆς στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τὺς μαχομένους εἶναι. Ὅμως δὲ λεκτέα, ἃ γιγνώσκω· ἔμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως· ἔχει γὰρ ἡ χώρα ἀμφότερα, καὶ πεδία κάλλιστα, καὶ ὄρη ὑψηλότατα. Καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ὅπως τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλη, ἢ ἧ τὰ κέρατα τῆς ὁδοῦ

cos *tamen iis* ſunt antelaturi. Cum vero *eum* conſilium ſuum exponere juberent *Graecorum duces*, precatus *deos* in hanc ſententiam verba fecit, ‘ Si vobis id con-
‘ ſilii dem, quod mihi videtur optimum,
‘ multa mihi eveniant commoda; ſin au-
‘ tem, contraria: nam haec, ſacra quae di-
‘ citur, adeſſe mihi videtur conſultatio: jam
‘ enim, ſi bonum conſilium dediſſe viſus fu-
‘ ero, multi eritis, qui me laudibus adficie-
‘ tis; ſin malum, multi eritis, qui me exe-
‘ crabimini. Novi certe quidem nos longe
‘ plus moleſtiae habituros, ſi per mare *do-*
‘ *mum* revertemini; quippe nos navigia ſup-
‘ peditare oportebit: ſin autem terrâ profi-
‘ ciſcemini, vos pugnetis neceſſe erit. At-
‘ tamen dicenda ſunt, quae ſentio; nam et
‘ Paphlagonum regio et vires mihi notae
‘ ſunt: habet nimirum *haec* utraque regio
‘ *iſta*, tum campos pulcherrimos, tum al-
‘ tiſſimos montes. Ac primum novi qui-
‘ dem protinus qua parte *in eam* ingredi
‘ neceſſe ſit; non alia utique licet, quam
‘ qua viae per montem *ducentis* cornua

‘ ſunt utrinque excelſa: quae ſi qui occu-
‘ pent, vel admodum pauci tenere poſſint;
‘ hiſque *adeo* occupatis, ne quidem *caeteri*
‘ homines univerſi tranſire poterunt. Haec
‘ vero etiam monſtrare potero, ſi quem
‘ mecum una miſeritis. Deinde novi plana
‘ eſſe, atque equitatum, quem ipſi barbari
‘ univerſo regis equitatu potiorem ducunt.
‘ Atque hoc *adeo* tempore ii ad regem *eos*
‘ vocantem non profecti ſunt; ſed et majo-
‘ res ſpiritus eorum gerit princeps. Quod
‘ ſi poteritis etiam montes furtim occupa-
‘ re, vel *eos* capiendo praevertere, atque
‘ in planitie tum equites hoſce tum pedi-
‘ tes, quorum centena ſunt viginti amplius
‘ millia, praelio viceritis, ad amnes venie-
‘ tis, primum quidem Thermodonta, cujus
‘ eſt trium plethrorum latitudo; quem ad
‘ trajiciendum difficilem arbitror, praeſer-
‘ tim cum multi ſint a fronte hoſtes, multi
‘ a tergo ſequantur: ad alterum *deinde ve-*
‘ *nietis* Irim, trium itidem plethrorum *la-*
‘ *titudine:* ad tertium *poſtea* Halyn, duo

'τῦ ὄρυς καθ' ἑκάτερά ἐςιν ὑψηλά· ἃ
'κρατεῖν κατέχονλες κ) πάνυ ὀλίγοι δύ-
'ναιντ' ἄν· τύτων δὲ κατεχομένων, ὁδ'
'ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντο διελθεῖν.
'Ταῦτα δὲ κ) δείξαιμι ἄν, εἴ μοι τινὰ
'βύλεσθε συμπέμψαι. Επειτα δὲ οἶδα
'πεδία ὄντα, καὶ ἱππείαν, ἣν αὐτοὶ οἱ
'βάρβαροι νομίζυσι κρείτλω εἶναι ἁπάσης
'τῆς βασιλέως ἱππείας. Καὶ νῦν ἔτοι ὑ
'παρεγένονλο βασιλεῖ καλῦντι· ἀλλὰ κ)
'μεῖζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. Ην δὲ κ)
'δυνηθῆτε τά τε ὄρη κλέψαι, ἢ φθάσαι
'λαβόντες, κ) ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆτε μα-
'χόμενοι τύς τε ἱππεῖς τύτυς κ) πεζὺς,
'μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἤξελε ἐπὶ πο-
'ταμύς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα,
'εὖρος τριῶν πλέθρων· ὃν χαλεπὸν οἶμαι
'διαβαίνειν, ἄλλως τε κ) πολεμίων πολ-
'λῶν μὲν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ
'ὄπισθεν ἑπομένων· δεύτερον δ' Ιριν, τρί-
'πλεθρον ὡσαύτως· τρίτον δ' Αλυν, ὃ

'μεῖον δυοῖν σταδίοιν· ὃν οὐκ ἂν δύναιντο ἄ-
'νευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δέ τις ἔστω
'ὁ παρέχων; ὡς δ' αὕτως καὶ ὁ Παρθένιος
'ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἅλυν
'τοῦτον διαβαίητε. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλε-
'πὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν, ἀλ-
'λὰ παντάπασιν ἀδύναλον. Ἂν δὲ πλέη-
'τε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς Σινώπην παρα-
'πλεῦσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλει-
'αν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε πεζῇ οὔτε κα-
'τὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ ἐστὶ
'πλοῖα ἐν Ἡρακλείᾳ.'

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπ-
τευον φιλίας ἕνεκα τῆς Κορύλα λέγειν,
(καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῷ) οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα
ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύτην· οἱ
δ' ὑπώπτευον καὶ τούτου ἕνεκα λέγειν, ὡς
μὴ πεζῇ ἰόντες τὴν Σινωπέων χώραν κα-
κόν τι ἐργάζοιντο. Οἱ δ' ὧν Ἕλληνες ἐ-
ψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πορείαν
ποιεῖσθαι. Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν,

'non minus ſtadia *latum;* quem abſque
'navibus trajicere non poteritis: naves ve-
'ro quis vobis ſuppeditabit? itidem et Par-
'thenius tranſiri non poterit; ad quem ve-
'niendum vobis erit, ſi Halyn hunc tra-
'jeceritis. Quapropter equidem cenſeo
'non difficile vobis eſſe *hoc* iter, ſed om-
'nino non poſſe perfici. *Jam* ſi navige-
'tis, licet hinc Sinopen navibus proficiſca-
'mini, ex Sinope Heracleam; ex Hera-
'cleâ *pergentibus* nec in itinere pedeſtri
'nec per mare *vobis erit* difficultas: quip-
'pe multae ſunt apud Heracleam naves.'

Haec ubi dixiſſet, alii ſuſpicabantur ſic dixiſſe *eum* propter amicitiam Corylae (etenim hujus erat hoſpes) alii etiam quod munera ob conſilium hoc accepturus eſſet: alii autem ſuſpicabantur hac quoque de cauſa *eum* haec protuliſſe, ut ne pedibus iter ingreſſi Sinopenſium agro detrimenti aliquid inferrent. Tandem Graeci decreverunt iter per mare faciendum. Secundum haec Xenophon *in hanc ſententi-*

am loquutus est, ‘ Iter illud, Sinopenses, ‘ delegêre milites, cujus *instituendi* vos *iis* ‘ estis auctores; verum ita se res habet, si ‘ tanta erit navium copia, ut ne unus qui- ‘ dem hìc relinquatur, nos navigabimus: ‘ sin futurum ut alii relinquamur, navige- ‘ mus alii, nequaquam naves conscende- ‘ mus. Scimus enim, ubicunque superio- ‘ res fuerimus, fore ut et salvi esse et com- ‘ meatus habere possimus; sin alicubi ho- ‘ stibus inferiores deprehendamur, perspi- ‘ cuum sane est mancipiorum nos sorte ‘ fore *multatos*.’ Haec ubi legati audiis- sent *Sinopenses*, *Graecos* ut legatos mitte- rent hortabantur. Itaque Callimachum mittunt Arcada, et Aristonem Athenien- sem, et Samolan Achaeum; iique adeo profecti sunt.

Interea Xenophon, multos cùm Grae- corum gravis armaturae milites intueretur, intueretur peltastas multos, multos etiam sagittarios et funditores, et equites, *eos*que jam valde propter longum usum

'Ω Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορ-
'εἰαν, ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω δ' ἔ-
'χει, εἰ μὲν μέλλει πλοῖα ἔσεσθαι ἱκα-
'νὰ, ὡς ἀριθμῷ ἕνα μὴ καταλείπεσθαι ἐν-
'θάδε, ἡμεῖς ἂν πλέοιμεν· εἰ δὲ μέλλοι-
'μεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι, οἱ δὲ πλεύ-
'σεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα.
'Γινώσκομεν γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶ-
'μεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζεσθαι, καὶ τὰ ἐ-
'πιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἥττους τῶν πο-
'λεμίων ληφθησόμεθα, εὔδηλον δὴ ὅτι ἐν
'ἀνδραπόδων χώρᾳ ἐσόμεθα.' Ἀκούσαν-
τες ταῦτα οἱ πρέσβεις, πέμπειν ἐκέλευον
πρέσβεις. Καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον
Ἀρκάδα, καὶ Ἀρίστωνα Ἀθηναῖον, καὶ Σαμο-
λᾶν Ἀχαιόν· καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι,
ὁρῶντι μὲν πολλοὺς ὁπλίτας τῶν Ἑλλή-
νων, ὁρῶντι δὲ πολλοὺς πελταστὰς, πολ-
λοὺς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας, καὶ ἱπ-
πέας δὲ, καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν

ἱκανὺς ὄντας, ἐν τῷ Πόντῳ (ἔνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη) καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι, πόλιν κατοικίσαντας. Καὶ γενέσθαι ἂν ἐδόκει αὐτῷ μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό,τε αὐτῶν πλῆθος, καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο, πρίν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν, Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον, τὸν Ἀμβρακιώτην. Ὁ δὲ Σιλανὸς, δεδιὼς μὴ γένοιτο ταῦτα, καὶ καταμείνειέ που ἡ στρατιὰ, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν στρατιὰν, καὶ πόλιν οἰκίσαι, καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. Αὐτὸς δὲ ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὁτιτάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· ὃς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τριχιλίους δαρεικοὺς, ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθευσε θυόμενος Κύρῳ, διεσεσώκει. Τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ

idoneos, in Ponto (ubi exiguis pecuniis tantus exercitus comparari non potuerit) rem fore praeclaram exiſtimabat, ſi condita civitate, et regionem et potentiam Graeciae acquirerent. Atque *ea civitas* magna ipſi futura videbatur expendenti tum eorum *qui ipſi aderant* multitudinem, tum eorum qui Pontum circumcolebant. Et horum *quidem* causâ *mactatis hoſtis* exta conſulebat, priuſquam *animo quod cogitabat* ulli militum exponeret, arceſſito Silano Ambraciota, quo Cyrus vate fuerat uſus. Silanus autem, veritus nè haec *ita* fierent, exercituſque *adeo* alicubi remaneret, in caſtra rumorem effert velle Xenophontem exercitum iſthic manere, et urbem exſtruere, et ſibi nomen ac potentiam comparare. At Silanus ipſe quàm celerrimè in Graeciam pervenire cupiebat; nam daricos ter mille, quos a Cyro acceperat, cum de decem *illis* diebus Cyri nomine exta conſulens vera protuliſſet, conſervarat. Militum autem, *rem* ubi audîerant,

nonnullis visum est optimum manere, majori parti non *ita visum*. Timasion autem Dardanius et Thorax Boeotius mercatoribus quibusdam Heraclienſibus ac Sinopenſibus dicunt periculum fore, nisi stipendium exercitui ſubministrarent, ut navigantibus ſuppeteret commeatus, ne tantae in Ponto copiae manerent: nam Xenophon, *inquiunt*, *hoc* init consilii, et nos hortatur, ut posteaquam venerint navigia, tum subitò *sic* adloquamur exercitum, ‘ Videmus jam vos, milites, eas ad angustias ‘ redactos, ut neque commeatum inter e- ‘ navigandum obtinere possitis, neque do- ‘ mum reversi, commodi quidquam iis qui ‘ domi fuerint praestare: quòd si vobis vi- ‘ sum sit partem aliquam regionis undique ‘ versùm *hujus* circa Pontum habitatae, de- ‘ lectu facto ubicunque vobis libitum fu- ‘ erit, occupare, ac *deinde* eum, cui libet, ‘ domum abire, eum item, qui velit, hîc ‘ manere, naves sanè vobis adsunt, adeò ut ‘ in quamcunque voletis partem subitò im- ‘ petum facere potueritis.’

ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμεῖναι, τοῖς δὲ πολλοῖς, ὦ. Τιμασίων δὲ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Θώραξ ὁ Βοιώτιος πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν, ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μεῖναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βουλεύεται γὰρ Ξενοφῶν, καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ πλοῖα, τότ' εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, 'Ἄνδρες, νῦν μὲν ὁρῶμεν ὑμᾶς ἀπόρους ὄντας 'καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια, 'καὶ οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαί τι τοὺς οἰ'κοι· εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας 'περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι 'ὅπη ἂν βούλησθε καταχεῖν, καὶ τὸν μὲν 'θέλοντα, ἀπιέναι οἴκαδε, τὸν δὲ ἐθέλον'τα, μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δὴ ὑμῖν πάρ'εσιν, ὥστε ὅπη βούλεσθε ἐξαίφνης ἂν ἐπι'πέσοιτε.'

Ακύσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι ἀπήγγελον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς Ερύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιώτιον, τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ἀκύσαντες, πέμπουσι πρὸς Τιμασίωνα, καὶ κελεύουσι προσατεῦσαι, λαβόντα χρήματα, ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. Ὁ δὲ, ἅσμενος ἀκύσας, ἐν συλλόγῳ τῶν στραλιωτῶν ὄντων, λέγει τάδε, 'Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ 'τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖ-'σθαι. Ακύω δέ τινας θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ, 'ὡδ' ὑμῖν λέγοντας. Ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, 'ἐὰν ἐκπλέητε ἀπὸ νουμηνίας, μισθοφορὰν 'παρέξειν ὑμῖν Κυζικηνὸν ἑκάστῳ τοῦ μη-'νός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα, ἔν-'θεν ἡ εἰμὶ Φυγάς· καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ 'ἐμὴ πόλις· ἑκόντες γάρ με δέξονται. Ἡ-'γήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν πολλὰ χρή-'ματα λήψεσθε. Εμπειρος δέ εἰμι τῆς

Haec cum mercatores illi audiiſſent, *ſuas* ad civitates referebant: ac unà cum iis Timaſion Dardanius Erymachum Dardanium et Thoracem Boeotium miſit, qui eadem haec exponerent. Sinopenſes autem et Heracleotae ea ubi audiiſſent, mittunt ad Timaſionem, atque hortantur ei ut efficiendo, accepta pecunia, praeeſſet, ut exercitus *e Ponto* navigaret. Ille vero, his libenter auditis, quo tempore militum erat conventus, hac uſus eſt oratione, 'Non 'oportet, milites, ad manſionem animum 'convertere, aut quidquam pluris quàm 'Graeciam facere. At quoſdam audio de 'hoc exta conſulere, vobis rem licèt mi-'nimè expoſuerint. Vobis autem, ſi ab 'ipſo menſis initio enavigaveritis, ſtipen-'dium menſtruum me in ſingulos Cyzice-'num praebiturum polliceor: et vos *qui-'dem* in Troada ducam, unde *jam* exulo: 'ac praeſto vobis erit mea civitas; quip-'pe me libenter excipient. Ipſe porrò 'vobis ea ad loca dux ero, unde multas 'conſequemini pecunias. Peritus utique

'ſum Aeolidis, et Phrygiae, et Troadis,
'et totius Pharnabazi praefecturae: illius
'quidem, quòd inde ſim *oriundus;* hujus
'verò, quòd in ea cum Clearcho et Der-
'cyllida militaverim.'

Thorax autem Boeotius cum ſtatim ſurrexiſſet, (qui ſemper de ducis munere cum Xenophonte contendebat) ipſis ceſſuram aiebat Cherſoneſum, regionem pulchram et opulentam, ſi e Ponto exirent: adeò ut ei, qui velit, in ea habitare, ei, qui nolit, domum abire *liceat:* ridiculum autem eſſe, cum in Graecia eſſet ager amplus et copioſus, barbarorum *eum* in regione quaerere. Eò verò, inquit, donec perveneritis, etiam ipſe, ſicut Timaſion, ſtipendium vobis polliceor. Haec *Thorax* dicebat, quod nôſſet quae Heraclienſes et Sinopenſes Timaſioni promiſerant *ea conditione*, ut enavigarent *Graeci.* Intereà ſilebat Xenophon. Cum autem Phileſius et Lycon Achaei ſurrexiſſent, grave *quiddam* aiebant eſſe, Xenophontem privatim et *Graecos* ut manerent ſuadere, et exta de manſione

Αἰολίδος, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Τρωάδος, καὶ τῆς Φαρναβάζου ἀρχῆς πάσης· τῆς μὲν, διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι· τῆς δὲ, διὰ τὸ ἐστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλλίδᾳ.'

Ἀναστὰς δ' εὐθὺς Θώραξ ὁ Βοιώτιος, (ὃς ἀεὶ περὶ στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο,) ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον, χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα· ὥστε τῷ βουλομένῳ, ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ, ἀπιέναι οἴκαδε· γελοῖον δ' εἶναι, ἐν τῇ Ἑλλάδι ὅσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου, ἐν τῇ βαρβάρων μαστεύειν. Ἐστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, κἀγὼ, καθάπερ Τιμασίων, ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφοράν. Ταῦτα δ' ἔλεγεν, εἰδὼς ἃ Τιμασίωνι οἱ Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ἐπαγγέλοιντο ὥστε ἐκπλεῖν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα. Ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ, ἔλεγον ὡς δεινὸν εἴη, ἰδίᾳ μὲν Ξενοφῶντα πείθειν

τε καλαμένειν, καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς, μὴ κουῶντα τῇ στρατιᾷ· εἰς δὲ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων· ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενοφῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε·

'Εγὼ, ὦ ἄνδρες, θύομαι μὲν (ὡς ὁρᾶτε) ὁπόσα δύναμαι, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων, ὁποῖα μέλλει τε ὑμῖν κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. Καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων, ἢ παυλάπασι μηδ' ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος. Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο, τὸ μὲν μέγιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι· (ἤδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα, διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς) ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοί· ὀρθῶς ἄρα, γιγνώσκων ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. Ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν

consulere, re cum exercitu non communicata; *jam* vero publicè de his nihil loqui: itaque coactus est Xenophon ut surgeret et hac uteretur oratione:

'Equidem, milites, exta (quemadmodum videtis) quantum possum consulo, 'tum vestrûm tum mei ipsius gratia, ut 'ea loquar et cogitem et agam, quae tam 'vobis quam mihi futura sint maximo de'cori et commodo. Jamque adeo hac ipsa 'de causa consulebam exta, num potius 'esset me initium loquendi et agendi vo'biscum de his *rebus* facere, an omnino 'negotium *hoc* nè quidem attingere. Va'tes certe Silanus mihi respondebat exta, 'quod maximum est, laeta esse: (nôrat 'enim me quoque *muneris illius* non esse 'imperitum, quippe qui sacris semper ad'fuerim) aiebat porro in extis significari 'fraudem et insidias adversus me: nimi'rum rectè, cum cognosceret *id* se insi'diose molitum, ut me apud vos crimina'retur. Nam rumorem extulit me jam 'haec facere cogitare, vobis *in sententiam*

meam ſuadendo non perductis. Ego vero, ſi vos anguſtiis premi viderem, id *utique* conſiderarim, unde fieri poſſet ut, poſtquam urbem vos *aliquam* ceperitis, qui vellet, jamjam navigio diſcederet; qui *jam* nollet, ubi *ſaltem* eam rerum copiam comparaverit, ut utilitatem ſuis aliquam adferre poſſit, *tandem etiam diſcederet*. Cum autem et Heraclienſes et Sinopenſes navigia vobis mittere videam, et nonnullos ab ineunte ſtatim menſe ſtipendium vobis polliceri, commodum mihi videtur eſſe, ut incolumes quo volumus deducti mercedem itineris accipiamus: atque adeo tum ipſe cogitatione illa deſiſto, tum, quotquot ad me acceſſerunt, haec facienda adfirmantes, iis *eadem* deſiſtendum aio. Sic enim ſtatuo: ſi multi quidem unà ſitis, utì nunc, et vos in honore futuros, et commeatus habituros arbitror: (nam in victoria ſitum eſt *hoc* etiam, ut *eâ potiti* facultates etiam victorum capiant) ſin divulſi *ſitis*, copiaeque

ταῦτα διανοοίμην ἤδη, ὃ πείσας ὑμᾶς.
Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν ἀπορροῦντας ὑμᾶς ἑώρων,
τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν, ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε
λαβόντας ὑμᾶς πόλιν, τὸν μὲν βουλό-
μενον, ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλό-
μενον, ἐπεὶ κτήσαιτο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς
ἑαυτοῦ οἰκείους ὠφελῆσαί τι. Ἐπεὶ δ' ὁ-
ρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρα-
κλεώτας καὶ Σινωπεῖς, καὶ μισθὸν ὑπισχνου-
μένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηνίας, καλόν
μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἔνθα βουλόμε-
θα, μισθὸν τῆς πορείας λαμβάνειν· καὶ
αὐτός τε ἀναπαύομαι ἐκείνης τῆς δια-
νοίας, καὶ ὁπόσοι πρός με προσήεσαν, λέ-
γοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, ἀνα-
παύσασθαι φημὶ χρῆναι. Οὕτω γὰρ
γινώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ, ὥσπερ
νυνὶ, δοκεῖτε ἄν μοι καὶ ἔντιμοι εἶναι, καὶ
ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια· (ἐν γὰρ τῷ κρα-
τεῖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡτ-
τωμένων) διασπασθέντες δὲ, καὶ κατὰ

'μικρὰ γενομένης τῆς δυνάμεως, ὅτ' ἂν
'τροφὴν δύναιθε λαμβάνειν, ὅτε χαίρον-
'τες ἂν ἀπαλλάξαιτε. Δοκεῖ ἄν μοι ἅ-
'περ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλά-
'δα· καὶ ἄν τις μείνῃ, ἢ ἀπολιπὼν τινὰ
'ληφθῇ, πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ
'στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα.
'Καὶ ὅτῳ δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, αἰρέτω
'τὴν χεῖρα.' Ἀνέτειναν πάντες.

Ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέ-
γειν ὡς δίκαιον εἴη ἀπιέναι τὸν βουλόμε-
νον. Οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ'
ἠπείλουν αὐτῷ, εἰ λήψονται ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἴη, καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικὼς εἴη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα, ἃ ὑπέχοντο Τιμασίωνι καὶ Θώρακι, ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς μισθοφορᾶς. Ἐνταῦθα ἐκπεπληγμένοι ἦσαν, καὶ ἐδεδίεσαν τὴν στρατιάν, οἱ τὴν

'*veſtrae* in exiguas partes redactae, neque 'alimentum capere poteritis, neque *hinc* 'laeti diſceſſeritis. Quapropter mihi qui-'dem perinde ac vobis placet, in Graeci-'am hinc proficiſcendum eſſe: ac ſi quis 'manſerit, vel *ſuos* prius deſerere depre-'henſus fuerit, quàm totus exercitus in 'tuto conſtiterit, eum tanquam injuriae 'reum eſſe damnandum. Et cuicunque, 'inquit, haec *agi* placet, manum tollat.' Suſtulerunt omnes.

At Silanus vociferabatur, ac dicere conabatur aequum eſſe ut, qui vellet, abiret. Non ferebant *hoc* milites, ſed minabantur, ſe in eum animadverſuros, ſi fugam ipſum moliri deprehenderent. Mox deinde, ubi Heraclienſes intellexiſſent decretum de navigatione factum eſſe, Xenophontemque ipſum *militum* exquiſiviſſe ſuffragia, navigia quidem *illi* mittunt, ſed ad pecuniam *quod attinet*, quam Timaſioni et Thoraci promiſerant, *in ea quidem* in ſtipendium *militibus danda hos* fefellerunt. Tum vero illi, qui ſtipendium polliciti fuerant, perterrefacti erant, et ab exercitu ſibi me-

tuere coeperunt. Itaque adſumptis hi caeteris etiam ducibus, quibuſcum *ea* communicata erant, quae prius geſſerant, (*et* erant *horum in numero* omnes, praeter Neonem Aſinenſem, qui vicariam Cheriſopho ducis operam praeſtabat; Cheriſophus enim non aderat) ad Xenophontem veniunt, ac ſui ſe conſilii poenitere aiunt, optimumque *adeo ſibi jam* videri ut in Phaſin navigarent, quandoquidem ibi adſunt navigia, ac Phaſianorum occuparent agrum. Eorum autem *id temporis* rex erat Aeetae filius. Reſpondit Xenophon nihil horum ad exercitum ſe relaturum: at vos, inquit, ſi vultis, coactis *militibus*, *haec* exponite. Ibi tum Timaſion Dardanius aperte ſe ſentire dicit concionem non eſſe advocandam, ſed ſingulos adniti debere, ut ſuos primum cohortium ductores in hanc ſententiam adducant. Itaque digreſſi *a ſe invicem* id, *quod ſuaſerat ille*, agebant.

Milites autem haec agi inaudîerant. Et Neon ait Xenophontem, ducibus caeteris in ſuam ſententiam penitus adductis, *de*

μισθοφορὰν ὑπεχημένοι. Καὶ παραλαβόντες ἥτοι καὶ τὺς ἄλλυς στρατηγὺς, οἷς ἀνεκεκοίνωτο ἃ πρόσθεν ἔπραττον, (ἅπαντες δ' ἦσαν, πλὴν Νέωνος τῦ Ασιναίυ, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει· Χειρίσοφος δὲ ὑ παρῆν) ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγυσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φάσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτυ δ' υἱὸς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ὐδὲν ἂν τύτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βύλεσθε, λέγετε. Ενταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς γνώμην μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τὺς ἑαυτῦ ἕκαστον λοχαγὺς πρώτυς πειρᾶσθαι πεῖσαι. Καὶ ἀπελθόντες ταῦτα ἐποίυν.

Οἱ δὲ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταῦτα πρατλόμενα. Καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν, ἀναπεπεικὼς τὺς ἄλλυς στρατη-

γὺς, διανοεῖται ἄγειν ἐξαπατήσας τὺς στρατιώτας πάλιν εἰς Φάσιν. Ακύσαντες δὲ οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον· καὶ σύλλογοι ἐγίγνοντο, καὶ κύκλοι συνίστατο· καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν, μὴ ποιήσειαν οἷα καὶ τὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν, καὶ τὺς ἀγορανόμυς· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον, κατελεύσθησαν. Επεὶ δὲ ἠθύμει ὁ Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἐᾶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτυς· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγοράν. Οἱ δ', ἐπεὶ τῦ κήρυκος ἤκυσαν, συνέδραμον καὶ μάλα ἑτοίμως. Ενταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν ὑ καληγόρει ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτὸν, λέγει δὲ ὧδε,

'Ακύω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες,
'ἐμὲ, ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπαλήσας ὑμᾶς μέλ-
'λω ἄγειν εἰς Φάσιν. Ακύσατε ὖν μυ,
'πρὸς θεῶν· καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
'ἀδικῶν, ὑ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν, πρὶν

hoc cogitare, ut milites fraude deceptos in Phaſin rursùs ducat. *Quod* cùm audiiſſent milites, graviter ferebant; ac coetus *jam* fiebant, circulique conſiſtebant: atque adeò timorem *omnibus* ingentem injiciebant, nè patrarent ea, quae in Colchorum praecones, et rerum venalium curatores patrârant: nam quotquot *horum* in mare non confugerunt, lapidibus erant obruti. Xenophon ubi *rem* animadvertit, viſum eſt ei quamprimùm *eorum* concionem advocandam eſſe, neque permittendum ut ſponte ſuâ coïrent: atque adeò praeconi mandat, ut *eos* in concionem convocaret. Illi, cùm praeconem audiiſſent, concurrebant, et *quidem* cupidiſſime. Ibi tum Xenophon duces *de eo* non accuſabat, quòd ad ipſum venerant, verùm in hanc ſententiam loquutus eſt,

'Audio, milites, quendam me *vobis* cri-
'minari, quaſi vos utique fraude deceptos
'ad Phaſin ego ducturus ſim. Quapropter
'me, per deos *immortales*, audite; ac ſi
'quidem manifeſtus fuero injuriae, nequa-

‘ quam par eſt ut prius hinc diſcedam,
‘ quàm poenas dedero; ſin vobis comper-
‘ tum fuerit illos, qui me criminantur, in-
‘ jurios eſſe, ſic eos tractetis *velim*, ut ae-
‘ quum *eſt*. Vos autem nôſtis, opinor, quâ
‘ parte ſol oriatur, et ubi occidat: *nôſtis*
‘ etiam, ſi quis in Graeciam iter perrectu-
‘ rus ſit, ei *ſolem* versùs occidentem per-
‘ gendum eſſe; ſin quis ad barbaros *ſe con-*
‘ *ferre* velit, contrà ad ſolis ortum *iter ei*
‘ *dirigendum eſſe*. Eſtne ergo qui hâc in
‘ re vos fallere poſſit, *ſi dicat* ſolem iſthic
‘ oriri, ubi occidit; ibi occidere, quà ori-
‘ tur? Quin hoc etiam novimus, Boream
‘ extra Pontum in Graeciam *naves* agere,
‘ Notum intrò in Phaſin: atque adeò di-
‘ citis, flante Boreâ, navigationes in Grae-
‘ ciam eſſe ſecundas. Ergone hoc fieri poſ-
‘ ſit, ut quis *vos ità* decipiat, ut *naves*,
‘ Noto flante, conſcendatis? At vos *in na-*
‘ *ves*, cùm *maris* fuerit tranquillitas, im-
‘ ponam? Non igitur ego navi unâ vehar,
‘ vos minimùm centum? Quâ ergo ratione

'ἂν δῶ τὴν δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται
'ἀδικοῦντες οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐ-
'τοῖς χρῆσθε, ὥσπερ ἄξιον. Ὑμεῖς δὲ
'ἐπίσασθε δήπου ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει,
'καὶ ὅποι δύεται· καὶ ὅτι, ἐὰν μέν τις εἰς
'τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἑσπέ-
'ραν δεῖ πορεύεσθαι· ἐὰν δέ τις βούληται
'εἰς τοὺς βαρβάρους, τοὔμπαλιν πρὸς ἕω.
'Εστιν οὖν ὅστις τοῦτο δύναιτ' ἂν ὑμᾶς ἐξα-
'πατῆσαι, ὡς ὁ ἥλιος ἔνθα μὲν ἀνίσχει,
'δύεται δ' ἐνταῦθα· ἔνθεν δὲ δύεται, ἀ-
'νίσχει δ' ἐντεῦθεν; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό
'γε ἐπισάμεθα, ὅτι ὁ Βορέας μὲν ἔξω τοῦ
'Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, Νότος
'δὲ εἴσω εἰς Φάσιν· καὶ λέγετε ὅταν ὁ
'Βορέας πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν
'Ἑλλάδα. Τοῦτο οὖν ἐστιν ὅπως τις ἂν
'ἐξαπατήσαι, ὥστ' ἐμβαίνειν, ὁπόταν
'Νότος πνέῃ; Ἀλλὰ γὰρ ὑμᾶς, ὁπόταν
'γαλήνη ᾖ, ἐμβιβῶ; Οὐκ οὖν ἐγὼ μὲν ἐν
'ἑνὶ πλοίῳ πλευσοῦμαι, ὑμεῖς δὲ τοὐλά-

'χισον ἐν ἑκατόν; Πῶς ἂν ὃν ὑμᾶς ἐγὼ
'ἢ βιασαίμην σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ βου-
'μένους, ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; Ποιῶ δ'
'ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευ-
'θέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φάσιν· καὶ δὲ
'καὶ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσε-
'σθε δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐσέ· καὶ
'ἐγὼ μὲν ἕσομαι ὁ ἐξηπαληκὼς εἷς ὑμᾶς,
'ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι, ἐγγὺς μυρίων,
'ἔχοντες ὅπλα. Πῶς ἂν ὃν εἷς ἀνὴρ μᾶλ-
'λον δοίη δίκην, ἢ ὅτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑ-
'μῶν βουλευόμενος; Ἀλλ' ὅτοί εἰσιν οἱ λό-
'γοι ἀνδρῶν ἠλιθίων, καὶ ἐμοὶ φθονούντων,
'ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. Καί τοι οὐ
'δικαίως γ' ἄν μοι φθονεῖεν. Τίνα γὰρ
'αὐτῶν κωλύω ἢ λέγειν, εἴ τις τι δύνα-
'ται, ἀγαθὸν ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι, εἴ
'τις ἐθέλοι, ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
'ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφα-
'λείας ἐπιμελόμενον; Τί γάρ; ἄρχον-
'τας αἱρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τίνι ἐμποδὼν

‘ vos ego vel invitos mecum navigare co-
‘ gam, vel fraude deceptos ducam? Verùm
‘ fac, deceptos et *quibuſdam quaſi* praeſti-
‘ giis à me delinitos ad Phaſin vos venire:
‘ et verò etiam in regionem *de navibus* e-
‘ gredi: intelligetis certè vos in Graeciâ
‘ non eſſe; et ego quidem vos qui dece-
‘ perim unus ero, vos verò, qui decepti
‘ fueritis, ferè decies mille homines, armis
‘ inſtructi. Quî ergo poſſit vir unus poe-
‘ nas certiùs dare, quàm ſi hoc pacto tum
‘ ſibi tum vobis conſulat? At ſermones hi
‘ ſtultorum ſunt hominum, ac mihi invi-
‘ dentium, quòd à vobis honore adficior.
‘ Verùm non jure ſanè mihi invident. Nam
‘ quem eorum impedio quominùs vel apud
‘ vos proferat, ſi quis, ex uſu quod ſit,
‘ quid *proferre* valeat; vel pro vobis ac ſe-
‘ ipſo pugnet, ſi quis *ità* velit; vel pro in-
‘ columitate veſtrâ ſolicitè vigilet? Quid
‘ enim? magiſtratus cùm vos legiſtis egone
‘ cuiquam ſum impedimento? Cedo, *qui-*

'*vis* imperet: modò commodi quid *vobis* 'ſe parare declaret. Sed mihi ſatìs ſunt 'de his dicta: quòd ſi quis veſtrûm vel ſe- 'ipſum in his deceptum fore putat, vel 'alium haec decepiſſe, verbis *id* exponat. 'Cùm verò vobis horum ſit ſatìs, nè prius 'diſcedite quàm audiveritis, cujuſmodi fa- 'cinus in exercitu coeptum videam; quod 'ſi porrò ſerpſerit, ac evaſerit ejuſmodi 'quod *futurum* videtur, tempus eſt ut de 'nobis ipſis conſulamus, nè flagitioſiſſimi '*omnium* ac turpiſſimi tum erga deos tum 'erga homines, et erga foederatos et erga 'hoſtes reperiamur, atque *etiam* contem- 'namur.' Haec cùm audiiſſent milites, et quid illud eſſet mirati ſunt, et eum ut *rem* exponeret hortabantur. Tum rurſus ini- tio *dicendi* facto, 'Scitis certè, *inquit Xe-* '*nophon*, barbarorum in montibus oppida 'quaedam fuiſſe Ceraſuntiis foedere con- 'juncta, unde cùm deſcenderent nonnulli 'nobis animalia vendebant, aliaſque res, 'quarum ipſis erat copia. Veſtrûm etiam 'nonnullos exiſtimo in horum oppidum,

'εἰμι; Παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν
'τι ποιῶν φαινέσθω. Αλλὰ γὰρ ἐμοὶ
'μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ
'δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἂν ἐξαπατηθῆναι
'οἴεται ταῦτα, ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι
'ταῦτα, λέγων διδασκέτω. Ὅταν δὲ τού-
'των ἄλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθητε, πρὶν ἂν
'ἀκούσηΙε οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχό-
'μενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι, καὶ ἔσαι οἷον
'ἐπιδείκνυσιν, ὥρα ἡμῖν βουλεύεσθαι περὶ
'ἡμῶν αὐτῶν, μὴ κάκιστοί τε καὶ ἄκιστοι
'ἄνδρες φανῶμεν καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀν-
'θρώπων, καὶ φίλιων καὶ πολεμίων, καὶ κα-
'ταφρονηθῶμεν.' Ακούσαντες ταῦτα οἱ
στρατιῶται, ἐθαύμασάν τε τί εἴη, καὶ λέ-
γειν ἐκέλευον. Εκ τούτου ἄρχεται πάλιν,
'Επίσασθέ που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄ-
'ρεσι τοῖς βαρβαρικοῖς φίλια τοῖς Κερα-
'σουντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα
'ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. Δο-
'κοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινὲς εἰς τὸ ἐγγυτά-

'τω χωρίον τούτων ἐλθόντες, ἀγοράσαν-
'τές τι πάλιν ἐλθεῖν. Τοῦτο καταμαθὼν
'Κλεάρατος ὁ λοχαγὸς ὅτι μικρὸν εἴη,
'καὶ ἀφύλακτον, διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶ-
'ναι, ἔρχεται ἐπὶ αὐτοὺς νυκτὸς ὡς πορ-
'θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών. Διενενόητο δὲ,
'εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευ-
'μα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς πλοῖον,
'ἐν ᾧ ἐτύγχανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ πα-
'ραπλέοντες, καὶ ἐνθέμενος εἴ τι λάβοι, ἀ-
'ποπλέων οἴχεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου. Καὶ
'ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ
'πλοίῳ σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνο-
'μαι. Παρακαλέσας οὖν ὁπόσους ἔπεισεν,
'ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. Πορευόμενον δὲ αὐ-
'τὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες
'οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλ-
'λοντες καὶ παίοντες, τόν τε Κλεάρατον
'ἀποκτείνυσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς· οἱ
'δέ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀπο-
'χωροῦσι. Ταῦτα δ' ἦν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἡ-

‘ quod proximè *à nobis* aberat, profectos
‘ emiſſe aliquid ac *deinde in caſtra* rever-
‘ tiſſe. Hoc verò poſteaquam cohortis duc-
‘ tor Clearatus animadvertiſſet parvum eſ-
‘ ſe, nulloque praeſidio munitum, propter-
‘ eà quòd *nobis incolae ſuum oppidum* ami-
‘ cum eſſe putarent, noctu ad eos ſpe di-
‘ reptionis venit, re cum nemine noſtrûm
‘ communicatâ. Statuerat autem, oppidum
‘ ſi cepiſſet, ad exercitum poſthac non re-
‘ dire, ſed conſcensâ navi, quâ contuber-
‘ nales ipſius litus *tum* fortè legebant, *in-*
‘ que *eam* impoſitis, ſi quas ceperit, rebus,
‘ extra Pontum navigando ſe proripere.
‘ Ac de his cum ipſo pacti fuerant in na-
‘ vi contubernales, uti nunc animadverto.
‘ Cùm igitur evocâſſet quoſcunque ſuaden-
‘ do *ad ſe* adlicere poterat, ad oppidum
‘ *eos* duxit. Ipſum autem orta dies iter
‘ facientem antevertit, factoque concurſu
‘ hominum, qui de locis munitis jaculis
‘ *illos* petebant feriebantque, et Cleara-
‘ tum *ipſum* occidunt et ex aliis complu-
‘ res; eorum autem nonnulli etiam in Ce-
‘ raſuntem ſe receperunt. Haec eo *geſta*

‘ erant die, quo nos huc itinere pedeſtri
‘ pergere coepimus. Ex iis verò, qui litus
‘ legerant, apud Ceraſuntem adhuc erant
‘ nonnulli, navibus *e portu* nondum ſolu-
‘ tis. Secundùm hoc, utì *quidem* Ceraſun-
‘ tii narrant, de ſenioribus viri tres ex op-
‘ pido veniunt, qui ad corpus hoc noſtrum
‘ accedere vellent. Cùm autem nos *iſthic*
‘ non offendiſſent, ad Ceraſuntios aiebant
‘ mirari ſe, quamobrem nobis viſum fue-
‘ rit ipſos invadere. At deinde ſe reſpon-
‘ diſſe aiunt *Ceraſuntii* non communi *Grae-*
‘ *corum* conſilio facinus admiſſum eſſe, eoſ-
‘ que *hoc audito* laetatos eſſe, atque *adeò*
‘ huc navigaturos, ut quid accidiſſet nobis
‘ exponerent, et cadavera jubere eos qui
‘ vellent ad ſepulturam recipere. Erant
‘ fortè adhuc Ceraſunte Graeci quidam ex
‘ iis, qui *eò* fugâ ſe receperant: qui cùm
‘ animadvertiſſent quò barbari tenderent,
‘ tum ipſi lapidibus *eos* petere auſi ſunt,
‘ tum alios *idem ut facerent* hortabantur.
‘ Itaque viri *illi*, tres *numero* legati, lapi-
‘ dibus obruti mortem occubuerunt. Poſt-

'μεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν πεζῇ. Τῶν δὲ πα-
'ραπλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασῦν-
'τι, ὅπω ἀνηγμένοι. Μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ
'Κερασύντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ
'τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων,
'πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρήζοντες
'ἐλθεῖν. Επεὶ δὲ ἡμᾶς οὐ κατέλαβον,
'πρὸς τοὺς Κερασυντίους ἔλεγον ὅτι θαυ-
'μάζοιεν, τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν πρὸς αὐ-
'τούς. Επεὶ μέντοι σφᾶς λέγειν ἔφασαν
'ὅτι ὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα,
'ἤδεσθαί τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν πλεῖν δεῦ-
'ρο, ὡς ἡμῖν λέξειαν τὰ γενόμενα, καὶ τοὺς
'νεκροὺς θάπτειν αὐτοὺς κελεύειν λαβόντας
'τοὺς τούτου δεομένους. Τῶν δ' ἀποφυγόντων
'τινὲς Ἕλληνες ἔτυχον ἔτι ὄντες ἐν Κε-
'ρασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅ-
'πως ποιοῖεν, αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν
'τοῖς λίθοις, καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύοντο.
'Καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι, τρεῖς ὄντες
'οἱ πρέσβεις, καταλευσθέντες. Επεὶ δὲ

'τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κε-
'ρασούντιοι, καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡ-
'μεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα
'τοῖς γεγενημένοις, καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν
'τοῖς Κερασουντίοις, πῶς ἂν ταφείησαν οἱ
'τῶν Ἑλλήνων νεκροί. Συγκαθήμενοι δ'
'ἔξωθεν τῶν ὅπλων, ἐξαίφνης ἀκούομεν θο-
'ρύβου πολλοῦ, παῖε, παῖε, βάλλε, βάλλε.
'Καὶ τάχα δὴ ὁρῶμεν πολλοὺς προσθέον-
'τας, λίθους δ' ἔχοντας ἐν ταῖς χερσὶ, τοὺς
'δὲ καὶ ἀναιρουμένους. Καὶ οἱ μὲν Κερασού-
'ντιοι, ὡς ἂν καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς
'πρᾶγμα, δείσαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ
'πλοῖα. Ησαν δὲ, νὴ Δία, οἳ καὶ ἡμῶν
'ἔδεισαν. Εγωγε μὴν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς,
'καὶ ἠρώτων ὅ,τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. Τῶν
'δ' ἦσαν μὲν οἳ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους
'εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. Επεὶ δὲ καὶ εἰδότι
'τινὶ ἐνέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγορα-
'νόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα.
'Καὶ ἐν τούτῳ τις ὁρᾷ τὸν ἀγορανόμον

‘ eaquam hoc patratum erat, veniunt ad
‘ nos Ceraſuntii, et facinus exponunt: at-
‘ que *rem* ubi nos duces audivimus, gravi-
‘ ter ferebamus quod acciderat, et quo pac-
‘ to Graecorum cadavera ſepeliri poſſent,
‘ cum Ceraſuntiis deliberabamus. Dum ve-
‘ rò conſedimus extra caſtra, ſubitò tumul-
‘ tum audimus ingentem clamantium, cae-
‘ de, caede, feri, feri. Ac confeſtim ſanè
‘ multos adcurrentes videmus, qui partim
‘ lapides in manibus habebant, partim *eos*
‘ tollebant. Et Ceraſuntii quidem, ut qui
‘ facinus apud ſe *deſignatum* etiam vidiſ-
‘ ſent, territi ad naves ſe recipiunt. Erant,
‘ profecto, de noſtris etiam, qui *ſibi* me-
‘ tuebant. Verùm ego ad eos acceſſi, et
‘ quid rei eſſet interrogavi. Ex his autem
‘ erant qui quid ageretur planè ignora-
‘ bant, ac nihilominus lapides manibus te-
‘ nebant. *Tandem* cùm in quendam inci-
‘ diſſem, qui *rem* intelligeret, narrat *is*
‘ mihi rerum venalium curatores graviſ-
‘ ſimè exercitum adfligere. Ac intereà qui-
‘ dam Zelarchum rerum venalium curato-

' rem ad mare ſe conferentem conſpicit,
' et *protinus* clamorem ſuſtulit: *quem* illi
' cùm audiviſſent, tanquam ſi ſilveſtris aper
' vel cervus conſpectus fuiſſet, *ſic* in eum
' impetu ferebantur. Ceraſuntii, cùm eos
' ad ſe versùs ruere viderent, rati in ſe im-
' petum fieri, curſu fugiunt, et in mare
' incidunt. Ex noſtris etiam nonnulli unà
' *eodem* inciderunt, atque *adeò* ſuffocaba-
' tur quicunque natare neſciret. Quid *au-*
' *tem* eos *metuiſſe* exiſtimatis? nihil profec-
' to injurii fecerunt, ſed metuebant nè ra-
' bies quaedam nos tanquam canes invaſiſ-
' ſet. Haec ergo ſi erunt hujuſmodi, vide-
' te qui futurus ſit nobis exercitûs ſtatus.
' Non vos ſanè univerſi arbitrio veſtro vel
' bellum *illi* inferre poteritis, cui volue-
' ritis *id inferre*, vel bello finem impone-
' re; ſed privato is, cui libet, conſilio co-
' pias ad rem quamcunque voluerit *geren-*
' *dam* ducet. Quòd ſi legati aliqui ad vos
' vel pacem quaerentes, vel quid aliud, ve-
' nerint, eos interficiendo qui volent, im-
' pedient quominùs orationes eorum, qui

'Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀναχω-
'ρῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δ', ὡς ἤκουσαν,
'ὥσπερ συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος,
'ἵενται ἐπ' αὐτόν. Οἱ δὲ Κερασοῦντιοι,
'ὡς εἶδον ὁρμῶντας καθ' ἑαυτούς, νομί-
'σαντες ἐπὶ σφᾶς ἰέσθαι, φεύγουσι δρόμῳ,
'καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. Συν-
'εισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ
'ἐπνίγετο ὅστις μὴ ἐτύγχανεν ἐπισάμε-
'νος νεῖν. Καὶ τούτου τί δοκεῖτε; ἠδίκουν
'μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δὲ μὴ λύσσα τις ὥσ-
'περ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπλώκοι. Εἰ οὖν τοῦ-
'το τοιοῦτόν ἐστι, θεάσασθε οἷα κολά-
'σασις ἡμῖν ἔστι τῆς στρατιᾶς. Ὑμεῖς
'μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι ὅτ' ἀνε-
'λέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε, οὔτε κα-
'ταλῦσαι· ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρά-
'τευμα ἐφ' ὅ,τι ἂν ἐθέλῃ. Κἂν τινες πρὸς
'ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ εἰρήνης δεόμενοι,
'ἢ ἄλλου τινός, καταχαίνουσι τούτους οἱ
'βουλόμενοι, ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων

'μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. Επει-
'τα δὲ ὃς μὲν ἂν ὑμεῖς ἅπαντες ἕλησθε
'ἄρχοντας, ἐν ὑδεμίᾳ χώρᾳ ἔσονται· ὅς-
'τις δ' ἂν ἑαυτὸν ἕληται στρατηγὸν, καὶ
'ἐθέλῃ λέγειν, βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται
'ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα καὶ ἀκαίνειν καὶ ἰδιώ-
'την ὑμῶν, ὃν ἂν ἐθέλῃ, ἄκριτον· ἂν ὦ-
'σιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν
'ἐγένετο. Οἷα δ' ἡμῖν πεπράχασιν οἱ
'αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ, σκέψασθε.
'Ζήλαρχος μὲν γὰρ ὁ ἀγορανόμος, εἰ
'μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων, ὃ
'δὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει
'ἐκ τοῦ στρατεύματος, δείσας μὴ ἀδίκως
'ἄκριτος ἀποθάνῃ. Οἱ δὲ καταλεύσαντες
'τοὺς πρέσβεις, διεπράξαντο ὑμῖν μόνοις
'μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα μὴ
'ἀσφαλὲς εἶναι, ἐὰν μὴ σὺν ἰσχύϊ, ἀφι-
'κνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς, ὃς πρόσθεν αὐ-
'τοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν,
'τούτους διεπράξαντο μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι

‘ ad vos veniunt, audiatis. Praetereà ma-
‘ giſtratus, quos vos univerſi legeritis, nul-
‘ lo erunt loco; ſed quiſquis ſeipſum lege-
‘ rit ducem, et dicere voluerit, feri, feri,
‘ huic ſatis erit virium tum ad magiſtra-
‘ tum tum ad privatum e vobis, quem-
‘ cunque voluerit, indemnatum interimen-
‘ dum; ſi ſint ei qui paruerint, quemad-
‘ modùm modò accidit. Cujuſmodi verò
‘ facinora nobis diſignârint hi ſuis ipſo-
‘ rum ſuffragiis lecti duces, conſiderate.
‘ Zelarchus enim rerum venalium curator
‘ ſi quâ vos adfecit injuriâ, poenis vobis
‘ non datis, navigio evaſit: ſin nullâ *vos*
‘ laeſit injuriâ, ab exercitu fugit, veritus
‘ nè injuſtè indemnatus perimeretur. At
‘ qui legatos lapidibus obruerunt, *hoc* ef-
‘ fecerunt ut vobis ſolis e Graecorum nu-
‘ mero Ceraſuntem, armatâ niſi cum ma-
‘ nu, tutè venire non liceat: *ad* cadavera
‘ etiam *quod attinet*, quae priùs ut ſepe-
‘ liremus hortabantur ipſi interfectores, ea
‘ *certè* ut nè quidem cum caduceo jam tol-

‘ lere tutum ſit effecerunt. Nam quis ca-
‘ duceatoris fungi volet munere, qui ca-
‘ duceatores interfecerit? Verùm nos Ce-
‘ raſuntios rogavimus ut ea ſepelirent. Et
‘ haec quidem an rectè gerantur, veſtro
‘ decreto ſtatuatur; ut, quaſi hujuſmodi
‘ *facinora* oritura ſint, et privatim quivis
‘ praeſidium paret, et operam det, ut mu-
‘ nitis ſuperioribus*que locis* tabernaculum
‘ figat. Sin autem ejuſmodi belluarum,
‘ non hominum, eſſe facta ſtatuitis, ſeda-
‘ tionem eorum aliquam excogitate: ſin
‘ minùs, quonam, profectò, modo aut ſa-
‘ cra diis alacriter faciemus, cùm impia
‘ patremus facinora, aut quo cum hoſti-
‘ bus modo pugnabimus, ſi nos mutuò pe-
‘ rimamus? Quaenam civitas amica nos
‘ excipiet, quae tantam inter nos iniqui-
‘ tatem videat? Res venales quis animo fi-
‘ dente *ad nos* adducet, ſi maximis in rebus
‘ palam ſit ejuſmodi nos delicta commit-
‘ tere? Jam *quod ad* laudem *attinet*, quam
‘ omnino conſequuturos nos exiſtimamus,
‘ quis vos tales qui ſitis collaudaverit? nos
‘ enim ſat ſcio eos, ejuſmodi qui patra-

'ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. Τίς γὰρ ἐθε-
'λήσει κήρυξ ἰέναι, κήρυκας ἀπεκτονώς;
'Αλλ' ἡμεῖς Κερασυντίων θάψαι αὐτὸς
'ἐδεήθημεν. Εἰ μὲν οὖν καλῶς ἔχει ταῦ-
'τα, δοξάτω ὑμῖν· ἵνα, ὡς τοιούτων ἐσο-
'μένων, καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις, καὶ
'τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων
'σκηνῶν. Εἰ μέντοι δοκεῖ ὑμῖν θηρίων,
'ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων, εἶναι τὰ τοιαῦτα
'ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τιν' αὐτῶν· εἰ
'δὲ μή, πρὸς Διὸς, πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν
'ἡδέως, ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ τοῖς πο-
'λεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους
'κατακαίνωμεν; Πόλις δὲ φιλία τίς ἡ-
'μᾶς δέξεται, ἥτις ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνο-
'μίαν ἐν ἡμῖν; Ἀγορὰν δέ τις ἄξει θαρ-
'ρῶν, ἢν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξα-
'μαρτάνοντες φαινώμεθα; Οὗ δὲ δὴ πά-
'νυ οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν
'ὑμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡ-
'μεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίη-

'μεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.'

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτὸν ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καλαστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας, ᾗ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκηλο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικασὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. Παραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος, καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων, ἔδοξε καὶ καθαρσαι τὸ στράτευμα. Καὶ ἐγένετο καθαρμός.

Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρελήλυθότος χρόνου. Καὶ διδόντες, Φιλήσιος μὲν ὤφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημάτων, τὸ μείωμα, εἴκοσι μνᾶς· Σοφαίνετος δὲ, ὅτι ἄρχων αἱρεθεὶς καλημέλει, δέκα μνᾶς· Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησαν τινὲς, φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. Καὶ ὁ

' rent facinora, ſceleratos adpellaremus.'

Ibi tum omnes cùm ſurrexiſſent, ſuppliciis multandos iſtorum auctores aiebant, et in poſterum non ampliùs *cuiquam* liberum permittendum eſſe, ut *ejuſmodi* ſceleris exiſtat auctor: quòd ſi quis *ſceleris* auctor exiſteret, eum ad mortem eſſe ducendum; praetereà a ducibus in judicium omnes eſſe adducendos; ac judicium *faciendum* eſſe, ſi quâ aliâ etiam injuriâ laeſus fuerit aliquis ex quo Cyrus mortem occubuit: judices autem cohortium ductores conſtituerunt. Porrò Xenophonte hortatore, vatibuſque *idem* ſuadentibus, viſum eſt luſtrandum eſſe exercitum. Itaque luſtratio inſtituta eſt.

Decretum etiam erat ut duces de tempore praeterito judicium ſubirent. *Quod* cùm ſubiiſſent, Phileſius et Xanthicles multati erant, quòd pecuniam de navigiis coactam et in eorum cuſtodiam traditam imminuerant, minis viginti: *multatus eſt* et Sophaenetus, quòd praeſes electus *id muneris* prorsùs neglexiſſet, minis decem. Nonnulli etiam Xenophontem accuſabant, qui caeſos ſe ab eo fuiſſe dicerent, atque

in *eum* tanquam petulanter injurium accuſationem inſtruebant. Et cùm ſurrexiſſet Xenophon eum, qui primus *id ipſi objecerat*, proferre *ſi quid haberet* juſſit, ubi priùs expoſuerit quo loco pulſatus eſſet. Eo loco, reſpondet ille, quo frigore eramus enecti, ac plurima nix erat. Enimverò, inquit *Xenophon*, cùm ea eſſet hiems quam fuiſſe dicis, cùm cibus *nos* defeciſſet, cùm nè tantum quidem vini adeſſet, ut odoratu id percipi poſſet, cùm multi prae laboribus animis conciderent, cùm hoſtes *nos* inſequerentur, ſi me tali tempore inſolenter geſſi, vel aſinis eſſe me petulantiorem fateor; quos aiunt prae petulantiâ laſſitudinem non ſubire. Attamen dic quâ de causâ pulſatus fueras. Num quid abs te petebam, et, quia non dabas, *te* caedebam? an *quid* repoſcebam? an *tecum* de amoribus pugnans? an ebrius per vinolentiam malè *te* accepi? Cùm horum nil diceret, eum porrò interrogabat, an in gravis armaturae militum numero eſſet: Negabat: Rursùm, an in peltaſtarum numero: Neque hoc conceſſit; ſed liber cùm eſſem, *inquit*, mulum agebam, quod mihi negotii à contuberna-

Ξενοφῶν ἀναϛὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον, πρῶτον λέξαντα πᾶ ϗ ἐπλήγη. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται, Ὅπᾳ ϗ τῷ ῥίγει ἀπωλλύμεθα, ϗ χιὼν πλείϛη ἦν. Ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν ϗ χειμῶνός γε ὄντος οὐᾳ λέγεις, σίτᾳ δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνᾳ δὲ μηδ' ὁσφραίνεσθαι παρόντος, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἑπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὕβριζον, ὁμολογῶ ϗ τῶν ὕβριϛότερος εἶναι· οἷς Φασὶν ὑπὸ τῆς ὕβρεως κόπον ὐκ ἐγγίγνεσθαι. Ὅμως δὲ ϗ λέξον ἐκ τίνος ἐπλήγης. Πότερον ἤτᾳν τι σὲ, ϗ, ἐπεὶ ᾠκ ἐδίδως, ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτᾳν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων παρῴνησα; Ἐπεὶ δὲ τούτων ᾐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν, εἰ ὁπλιτεύοι· Οὐκ ἔφη· Πάλιν, εἰ πελτάζοι· Οὐδὲ τοῦτ' ἔφη· ἀλλ' ἡμίονον ἤλαυνον, ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων, ἐλεύθερος ὤν. Ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει τε αὐτὸν, καὶ ἤρετο, Εἰ σὺ

εἶ ὁ τὸν κάμηλον ἀπάγων; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν σκηνῶν σκεύη διέρριψας. Ἀλλ' ἡ μὲν διάρριψις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο· Διέδωκα ἄλλοις ἄγειν, καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπάγειν· καὶ ἀπολαβὼν ἅπαντα σῶα, ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. Οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ ἄξιον·

Ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. Καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον, ὅτι εἷς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δέ σε τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἐφείποντο. Συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ πρόσπεμψά σε, καταλαμβάνω αὖθις, σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιών, βόθρον ὀρύττοντα, ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἐπισὰς ἐπήνουν σε. Ἐπεὶ δὲ παρεσκηνώτων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ὁ ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ

libus datum erat. Hìc eum agnoſcit *Xenophon*, et, Tune, quaerebat, *is* es, qui *hominem* aegrotum avehebas? *Sum* profectò, inquit; nam *ad hoc* tu *me* cogebas: ac meorum contubernalium vaſa disjeciſti. Is verò disjectus, inquit Xenophon, in hunc ferè modum accidit: Diſtribui *vaſa* aliis vehenda, et ad me ut *eadem poſteà* adducerent praecepi; ac cùm omnia ſalva recepiſſem, tibi reddidi, ſimul ac tu mihi hominem illum oſtendiſti. Quo verò modo ſe res habuerit, ait, audite; eſt enim operae pretium:

Relinquebatur *a tergo* quidam, quòd *prae debilitate* iter pergere ampliùs non poſſet. Nôram illum ego hactenùs, quòd unus ex noſtris eſſet; te verò hunc ut veheres coëgi, nè periret: hoſtes enim, quemadmodùm arbitror, ſubſequebantur. Hoc ille faſſus eſt. Atqui, ait Xenophon, ubi te praemiſiſſem, cum extremo agmine accedens, *te* rursùm offendi ſcrobem fodientem, ut hominem illum defoderes; atque adeò ſubſiſtens te collaudavi. Verùm poſteaquam nobis adſtantibus ille crus inflexiſſet, exclamârunt ii qui aderant, homi-

nem vivere; tu verò dixiſti quaecunque volebas, ſcilicet, Ego ſanè eum non veham; ibi tum te caecîdi; vera narras; nam mihi prae te ferre viſus es, quaſi ſcires eum *adhuc* vivere. Quid ergo? inquit *iſte*, an minùs mortem obiit, poſteaquam ego tibi eum oſtendi? Atqui nos, inquit Xenophon, morituri ſumus omnes: num igitur propterea vivos defodi nos oportet? Adclamârunt *hìc* omnes *hominem* hunc paucis *tantùm Xenophontem* verberibus caecidiſſe: alios deinde *quoſvis* dicere juſſit, quamobrem quiſque pulſatus fuiſſet. Cùm verò *qui dicerent* non ſurgerent, ipſe *haec* verba fecit *Xenophon*,

‘ Ego, viri, fateor multos me ſane, quòd
‘ ordines deſererent, verberâſſe; qui ſatìs
‘ quidem habuerunt veſtrâ operâ incolu-
‘ mes evadere, cùm vos et ordines ſerva-
‘ retis et ubi opus eſſet dimicaretis: at ipſi
‘ cùm deſeruerint ordines, praecurrentes
‘ *obvia quaeque* rapere volebant, et ampli-
‘ orem quàm vos portionem habere. Quòd
‘ ſi omnes hoc feciſſemus, periiſſemus uni-
‘ verſi. Jam verò quendam etiam prae molli
‘ inertiâ deſidentem, qui neque ſurgere vo-

παρόντες ὅτι ζῇ ὁ ἀνήρ· σὺ δ' εἶπες ὁπόσα γ' ἐβούλου, ὡς, Εγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω· ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γάρ μοι εἰδότι ἐοικέναι ὅτι ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἧττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγώ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ κἀμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυγῆναι; Τοῦτον μὲν ἀνέκραγον πάντες ὡς ὀλίγας παίσειεν· ἄλλους δὲ ἐκέλευε λέγειν διά τι ἕκαστος ἐπλήγη. Επεὶ δ' οὐκ ἀνίσαντο, αὐτὸς ἔλεγεν,

'Εγώ, ὦ ἄνδρες, ὁμολογῶ παῦσαι δὴ 'ἄνδρας πολλοὺς ἕνεκα ἀταξίας· οἷς σώ-'ζεσθαι μὲν ἦρχει δι' ὑμᾶς, ἐν τάξει τε 'ἰόντων καὶ μαχομένων ὅπου δέοι· αὐτοὶ 'δὲ λιπόντες τὰς τάξεις, προθέοντες ἁρ-'πάζειν ἤθελον, καὶ ὑμῶν πλεονεκτεῖν. Εἰ 'δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν 'ἀπωλόμεθα. Ηδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν 'τινα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίσασθαι, ἀλλὰ

‘ προϊέμενον ἑαυτὸν τοῖς πολεμίοις, καὶ
‘ ἔπαισα, καὶ ἐδιασάμην πορεύεσθαι. Ἐν
‘ γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε
‘ ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους, καθε-
‘ ζόμενος συχνὸν χρόνον, καὶ ἐμαθον ἀνα-
‘ ξὰς μόγις, καὶ τὰ σκέλη μόγις ἐκτείνας.
‘ Ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβὼν, ἐκ τούτου
‘ καὶ ἄλλον ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλα-
‘ κεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ
‘ ἀνδρίζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ
‘ ὑγρότητα· τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν
‘ ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὂν τῷ τε ἀποπή-
‘ γνυσθαι τὸ αἷμα, καὶ τῷ ἀποσήπεσθαι
‘ τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους· ἅπερ πολ-
‘ λοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε παθόντας. Ἄλλον δέ
‘ γε ἴσως ὑπολειπόμενον διὰ ῥᾳστώνην, καὶ
‘ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς
‘ τοὺς ὄπισθεν πορεύεσθαι, ἔπαισα πολύ,
‘ ὅπως μὴ λόγχῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων
‘ παίοιτο. Καὶ γὰρ ἦν νῦν ἔξεσιν αὐτοῖς
‘ σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ τὸ

‘lebat, et hoſtibus ſe perdendum expone-
‘bat, tum caecîdi, tum vi ad iter pergen-
‘dum coëgi. Nam et ipſe cùm rigidâ illâ
‘hieme *incumbente* nonnullos aliquando
‘expectarem qui ſarcinas colligerent, poſt-
‘eaquam diu conſediſſem, difficulter me
‘ſurgere animadverti, ac difficulter crura
‘extendere. Quapropter facto in me ipſo
‘periculo, ex eo *tempore* etiam alium quo-
‘ties ſedentem ac ſocordiae ſe dedentem
‘conſpicerem, impellebam: nam motus ip-
‘ſe virileſque conatus calorem quendam et
‘agilitatem ſuppeditabant; *contrà* verò ſeſ-
‘ſionem ceſſationemque id efficere vide-
‘bam, ut ſanguis *frigore* concreſceret, et
‘digiti pedum putreſcerent: quae quidem
‘multis accidiſſe vos etiam nôſtis. Alium
‘praetereà qui fortè reſpirandi causâ ſub-
‘ſiſtebat, ac tam vos *qui* in primore agmi-
‘ne *verſati eſtis*, quàm nos in extremo *col-
‘locatos*, quo minùs progrederemur impe-
‘diebat, pugno verberavi, ut nè ab hoſti-
‘bus haſtâ percuteretur. Jamque adeò
‘certè licet iis ſervatis, poenas ſumere, ſi
‘quid a me incommodi praeter aequum ac-

‘ ceperunt. Quòd ſi in hoſtium poteſtatem
‘ veniſſent, quid tam grave pati potuiſſent,
‘ cujus poenas expetere voluerint? Simpli-
‘ ci ego, inquit, oratione utor: Si quem e-
‘ quidem *ſui ipſius* commodi causâ caſtiga-
‘ vi, poenam ejuſmodi ſubire non recuſo,
‘ quam parentes filiis et magiſtri diſcipulis
‘ *reddere debeant.* Etenim medici *graviter*
‘ *affectum* ſecant et urunt boni causâ. Quòd
‘ ſi me *adductum* petulantiâ feciſſe haec
‘ exiſtimatis, cogitate *quaeſo* cum animis
‘ veſtris deorum beneficio mihi jam majo-
‘ rem eſſe quàm illo tempore fiduciam, et
‘ audentiorem me modò eſſe quàm id tem-
‘ poris *fuerim*, ac plus vini bibere; at *ho-*
‘ *minum* tamen neminem pulſo: nam tran-
‘ quillitate *quâdam* vos *jam* uti video. At
‘ verò cùm tempeſtas ſit *coorta*, et mare
‘ magnum inſurgat, annon ſolius causâ nu-
‘ tûs prorae magiſtrum iis iraſci videtis,
‘ qui ſunt in prorâ, *itidem*que gubernato-
‘ rem iis qui ſunt in puppi? Nam vel levia
‘ peccata tali tempore omnia ſimul affligere
‘ poſſunt. Jure autem me illos verberâſſe
‘ vos etiam veſtro tunc judicio declarâſtis:

'δίκαιον, δίκην λαβεῖν. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς
'πολεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν ὕστως
'ἔπαθον, ὅτι δίκην ἂν ἠξίουν λαμβάνειν;
'Ἁπλῶς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· Ἐγὼ γὰρ εἰ
'μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασα τινὰ, ἀξιῶ ὑ-
'πέχειν δίκην, οἵαν καὶ γονεῖς υἱοῖς καὶ δι-
'δάσκαλοι παισί. Καὶ γὰρ ἰατροὶ τέμ-
'νουσι καὶ καίουσιν ἐπ' ἀγαθῷ. Εἰ δὲ ὕβρει
'νομίζετε με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε
'ὅτι νῦν ἐγὼ θαῤῥῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον
'ἢ τότε, καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν ἢ τότε,
'καὶ οἶνον πλεῖω πίνω· ἀλλ' ὅμως ὐδένα
'παίω· ἐν εὐδίᾳ γὰρ ὁρῶ ὑμᾶς. Ὅταν
'δὲ χειμὼν ᾖ, καὶ θάλατται μεγάλη ἐπι-
'φέρηται, ὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ νεὔμαλος μόνος
'ἕνεκα χαλεπαίνει μὲν πρωρεὺς τοῖς ἐν
'πρώρᾳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς
'ἐν πρύμνῃ; Ἱκανὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ
'μικρὰ ἁμαρτηθέντα πάντα συνεπιτρί-
'ψαι. Ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτούς, καὶ
'ὑμεῖς κατεδικάσατε τότε· ἔχοντες γὰρ

« δ' ψήφους, ἀλλ' ὅπλα, παρεισήκειτε,
« καὶ ἐξὴν ὑμῖν ἐπικυρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐ-
« βέλεσθε. Αλλὰ μὰ Δία οὔτε τότοις
« ἐπεκυρεῖτε, ὅτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακ-
« τοῦντα ἐπαίετε. Τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐ-
« ποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν, ὑβρίζειν
« ἐῶντες αὐτούς. Οἶμαι γὰρ, εἰ ἠθέλετε
« σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὑρήσεσθαι τότε
« κακίστους, καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοίσκος
« μὲν ἦν ὁ πύκλης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν
« διεμάχετο, ὡς κάμνων, ἀσπίδα μὴ φέ-
« ρειν· νῦν δ', ὡς ἐγὼ ἀκούω, Κοτυωρι-
« τῶν πολλοὺς ἀποδέδυκεν. Αν ἦν σωφρο-
« νῆτε, τότῳ τἀναντία ποιήσετε ἢ τοὺς
« κύνας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς
« χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας δεσμεύουσι,
« τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι· τοῦτον δὲ, ἂν
« σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν
« δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. Αλλὰ γὰρ, ἔφη,
« θαυμάζω ὅτι, εἰ μέν τινι ὑμῶν ἀπηχ-
« θόμην, μέμνησθε, καὶ δ' σκώπατε· εἰ

‘ instructi enim non calculis *utique*, sed ar-
‘ mis, adstabatis, atque vobis opem ferre
‘ iis licuisset, si voluissetis. At profectò
‘ neque opem his ferebatis, neque mecum
‘ eum, qui ordinem non servaret, caede-
‘ batis. Itaque ignavis *ex* eorum *numero*
‘ *quibusque* licentiam dedistis, dum eos pe-
‘ tulanter se gerere sinebatis. Nam, si *rem*
‘ considerare voluissetis, eosdem, opinor,
‘ reperietis tunc ignavissimos fuisse, qui
‘ modò sunt petulantissimi. Boïscos certè
‘ quidem pugil ille Thessalus id temporis
‘ acriter contendebat, quippe quòd labo-
‘ raret, scutum sibi ferendum non esse:
‘ nunc autem, ut equidem audio, de Co-
‘ tyoritis multos spoliavit. Quamobrem si
‘ sapitis, huic contrà facietis atque canes
‘ solent tractare: nam canes quidem fero-
‘ ces interdiu vinculis constringunt, dimit-
‘ tunt noctu; hunc, si sapitis, noctu vinc-
‘ tum tenebitis, interdiu solutum esse pa-
‘ tiemini. Enimverò miror, inquit, memi-
‘ nisse vos, ac minimè tacere, si in vestrûm
‘ alicujus odium incurrerim; at si cui con-

‘ tra vim ſaevae tempeſtatis opem tuli, vel
‘ hoſtem propulſavi, vel aegrotanti vel in-
‘ opiâ laboranti aliquid ſuppeditavi, ho-
‘ rum verò neminem recordari: neque ſi
‘ quem praeclarè aliquid agentem collau-
‘ davi, neque ſi quem virum fortem ut
‘ potui ornavi, neque horum, *inquam*, me-
‘ miniſtis. Atqui honeſtum certè eſt et
‘ aequum et pium et jucundius benefacto-
‘ rum potiùs quàm injuriarum meminiſſe.’

Poſtea quidem *quàm haec dicta erant*, ſurgebant *omnes* et *univerſa* memoriâ repetebant; atque hic exitus erat, ut *omnia* bellè ſe haberent.

'δέ τῳ ἢ χειμῶνα ἐπεκύρησα, ἢ πολέ-
'μιον ἀπήρυξα, ἢ ἀθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι
'συνεξευπόρισά τι, τούτων δὲ οὐδεὶς μέ-
'μνηται· οὐδ' εἴ τινα καλῶς τι ποιοῦντα
'ἐπήνεσα, οὐδ' εἴ τιν' ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα
'ἐτίμησα ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέ-
'μνησθε. Αλλὰ μὴν καλόν γε καὶ δί-
'καιον, καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν
'μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνῆσθαι.'

Εκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσαντο καὶ ἀνεμί-
μνησκον· καὶ περιεγένετο ὥςε καλῶς ἔ-
χειν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ϛ'.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

EXPEDITIONE

LIBER SEXTUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ϛ'.

ΕΚ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ, λῃϊζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Εκλόπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς δὲ τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτερον πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἴη τοὺς Ἕλληνας μήτ' ἀδικεῖν, μήτ' αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων ἐν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξενίᾳ δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, ὃς

XENOPHONTIS
DE
CYRI
EXPEDITIONE

LIBER SEXTUS.

EX eo tempore, dum isthic commorati sunt, quidam ex foro, quidam ex Paphlagoniâ praedam agendo victum *sibi* comparabant. Verùm Paphlagones etiam *hinc indè* palatos scitè admodùm spoliabant, et noctu eos, qui longiùs *à caeteris* tabernacula ponebant, infestare conabantur: atque his *adeò* ex causis hostili magìs *magisque* in se invicem erant animo. At Corylas, qui Paphlagoniae id temporis imperabat, legatos cum equis et vestimentis elegantibus ad Graecos mittit, qui dicerent Corylam eo esse animo, ut neque Graecos injuriâ laedere, neque sese laedi vellet. Responderunt duces se de his apud exercitum deliberaturos, eos verò *interea* hospitali *mensâ* excipiebant: ex aliis etiam

viris *eos*, quos *invitari* aequiſſimum eſſe videbatur, arceſſebant. Cùm autem de bubus captivis *quoſdam* et alia mactâſſent animantia, epulum ſatìs largum praebuerunt, cùm herbaceis in toris inter coenandum diſcumberent, et in poculis biberent corneis, quae *illâ* in regione nacti fuerant.

Poſteaquam libationes eſſent peractae et paeana ceciniſſent, Thraces primùm ſurrexerunt, et armati ad tibiam ſaltârunt, ſalieruntque *adeò* altè et agiliter, ac gladiis utebantur: ad extremum alter alterum ferit, ut omnibus hominem caecidiſſe videretur: at ille certo quodam artificio percuſſerat. Et *ibi tum* Paphlagones clamorem tollebant. Ac is quidem, cùm alterum armis ſpoliâſſet, cantans Sitalcam exibat: alii verò Thraces alterum veluti mortuum efferebant: at illi nihil mali acciderat. Deinde Aenianes et Magnetes ſurrexerunt, qui ſaltationem *eam*, quae ſementiva vocatur, armati exhibebant. Modus autem ſaltationis hic erat: Quidam,

ἐδόκει δικαιότατον εἶναι. Θύσαντες δὲ τῶν αἰχμαλώτων βοῶν καὶ ἄλλα ἱερεῖα, εὐωχίαν μὲν ἀρχῆσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκιάσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ.

Ἐπεὶ δὲ αἱ σπονδαὶ τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέσησαν πρῶτον Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντό τε σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἤλοντο ὑψηλά τε καὶ κύφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληχέναι τὸν ἄνθρωπον· ὁ δ' ἔπαισε τεχνικῶς πως. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν, σκυλεύσας τὰ ὅπλα τῷ ἑτέρῳ, ἐξήει ᾄδων Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνεῶτα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέσησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν

ὅδε· Ὁ μὲν, παραθέμενος τὰ ὅπλα, σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ μεταστρεφόμενος, ὡς φοβούμενος· ληστὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δ', ἐπειδὰν προϊδηται, ἁρπάσας τὰ ὅπλα, καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· (καὶ ἦτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν) καὶ τέλος ὁ ληστὴς δήσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει. Ενίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας, ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν, ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην· καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντιτατομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἕνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δὲ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα, ἔχων τὰς πέλτας· ὥστε ὄψιν ἔχων καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, κροτῶν τὰς πέλτας· καὶ ὤκλαζε, καὶ ἀνίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει. Επὶ δὲ τούτῳ ἐπιόντες

armis propè appoſitis, ſementem facit et boum jugum agit, frequenter ſe convertens, quaſi ſibi metueret: *ad eum* accedit praedo: *cui* ille ſtatim praeviſo correptis armis occurrit, et ante jugum dimicat: (hi etiam in numerum ad tibiam haec faciebant) atque tandem praedo, poſtquam ligavit hominem, jugum etiam *unà cum ipſo* abigit. Nonnunquam et jugarius praedonem *ſuperat;* dein ubi bubus junxit, eum manibus poſt tergum revinctis agit.

Poſteà Myſus ingreſſus eſt, utrâque manu peltam tenens; ac modò quidem ità ſaltabat, ut eum qui cum duobus pugnat adverſariis imitaretur, modò peltis *ſic* utebatur, quaſi cum uno congrederetur; modò ſe circumagebat et in caput praecipitem ſe projecit, cùm *nihilominùs* peltas retineret; adeò ut pulchrum ſpectaculum praebere videretur. Tandem Perſico ſaltabat ritu, collidens peltas; in genua etiam procumbebat, et ſurgebat: atque haec omnia in numerum ad tibiam faciebat. *Huic* cùm ſucceſſiſſent Mantinenſes, ac de

caeteris Arcadibus etiam nonnulli surrexissent, armis quàm potuerunt elegantissimis instructi, in numerum incedebant, cùm tibia ipsis *interèa* modum caneret armatae saltationi convenientem, paeanemque canebant, et perinde saltabant atque deorum in supplicationibus *fieri consuevit*. *Quae* cùm Paphlagones viderent, mirificum *quiddam esse* ducebant, saltationes *hasce* omnes in armis fieri. Hìc Myfus qui eos videret attonitos, ubi quendam ex Arcadibus, qui saltatricem possidebat, *ut id concederet*, induxisset, *eam* quàm pulcherrimè poterat ornatam introducit, dato etiam ei scuto leviore. Saltabat illa Pyrrhicham agiliter. Ibi tùm plausus ingens *excitatus* erat; et Paphlagones interrogabant, an et mulieres unà cum ipsis pugnam capesserent. Responderunt illi, has ipsas regem e castris ejecisse. Et nocti quidem huic finis hic erat *impositus*.

Postridie ad exercitum eos adducunt; atque militibus decretum erat, ut neque

οἱ Μαντινεῖς, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἦσάν τε ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν, καὶ ὠρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες, δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτῳ ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπλητιομένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα, εἰσάγει, σκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κάφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο Πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα χρότος ἦν πολύς· καὶ οἱ Παφλαγόνες ἠρώτων, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὗται καὶ αἱ τρεφάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μή-

τε ἀδικεῖν Παφλαγόνας, μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ᾤχοντο· οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην, καὶ ὡρμίσαντο εἰς Ἁρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δ' ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν, ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρεις ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἥξειν· ὁ δὲ ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπηγγέλλετο δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῦντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἁρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλ-

Paphlagonas injuriâ laederent, neque laederentur *ipsi*. Hoc facto *decreto* legati discessêre: at Graeci, quia satìs magna navium adesse copia videretur, conscensis iis diem ac noctem vento secundo navigabant, cùm Paphlagoniam ad sinistram haberent. Altero *die* Sinopen perveniunt, et *naves* ad Harmenen Sinopes appulerunt. Sinopenses agro Paphlagonum habitant, et Milesiorum sunt coloni. Mittunt hi Graecis hospitalia munera, farinae medimnos ter mille, vini amphoras mille, quingentas. Atque huc Cherisophus cum triremibus venit. Et milites quidem *id futurum* sperabant, ut, cùm veniret, ipsis aliquid adferret: at nihil adferebat ille, sed *duntaxat* renuntiabat eos tum Anaxibium navarchum tum caeteros collaudare, *eundem*que Anaxibium pollicitum esse, si e Ponto excederent, stipendium ipsis fore *numeratum*.

Ac apud Harmenen *quidem* illam dies quinque commorati sunt milites. Cumque

propiùs ſibi a Graeciâ viderentur abeſſe, jam magìs quàm anteà ſubiit animos eorum *cogitatio*, quonam modo fieri poſſet ut domum *lucelli* aliquid nacti pervenirent. Exiſtimabant ergo, ſi unum *ſibi* in principem eligerent, magìs, quàm ſub multorum principatu, poſſe illum unum exercitûs uti operâ tam noctu quàm die; et ſi quid latere oporteret, magìs etiam occultare poſſe; ac ſi quid porrò antevertendum eſſet, minùs occaſioni defuturum: nec enim colloquiis inter ſe opus fore, ſed quod uni decretum eſſet *id* perfici; ſuperiore verò tempore duces omnia ex ſententiâ quae vicerat gerebant. Cùm haec cogitarent, ad Xenophontem ſe convertebant; et cohortium praefecti, eum cùm adiiſſent, exercitum ſic ſtatuere aiebant; ac benevolentiam unuſquiſque ſuam *erga eum* declarans, eum, ut principatum ſuſciperet, ſuadebat. Et Xenophon idcirco quidem haec volebat, quòd exiſtimaret cùm apud amicos majorem ità honorem ſibi habitum, tum nomen ipſius ſuam ad civitatem amplius perventurum;

λάδος ἐδόκων ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσήει αὐτὺς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. Ἡγήσαντο δ' ἂν, εἰ ἕνα ἕλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἄν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἕνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας· καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν καὶ κρύπτεσθαι· καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἧττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δὲ πρόσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτρέποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον, προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει· καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστός τις ἔπειθεν αὐτὸν ὑποσῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι καὶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὔνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐ-

τῦ· τυχὸν δὲ κ) ἀγαθῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ
ςρατιᾷ γενέσθαι.

Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆ-
ρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέ-
σθαι ἄρχοντα. Ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο
ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπη τὸ
μέλλον ἕξει, διὰ τῦτο δὲ κίνδυνος εἴη μὴ
κ) τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβάλοι,
ἠπορεῖτο. Απορυμένῳ δὲ αὐτῷ διακρῖναι,
ἔδοξε κράτιςον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶ-
σαι· καὶ παραςησάμενος δύο ἱερεῖς, ἐθύ-
ετο τῷ Διὶ τῷ Βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ
μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ
ἀπὸ τύτυ τῦ θεῦ ἐνόμιζεν ἑωρακέναι, ὃ
εἶδεν ὅτε ἦρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι
τῆς ςρατιᾶς καθίσασθαι. Καὶ ὅτε ἐξ Ε-
φέσυ δὲ ὡρμᾶτο Κύρῳ συςαθησόμενος,
αἰετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγ-
γόμενον, καθήμενον μέντοι, ὅνπερ ὁ μάν-
τις προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι μέγας
μὲν οἰωνὸς εἴη κ) ὐκ ἰδιωτικὸς, κ) εὔδοξος,

forſan etiam futurum ut emolumenti aliquid *ipſe* exercitui adferret.

Hujuſmodi ſanè cogitationes eum ad munus imperatoris, qui ſuo unus arbitrio res adminiſtraret, expetendum incitabant. Contrà verò cùm ſecum perpenderet nulli non homini obſcuros eſſe futuros eventus, ideoque periculum eſſe nè gloriam priùs partam amitteret, haeſitabat. Cùm *ità* quidnam eligendum eſſet dubitaret, viſus eſt ſibi rectiſſimè facturus, ſi deos conſuleret: itaque duobus ſacerdotibus adhibitis, Jovi regi rem ſacram faciebat, qui *oraculo* Delphis *edito* ipſi fuerat praeſignificatus; et ab eodem ſanè deo ſomnium illud *profectum* vidiſſe ſe exiſtimabat, quod vidit quo tempore fuerat ad curam exercitûs unà cum aliis gerendam conſtitutus. Et cùm ex Epheſo egreſſus eſſet, ut Cyro commendaretur, recordabatur aquilam ſibi dextram *oblatam* quae clangorem edebat, ſedebat tamen, quod vates, eum qui comitabatur, augurium eſſe dixerat magnum, minimeque privatum in hominem cadere; *idem-*

que esse glorioſum, at laborioſum tamen: *caeteras* enim aves ſedentem aquilam maximè adgredi: neque verò lucri quid portendere hoc augurium; potiùs enim circumvolitantem aquilam alimenta rapere *ſolitam*. Ei itaque ſacrificanti apertè ſignificavit deus, magiſtratum *hunc* neque expetere *eum oportere*, neque, ſi *eum* legerent, ſuſcipere. Et hoc quidem ſic accidit. Caeterùm convenit exercitus, omneſque *adeò* unum eſſe deligendum aiebant: atque hoc ubi decretum fuiſſet, ipſum *Xenophontem eligendum* proponebant. Cùm autem palàm adpareret futurum ut ipſum deligerent, ſi quis ſuffragia *illorum* exquireret, ſurrexit, et in hanc ſententiam loquutus eſt:

'Equidem, viri, laetitiam ex honore, 'quo a vobis adfectus ſum, percipio, ſiqui- 'dem homo ſum, et gratias *vobis* habeo, 'deoſque precor eam mihi facultatem dent, 'ut vobis boni alicujus auctor exiſtam: ve- 'rùm me ante alios imperatorem a vobis 'deſignari, cùm Lacedaemonius *nobis* ad- 'ſit, neque ex re veſtrâ, neque ex meâ eſſe 'videtur, ſed minùs vos propterea ab eis

ἐπίπονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ αἰετῷ καθημένῳ· οὐδὲν μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰετὸν περιπετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Οὕτω δὲ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς, μήτ', εἰ αἱροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ ὕτως ἐγένετο. Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἱρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προεβάλλοντο αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἱρήσονται αὐτὸν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη, καὶ ἔλεξε τάδε·

'Εγὼ, ὦ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑπὸ ὑ-
'μῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ
'χάριν ἔχω, καὶ εὔχομαι δοῦναί μοι τοὺς
'θεοὺς αἴτιον τινὸς ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι·
'τὸ μέντοι ἐμὲ προχρισθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρ-
'χοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος,
'ὤθ' ὑμῖν, ὅτ' ἐμοὶ δοκεῖ συμφέρον εἶναι,
'ἀλλ' ἧττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ

'τι δέοιτο, παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ δ' αὖ οὐ
'πάνυ τι νομίζω τοῦτο ἀσφαλὲς εἶναι.
'Ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου ὑπὸ πρό-
'θεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίη-
'σαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν, Λα-
'κεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι.
'Επεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύ-
'σαντο πολεμοῦντες, καὶ ὑκέτι πέρα ἐπο-
'λιόρκησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα ἐγὼ
'ὁρῶν δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄ-
'κυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο
'ἐννοῶ, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονιθείην.
'Ὁ δ' ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἧττον ἂν ϛάσις
'εἴη ἑνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴϛε ὅτι
'ἄλλον μὲν ἑλόμενοι ὐχ εὑρήσετέ με ϛα-
'σιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅτι ὅϛις ἐν πολέ-
'μῳ ὢν ϛασιάζει πρὸς ἄρχοντα, πρὸς τὴν
'ἑαυτοῦ σωτηρίαν ϛασιάζει· ἂν δ' ἐμὲ ἕ-
'λησθε, ὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἴ τινα εὕροιτε
'κρείττονα ἐμοὶ ἀρχθόμενον.'

Επεὶ δὲ ταῦτ' εἶπε, πολὺ πλείονες

'*aliquid* impetraturos, ſi quid *eos* rogetis;
'mihi verò non admodùm hoc fore tutum
'exiſtimo. Video enim priùs ipſos non fe-
'ciſſe finem gerendi adversùs patriam me-
'am belli, quàm civitatem totam confiteri
'coëgiſſent, Lacedaemonios ipſorum etiam
'duces eſſe. Hoc autem ubi confeſſi ſunt,
'bello ſtatim finem impoſuerunt, nec am-
'pliùs urbem *noſtram* oppugnârunt. Si er-
'go cùm haec perſpiciam *nihilominus* vi-
'derer, ubicunque poſſim, illorum ibi auc-
'toritatem irritam facere, id *utique* me-
'cum reputo *ſolicitus*, nè celeriter admo-
'dùm ad ſanam mentem reducar. Quod
'autem vos cogitatis, minus ſeditionum
'fore in unius quàm multorum imperio;
'certò ſciatis *velim*, ſi alium deligatis, vos
'me ſeditioſum nequaquam reperturos:
'arbitror enim illum, qui ſe in bello con-
'tra imperatorem ſeditiosè gerit, adver-
'sùs ſuam ipſius ſalutem ſeditioſum eſſe:
'quòd ſi me delegeritis, mirum mihi non
'erit, ſi quem tam vobis quàm mihi offen-
'ſum inveniatis.'

Poſteaquam haec loquutus eſſet, multo

plures exſurgebant, qui *ei* munus imperatorium ſuſcipiendum dicerent. Et Agaſias Stymphalius ridiculum aiebat eſſe, ſi ita res ſe habeat, Lacedaemonios utique fore irritatos, etiam ſi convivae congreſſi alium quàm Lacedaemonium convivii magiſtrum deligant: nam ſi hoc ità ſe habeat, inquit, nè nobis quidem eſſe cohortium praefectis licebit, utì videtur, quippe qui ſimus Arcades. Tum verò, quaſi rectè loquutus eſſet Agaſias, admurmurârunt.

Et Xenophon, cùm videret pluribus opus eſſe, progreſſus *in medium* ait, ‘ At ‘ verò, milites, ut planè rem intelligatis, ‘ vobis per deos et deas omnes juro, me ‘ certè, poſteaquam voluntatem veſtram ‘ perſpexiſſem, mactatis hoſtiis *per exta* ‘ quaesîſſe, vobiſne ſatius eſſet imperium ‘ hoc mihi committere, ac mihi *illud ipſum* ‘ ſuſcipere: deoſque *adeò* ſic mihi in extis ‘ *rem omnem* ſignificâſſe, ut vel *extiſpicii* ‘ rudis intelligeret, ab hoc ſingulari im‘ perio mihi abſtinendum eſſe.’ Ità demum Cheriſophum deligunt. Et Cheriſophus poſteaquam delectus eſſet, *in medium* pro-

ἐξανίσανλο, λέγοντες ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Αγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ ὕτως ἔχει, ὡς ὀργιῦνται Λακεδαιμόνιοι, κ) ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόνλες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἱρῶνλαι· ἐπεὶ εἰ ὕτω γε τῦτ' ἔχει, ἔφη, ὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεσιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Αρκάδες ἐσμέν. Ενταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τῦ Αγασίυ, ἀνεθορύβησαν.

Καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ ἐώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, 'Αλλ', ὦ 'ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὀμνύω ὑ'μῖν θεὺς πάντας κ) πάσας, ἢ μὴν ἐγὼ, 'ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθανόμην, 'ἐθυόμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπι'τρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν, κ) ἐμοὶ ὑ'ποσῆναι· καὶ ἐμοὶ οἱ θεοὶ ὕτως ἐν τοῖς 'ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὡς κ) ἰδιώτην ἂν γνῶναι, 'ὅτι ταύτης τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί 'με δεῖ.' Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἱρῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἠρέθη, παρελθὼν εἶ-

πεν, 'Αλλ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴσε
'ὅτι οὐκ ἂν ἔγωγε ἐσασίαζον, εἰ ἄλλον
'εἵλεσθε. Ξενοφῶντα μέν, ἔφη, ὠνήσασθε
'οὐχὶ ἑλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη
'διέβαλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅ,τι ἐ-
'δύνατο, κἀμὲ μάλιστα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζον-
'τος. Ὁ δὲ ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμα-
'σίωνι μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι Δαρ-
'δανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος,
'ἢ ἑαυτῷ, Λάκωνι ὄντι. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ
'εἵλεσθε, ἔφη, κἀγὼ πειράσομαι ὅ,τι
'ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ
'ὑμεῖς ὕστω παρασκευάζεσθε, ὡς αὔριον,
'ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται
'εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε
'πειρᾶσθαι ἥκειν· τὰ δὲ ἄλλα, ἐπειδὰν
'ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.'

Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύ-
ματι καλῷ ἔπλεον ἡμέρας δύο παρὰ γῆν.
Καὶ παραπλέοντες ἐθεώρων τήν τ' Ἰασω-
νίαν ἀκτὴν, ἔνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται ὁρμί-

greſſus ait, ‘ At ſcitis hoc certè, milites, ‘ nullam me ſeditionem excitaturum fuiſ- ‘ ſe, ſi alium delegiſſetis. Cum Xenophon- ‘ te quidem a vobis benè actum eſt, quòd ‘ eum non legiſtis: quippe eum modò De- ‘ xippus apud Anaxibium, quantum po- ‘ tuit, criminatus eſt, cùm ipſe maximè ‘ eum obticere juberem. Aiebat autem ‘ exiſtimare ſe malle eum in munere im- ‘ peratorio collegam habere Timaſionem ‘ Dardanium de Clearchi exercitu, quàm ‘ ſe *natione* Laconem. Cùm verò me dele- ‘ geritis, ait, conabor et ipſe quantum in ‘ me erit vobis commodare. Et vos *quidem* ‘ ſic voſmet comparate, ut cras, ſi *commodè* ‘ navigare liceat, ſolvamus: Heracleam au- ‘ tem navigandum erit; omnibuſque adeò ‘ danda eſt opera ut eò perveniant: de cae- ‘ teris, cùm eò pervenerimus, conſultabi- ‘ mus.’

Inde poſtero die cùm vento ſecundo ſol- viſſent, biduum propter oram navigabant. Ac dum propter *eam* navigabant, litus Ja- ſonium adſpectabant, ad quod Argo fertur

adpuliſſe, *item*que fluminum oſtia; primùm Thermodontis, deinde Halyos, deinde Parthenii: hunc autem praetervecti, Heracleam perveniunt, urbem Graecam, Megarenſium coloniam, in Maryandenorum agro ſitam. Et portum propter Acheruſiadem Cherſoneſum capiebant; ubi dicitur Hercules ad Cerberum canem deſcendiſſe; quo nunc etiam loco monſtrant *incolae* deſcensûs monumenta, voraginem plus quàm duo ſtadia altam. Mittunt huc Graecis Heracleotae hoſpitalia munera, farinae ter mille medimnos, vini bis mille amphoras, viginti boves, oves centum. Labitur ibi per campum amnis, *cui* nomen Lycus, latitudine duûm ferè plethrorum.

At milites *unum in locum* congregati deliberabant utrùm terrâ *potiùs* an mari reliquum iter e Ponto conficiendum eſſet. Cùm autem Lycon Achaeus ſurrexiſſet, *in hanc ſententiam* loquutus eſt, ‘ Miror

σαθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ ςόματα· πρῶτον μὲν τῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τῦ Ἅλυος, μετὰ δὲ τῦτον τῦ Παρθενίυ· τῦτον δὲ παραπλεύσαντες, ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν, πόλιν Ἑλληνίδα, Μεγαρέων ἄποικον, ὖσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδηνῶν χώρᾳ. Καὶ ὡρμίσαντο παρὰ τῇ Αχερυσιάδι Χερρονήσῳ· ἔνθα λέγεται Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι· ὃ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύυσι τῆς καλαβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο ςάδια. Ενταῦθα τοῖς Ἕλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται ξένια πέμπυσιν, ἀλφίτων μεδίμνυς τρισχιλίυς, καὶ οἴνυ κεράμια δισχίλια, καὶ βῶς εἴκοσι, καὶ ὄϊς ἑκατόν. Ενταῦθα διὰ τῦ πεδίυ ῥεῖ ποταμὸς, Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο πλέθρων.

Οἱ δὲ ςρατιῶται συλλεγέντες ἐβυλεύοντο τὴν λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν χρὴ πορεύεσθαι ἐκ τοῦ Πόντυ. Αναςὰς δὲ Λύκων

Αχαιὸς, εἶπε, 'Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες,
'τῶν στρατηγῶν, ὅτι ὐ πειρῶνται ἡμῖν
'ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν γὰρ ξένια
'ὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
'σῖτα· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσό-
'μεθα ὐκ ἔστιν, ἔφη. Εμοὶ ἦν δοκεῖ αὐτεῖν
'τὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλατ[ον ἢ τριχι-
'λίυς Κυζικηνύς.' Αλλος δ' εἶπε, μηνὸς
μισθὸν μὴ ἔλατ[ον ἢ μυρίυς· καὶ ἐλομένυς
πρέσβεις αὐτίκα μάλα ἡμῶν καθημένων
πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, κ) εἰδέναι ὅ,τι
ἂν ἀπαγγέλλωσι, κ) πρὸς ταῦτα βυλεύ-
εσθαι. Εντεῦθεν πρὺβάλλοντο πρέσβεις,
πρῶτον μὲν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρχων ἤρη-
το· εἰσὶ δ' οἳ κ) Ξενοφῶντα· οἱ δ' ἰσχυρῶς
ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταυτὰ ἐδόκει
μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα κ) φιλί-
αν, ὅ,τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. Επεὶ
δ' ἦν ἕτοι ἐδόκυν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμ-
πυσι Λύκωνα Αχαιὸν, κ) Καλλίμαχον
Παρράσιον, καὶ Αγασίαν Στυμφάλιον.

'equidem, viri, duces operam non dare
'ut ſtipendium ad victum parandum nobis
'ſuppeditent: nam dona *quae accepimus*
'hoſpitalia in trium dierum victum exer-
'citui nequaquam ſuppetent; nec *locus* eſt
'*ullus*, inquit, unde frumentum, *ejus uti-*
'*que ſi causâ* proficiſcemur *aliquò*, referа-
'mus. Quapropter arbitror ab Heracleo-
'tis petendos nobis eſſe non minùs ter
'mille Cyzicenos.' Alius autem aiebat menſtruum ſtipendium, non minùs decies millia *Cyzicenorum petendum:* legatos etiam deligendos nobiſque *hìc* ſedentibus quamprimùm ad civitatem mittendos, ut quid *nobis* renuntient intelligamus, et ad hoc conſilia *noſtra* adcommodemus. Ibi tum legatos deſignârunt, primum *omnium* Cheriſophum, quòd *is* imperator lectus eſſet; fuêre qui Xenophontem etiam *deſignarent:* illi verò vehementer repugnabant; quippe quia ſtatuebat eadem uterque, Graecam *nimirum* civitatem et amicam non cogendam eſſe *ut quidquam det*, niſi quod ipſi *cives libenter* donare vellent. Cùm itaque viderentur hi minimè alacres ad rem

ſuſcipiendam animos habere, Lyconem Achaeum, et Callimachum Parrhaſium, et Agaſiam Stymphalium mittunt. Hi *Heracleam* profecti quae ſuerant *ab exercitu* decreta exponebant: Lyconem aiunt etiam minas addidiſſe, ni haec facerent omnia. Heracleotae auditâ eorum oratione, ſe *eâ de re* deliberaturos aiebant; ac mox tum res *ſuas* ex agris comportârunt, tum annonam intrò abſtulerunt, portae quoque clauſae erant, et in muris arma conſpiciebantur.

Ibi tum harum turbarum auctores, duces incuſantes querebantur *eos* negotium corrumpere: atque adeò Arcades et Achaei coïbant; cùm Callimachus Parrhaſius et Lycon Achaeus eos in primis ſuſceptâ causâ incitarent. Iis autem ſermones erant, indignum eſſe Peloponneſiis ac Lacedaemoniis unum Athenienſem imperare, qui nullas exercitui copias ſuppeditâſſet; ipſos porrò labores ferre, alios emolumenta; tametſi ſalutem ipſi *caeteris* adtuliſſent: *ejus* enim auctores fuiſſe Arcadas et Achaeos; *prae quibus* reliquas copias nullo eſſe loco

Οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα, τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσαιεν ταῦτα πάντα. Ακούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται, βουλεύσεσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τά τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον, καὶ τὴν ἀγορὰν εἴσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα, τοὺς στρατηγοὺς ἠτιῶντο διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσαντο οἱ Αρκάδες καὶ οἱ Αχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχός τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Αχαιός. Οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχρὸν εἴη ἄρχειν ἕνα Αθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν· καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους· καὶ ταῦτα, τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους, Αρκάδας καὶ Αχαιούς· τὸ δ' ἄλλο στράτευ-

μα ὑδὲν εἶναι· (καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπερήμισυ τοῦ ἄλλου στρατεύματος Αρκάδες καὶ Αχαιοὶ) εἰ ἕν σωφρονοῖεν ἅτοι, συστάντες, καὶ στρατηγοὺς ἑλόμενοι ἑαυτῶν, καθ' ἑαυτούς τε ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο, καὶ πειρῷντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον, εἴ τινες ἦσαν παρ' αὐτῷ Αρκάδες ἢ Αχαιοὶ, καὶ Ξενοφῶντα, συνέστησαν· καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δ' ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ,τι δοκοίη, τοῦτο ποιεῖν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ ἐνταῦθα κατελύθη, ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἢ ἑβδόμῃ, ἀφ' ἧς ἤρέθη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτῶν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον εἶναι, ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἔπεισεν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἁρμοστὴς φαίη τριήρεις ἔχων ἥξειν εἰς Κάλ-

numerandas: (et reverà conſtabat exercitus plus parte dimidiâ ex Arcadibus et Achaeis) ſi ergo ſaperent hi, cùm coïſſent, duceſque ſibi proprios legiſſent, ſeorſum iter facerent, atque operam darent ut aliquod *ipſi* emolumentum caperent. Probata eſt haec ſententia: atque adeò Cheriſophum, ſi qui cum eo erant Arcades vel Achaei, cùm deſeruiſſent *omnes*, et Xenophontem, coïverunt, et decem ſibi duces deligunt: decreverunt etiam ut ex victrice *ſententiâ* quidquid viſum foret, id facerent. Itaque tum Cheriſopho ſummum imperium die, ex quo lectus fuerat, ſexto vel ſeptimo eſt abrogatum.

At volebat Xenophon unà cum ipſis iter facere, quòd exiſtimaret ità tutiùs *iter* fore *inſtitutum*, quàm ſi ſeorſum quiſque pergeret: verùm Neon ei perſuaſit ut iter per ſe inſtitueret, quòd is de Cheriſopho audiviſſet Cleandrum Byzantii praefectum dixiſſe cum triremibus ſe in Calpes por-

tum venturum: quapropter ut nè quis *triremium* particeps eſſet, ſed ipſi militeſque ipſorum triremibus enavigarent, ideò *hoc Xenophonti* dabat conſilii. Et Cheriſophus *quidem*, partim animo commotus propter ea quae acciderant, partim odio exercitûs quod ex eo *tempore* conceperat, poteſtatem ei quod vellet agendi permittebat. Xenophon quidem *id* adhuc conatus eſt, ut ab exercitu digreſſus enavigaret: ei verò rem Herculi Duci ſacram facienti, *eum*que conſulenti utrùm melius ſatiuſque foret cum iis militibus, qui remanſerant, expeditionem ſuſcipere, an *ab iis* digredi, ſignificavit per exta deus unà *cum iis* expeditionem eſſe ſuſcipiendam. Ità factum ut exercitus trifariam divideretur; Arcades et Achaei, plures quàm quater mille et quingenti, omnes gravis armaturae milites: Cheriſopho gravis armaturae milites mille ferè *erant* et quadringenti, peltaſtae ferè ſeptingenti, Thraces *utique* qui Clearchum ſequuti fuerant: Xenophonti gravis armaturae milites mille ferè et ſeptingenti, peltaſtae ferè trecenti:

πης λιμένα· ὅπως ὃν μηδεὶς μελάχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. Καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεὶς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ Ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ, καὶ κοινουμένῳ πότερα λῷον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν, ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. Οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τριχῆ· Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ, πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὁπλῖται πάντες· Χειρισόφῳ δὲ ὁπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θρᾷκες· Ξενοφῶντι δὲ ὁπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ

μόνος ὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τὰς τετταράκοντα ἱππέας.

Καὶ οἱ μὲν Αρχάδες, διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν, πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς, λάβοιεν ὁτιπλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα, καλὰ μέσον πως τῆς Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος, πεζῇ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἤδη ἠδέκει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν, ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος, καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.

Ὅν μὲν δὴ τρόπον ἥ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐχίλθη, ἐν τοῖς ἔπάνω εἴρηται. Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε· Οἱ μὲν Αρχάδες, ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύονται εἰς τὰς πρώ-

hic autem ſolus equitatum habebat, equites *ſcilicet* circiter quadraginta.

Et Arcades quidem, poſteaquam navigia ab Heracleotis conſequuti eſſent, primi navigârunt, ut ſubitò Bithynos adorti, quamplurima caperent: ac ad Calpes portum, qui mediâ prope in Thraciâ eſt, *e navibus* egrediuntur. Cheriſophus ab *ipſâ* ſtatim Heracleotarum urbe iter ingreſſus, pedibus per regionem proficiſcebatur: et poſteaquam Thraciam fuiſſet ingreſſus, propter mare pergebat; jam enim erat infirmâ valetudine. Xenophon, acceptis navigiis, ad Thraciae et agri Heraclienſis fines exſcendit, ac per mediterraneum iter faciebat.

In ſupradictis expoſitum quidem eſt quo pacto tum ſummum Cheriſopho imperium abrogatum, tum Graecorum exercitus diviſus fuerit. Eorum autem ſinguli fecerunt haec: Arcades in portum Calpes cùm noctu deſcendiſſent, ad vicos proximos per-

gunt, ſtadia circiter quinquaginta a mari. Cumque illuxiſſet, unuſquiſque dux in vicum *aliquem* ſuam *copiarum* partem duxit: qui verò vicus amplior eſſe videbatur, *in eum* duas ſimul cohortes ducebant duces. Convenit et de tumulo *quodam*, in quem omnes congregari oporteret: et, quia repentè irruerant, tum mancipia multa ceperunt, tum multas oves collegerunt.

At Thraces, qui fugâ elapſi fuerant, ſe *unum in locum* congregabant; multi utique ex ipſis *Graecorum* manibus, propterea quòd *hi* gravi armaturâ eſſent onerati, *illi* peltas *tantum* geſtarent, aufugerant. Poſteaquam autem erant collecti, primùm Smicretis cohortem adoriebantur, qui unus e ducibus Arcadicis erat, ac jam multâ cum praedâ ad locum conſtitutum ſe recipiebat. Ac pugnabant quidem primùm Graeci, iter ſimul pergentes; at in trajectu torrentis cujuſdam alvei *hoſtes* eos in fugam vertunt; atque tum Smicretem ipſum, tum caeteros omnes occidunt: alîus etiam ducis, *qui* ex decem illis ducibus unus erat,

τας κώμας, ςάδια ἀπὸ θαλάτ]ης ὡς πεντήκοντα. Επεὶ δὲ Φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκας ος ςραληγὸς τὸ αὑτῦ λάχος ἐπὶ κώμην· ὁποία δὲ μείζων κώμη ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχυς ἦγον οἱ ςρατηγοί· Συνεβάλοντο δὲ κ) λόφον, εἰς ὃν δέοι πάντας ἁλίζεσθαι· καὶ, ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες, ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλαβον, κ) πρόβατα πολλὰ περιεβάλοντο.

Οἱ δὲ Θρᾷκες ἠθροίζοντο, οἱ διαφεύγοντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτας αὶ ὄντες ὁπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. Επεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ, ἑνὸς τῶν Αρκάδων ςρατηγῶν, ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον, κ) πολλὰ χρήματα ἄγοντι, ἐπετίθεντο. Καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες· ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτύς· καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτιννύυσι, κ) τὺς ἄλλυς πάντας· ἄλλυ δὲ λοχαγῦ τῶν δέκα ςρατηγῶν, τῦ Η-

γησάνδρῳ, ὀκτὼ μόνους καὶ ἑλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. Καὶ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον, οἱ μὲν σὺν πράγμασιν, οἱ δ' ἄνευ πραγμάτων. Οἱ δὲ Θρᾷκες, εὐτυχήσαντες τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλοις, καὶ συνελέγοντο ἐῤῥωμένως τῆς νυκτός. Καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν λόφον, ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύσαντο, ἐτάττοντο καὶ ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί· καὶ ἀεὶ πλείονες συνέῤῥεον, καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἀσφαλῶς. Οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ὅτε τοξότην εἶχον, ὅτε ἀκοντιστὴν, ὅτε ἱππέα· οἱ δὲ, προθέοντες καὶ προσελαύνοντες, ἠκόντιζον· ὁπότε δ' αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥᾳδίως ἀπέφευγον. Αλλοι δὲ ἄλλη ἐπετίθεντο· καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ ὀδεὶς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. Επεὶ δ' ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν· καὶ

nominatim Hegesandri, octo tantùm *incolumes* reliquerunt *milites;* ipse quoque Hegesander salvus evasit. Et reliqui *tandem* duces convenêre, difficulter alii, alii nullo negotio. Thraces autem, prospero hoc successu usi, se mutuò inclamabant, noctuque magno animo congregabantur. Ac primâ luce ex omni parte circa collem, in quo castra Graeci habebant, instructi consistebant equites multi et peltastae: atque plures *eodem* usque confluebant, ac tutò gravis armaturae milites adoriebantur. Nam Graeci neque sagittarium habebant *ullum*, neque jaculatorem, neque equitem: at illi, adcurrentes et *citatis equis* irruentes, jaculabantur: cùm verò eos invaderent *Graeci*, facilè aufugiebant. Porrò alii aliis ex locis *Graecos* adoriebantur; et ex his quidem multi vulnerabantur, ex illis nemo; adeò ut ex *eo* se loco *Graeci* movere non possent; imò verò Thraces tandem eos etiam ab aquâ arcebant. Cùm in magnâ res esset difficultate, de induciis inter se col-

loquebantur: ac de caeteris quidem inter eos consensum est, at obsides non dedêre Thraces, *quos* Graeci postulabant; sed hâc in parte haerebatur. Et Arcadum quidem ità se res habebant.

Cherisophus autèm tutò propter mare pergens, ad Calpes portum pervenit. Xenophonte per mediterraneum iter faciente, equites *ipsius ante reliquas copias* procurrentes in legatos aliquò proficiscentes incidunt. Cumque ad Xenophontem ducti essent, interrogat *ille* eos an alias alicubi Graecas esse copias sensissent. Illi omnia, quae acciderant, narrant, atque nunc jam eas in colle obsideri, Thracasque universos eas undique cinxisse. Ibi tum homines illos diligenti custodiâ adservabant, ut ubi opus esset itineris duces essent: cumque speculatores decem constituisset, milites convocavit, atque orationem *hanc* habuit:

'Arcadum alii, milites, perierunt, re-
'liqui quodam in colle obsidentur. Et ip-

τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δ' οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες, αὐτόντων τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐν τούτῳ ἦλθον. Τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.

Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν, ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβευταῖς πορευομένοις ποι. Καὶ ἐπειδὴ ἦλθησαν πρὸς Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἤδηνται ἄλλου στρατεύματος Ἑλληνικοῦ. Οἱ δ' ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν αὐτούς. Ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττον ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅπη δέοι· σκοποὺς δὲ καταστήσας δέκα, συνέλεξε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔλεξεν·

'Ανδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς

'πολιορκῆναι. Νομίζω δ' ἔγωγε, εἰ ἐκεῖ-
'νοι ἀπολῆνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι ὑδεμίαν
'σωτηρίαν, ὅτω μὲν πολλῶν ὄντων πο-
'λεμίων, ὅτω δὲ τεθαρσηκότων. Κράτι-
'ςον ἂν ἡμῖν ὡς τάχιςα βοηθεῖν τοῖς ἀν-
'δράσιν, ὅπως, εἰ ἔτι εἰσὶ σῶοι, σὺν ἐκεί-
'νοις μαχώμεθα, καὶ μὴ, μόνοι λειφθέντες,
'μόνοι καὶ κινδυνεύσωμεν. Νῦν μὲν ἂν ςρα-
'τοπεδευσώμεθα, προελθόντες ὅσον ἂν δο-
'κῇ καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι·
'ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίων ἔχων
'τὺς ἱππεῖς, προελαυνέτω ἐφορῶν ἡμᾶς,
'καὶ σκοπείτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡ-
'μᾶς λάθῃ.' Παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμ-
νητῶν ἀνθρώπυς εὐζώνυς εἰς τὰ πλάγια
καὶ τὰ ἄκρα, ὅπως, εἴ πυ τι ποθὲν καθο-
ρῷεν, σημαίνοιεν· ἐκέλευε δὲ καίειν ἅπαν-
τα, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ. 'Ἡμεῖς
'μὲν γὰρ ἀποδραίημεν ἂν ὑδαμῦ· ἐνθένδε
'δὲ πολλὴ μὲν, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πά-
'λιν ἀπιέναι, πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν

'ſe quidem arbitror, ſi illi fuerint deleti,
'nullam nobis ſalutem fore, cùm tanta ſit
'hoſtium multitudo, tantaque confidentia.
'Quapropter optimè nos facturos arbi-
'tror, ſi viris opem quàm celerrimè fere-
'mus; ut ſi adhuc ſint incolumes, *unà* cum
'ipſis dimicemus, ac non, ſoli relicti, ſoli
'etiam praelii aleam ſubeamus. Jam cer-
'tè quidem caſtra metemur, tantiſper pro-
'greſſi, dum coenandi tempus eſſe viſum
'fuerit: quamdiu verò pergemus, Tima-
'ſion cum equitibus antecedat *ità* ut nos
'obſervet, atque ea ſpeculetur quae ante
'nos *erunt*, ut nihil nos lateat.' Miſit e-
tiam ex armaturâ levi homines expeditos
ad latera montiumque juga, ut, ſi quid ul-
lâ ex parte conſpicerent, *ſibi* ſignificarent:
juſſit autem *eos* quidquid offenderent, quod
exuri poſſet, exurere. 'Nec enim fieri po-
'terit, ait, ut uſquam gentium fugâ eva-
'damus: ex hoc certè loco longum, ait,
'*habituri ſimus* iter, ſi Heracleam redea-
'mus, longum etiam, ſi Chryſopolin con-

‘ tendamus; porrò hoſtes *a nobis* propè ab-
‘ ſunt; ad Calpes verò portum, ubi nunc
‘ eſſe Cheriſophum arbitramur, ſi *quidem*
‘ incolumis *eò* pervenit, via breviſſima *eſt*.
‘ At enim iſthic neque ſunt naves, quibus
‘ avehamur; et ibi manentibus nè unum
‘ quidem in diem ſuppetet commeatus.
‘ Caeterùm pereuntibus iis qui nunc obſi-
‘ dentur, minùs expedit cum ſolis Cheri-
‘ ſophi *copiis* belli aleam ſubire, quàm con-
‘ ſervatis *aliis*, omnes in eundem locum
‘ congreſſos ſaluti communiter conſulere.
‘ Enimvero *ſic* comparatis animis nobis
‘ pergendum eſt, *ut ſtatuamus* hoc tem-
‘ pore vel gloriosè occumbendum eſſe, vel
‘ praeclariſſimum facinus obeundum, cùm
‘ tot Graecos ſervaverimus. Atque deus
‘ forſan ipſe rem huc deducit, qui magna
‘ loquutos, quaſi prudentiâ praecellerent,
‘ deprimere vult; nos verò, qui a diis *re-*
‘ *rum agendarum* initium ducimus, illis
‘ clariores reddere. Sed jam ſequi *vos* o-
‘ portet et animum attendere, ut *quidquid*
‘ imperatum *fuerit* exſequi potueritis.’

'διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς
'Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χειρίσοφον νο-
'μίζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁ-
'δός. Αλλὰ δὴ ἐκεῖ μὲν ὅτε πλοῖά ἐστιν,
'οἷς ἀποπλευσόμεθα· μένουσι δὲ αὐτοῦ οὐδὲ
'μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. Τῶν δὲ
'πολιορκουμένων ἀπολομένων, σὺν τοῖς
'Χειρισόφου μόνοις κακιὸν ἐστὶ διακινδυνεύειν,
'ἢ σωθέντων, πάντας εἰς ταυτὸν ἐλθόντας,
'κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι. Αλλὰ χρὴ
'παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύε-
'σθαι, ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαί ἐστιν,
'ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλλη-
'νας τοσούτους σώσαντας. Καὶ ὁ θεὸς ἴσως
'ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας,
'ὡς πλεῖον φρονοῦντας, ταπεινῶσαι βού-
'λεται· ἡμᾶς δὲ, τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρ-
'χομένους, ἐντιμοτέρους ἐκείνων κατασῆ-
'σαι. Αλλ' ἕπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν
'τὸν νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύ-
'νησθε ποιεῖν.'

Ταῦτ' εἰπὼν, ἡγεῖτο. Οἱ δ' ἱππεῖς διασπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν, ἔκαιον ἢ ἐβάδιζον. Καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες καλὰ τὰ ἄκρα, ἔκαιον πάντα, ὅσα καύσιμα ἑώρων· καὶ ἡ στρατιὰ δὲ, εἴ τινι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα ἄθεσθαι ἐδόκει, καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. Ἐπεὶ δ' ὥρα ἦν, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τά τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, (ἀπεῖχον γὰρ ὡς τετταράκοντα στάδια) καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἔκαιον. Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, τάχιστα παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατασβεννῦναι ἅπαντας. Καὶ τὴν μὲν νύκτα Φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι τοῖς θεοῖς, καὶ συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην, ἐπορεύοντο ἧ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς, ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας, καὶ προελαύνοντες, ἔλαθον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι, ἔνθα ἐπολιορκοῦν-

Haec loquutus, praecedebat. At equites hinc inde ſparſi quouſque commodum eſſet, incendebant *omnia* quà vadebant. Et peltaſtae cùm in ardua loca evaſiſſent, quaecunque exuri poſſe viderent, incendebant omnia; *quod* et exercitus ſanè *faciebat*, ſi quid *ab iis* quod relictum eſſet offenderet: adeò ut regio tota arderet, et ingens exercitus eſſe videretur. Poſteaquam tempus eſſet, conſcenſo colle *quodam* caſtra metabantur, cùm et hoſtium ignes cernerent, (nam *ab iis tantum* quadraginta ferè ſtadia aberant) et ipſi quàm poterant plurimos accenderent ignes. Cùm coenaſſent, mandatum eſt omnibus ut ignes quàm celerrimè extinguerent. Ac per noctem quidem conſtitutis excubiis ſomno ſe dabant: primâ verò luce deos comprecati, et ſtructis ordinibus tanquam *ſi* ad pugnam *mox ineundam ſe pararent*, quàm poterant celerrimè pergebant. At Timaſion equiteſque, qui habebant apud ſe duces itineris, et ante *caeteras copias* perrexerant, prius in collem, ubi Graeci ob-

ſeſſi erant, evaſerunt, quàm *eò ſe perveniſſe* animadverterent: neque *hic* vel ſocias copias, vel hoſtiles vident; (eaque *ipſa* Xenophonti et *univerſo* exercitui *mox* ſignificant) ſed aniculas *tantùm quaſdam* et vetulos, et oviculas paucas, et boves relictos. Et primùm quidem *iis* miraculo *res* erat, quid accidiſſet *neſcientibus:* poſteà de relictis *illis* ſciſcitando comperiunt Thracas primo ſtatim veſpere diſceſſiſſe; atque manè Graecos etiam abiiſſe dixerunt; quò verò *abierint,* ſe neſcire.

Haec cùm Xenophon ejuſque milites audiviſſent, poſteaquam pranſi eſſent, vaſis collectis pergebant; quippe qui cuperent quàm celerrimè ſe cum caeteris *Graecis* apud Calpes portum conjungere. Ac dum pergerent, Arcadum Achaeorumque veſtigia in eâ quae ad Calpen tendebat viâ cernebant. Poſteaquam in viam *eam* perveniſſent, laeti ſe mutuò adſpexêre, ac tanquam fratres *ſe* invicem amplexi ſunt. Atque Arcades ex Xenophontis militibus ſciſcitabantur quamobrem ignes extinxiſſent:

το οἱ Ἕλληνες. Καὶ οὐχ ὁρῶσιν ὅτε τὸ φίλιον στράτευμα, ὅτε τὸ πολέμιον· (καὶ ταῦτα παραγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στράτευμα) γραῖδια δὲ καὶ γερόντια, καὶ προβάτια ὀλίγα, καὶ βοῦς καλαλελειμμένους. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον· ἔπειτα δὲ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θρᾷκες εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας ᾤχοντο ἀπιόντες· ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅπου δὲ, οὐκ εἰδέναι.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο· βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. Καὶ πορευόμενοι ἑώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς τὴν ὁδὸν, ἅσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους, καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελφούς. Καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα τί τὰ πυρὰ κατασβέ-

σειαν· ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφασαν, ὡόμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἑωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἥξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· (καὶ οἱ πολέμιοι, ὡς γ' ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπήεσαν.) Επεὶ δὲ οὐκ ἀφικνεῖσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ὡόμεθ' ὑμᾶς πυθομένους τὰ παρ' ἡμῖν, Φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολιπέσθαι ὑμῶν. Οὕτως ἂν οὐ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ηὐλίζοντο ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ὃ καλεῖται Κάλπης λιμὴν, ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν τῇ Ασίᾳ· ἀρξαμένη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρις Ἡρακλείας, ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. Καὶ τριήρης μέν ἐστιν εἰς Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα

nam primùm arbitrabamur, inquiunt *Arcades*, cùm ignes non *jam ampliùs uſquam* videremus, vos noctu in hoſtes invaſuros: (hoſteſque *adeò*, uti quidem nobis *ſuſpicari* videbantur, id veriti diſceſſêre: nam id temporis ferè abierunt.) At cùm non veniretis, et tempus *jam* praeteriiſſet, putabamus vos, poſteaquam rerum noſtrarum ſtatum cognoviſſetis, metu permotos ad mare fugâ abiiſſe: atque adeò viſum fuit nobis *dandam eſſe operam* ut a vobis non abeſſemus. Sic itaque nos etiam huc perreximus.

Et hoc quidem die ibi in litore propter portum commorati ſunt. Caeterùm is locus, qui Calpes portus dicitur, *ſitus* eſt in Thraciâ Aſiaticâ: haec autem Thracia ducto ab oſtio Ponti initio ad Heracleam uſque pertinet, in Pontum naviganti ad dextram *ſita*. Et e Byzantio quidem in Heracleam tantum eſt itineris, quantum confici trireme, quae remis agatur, die po-

teſt longiſſimo: in medio nulla neque ſocia, neque Graeca civitas eſt, ſed *ſoli* Thraces vel Bithyni: et quoſcunque Graecos ceperint ſive *in litus* ejectos, ſive quo alio caſu *eò delatos*, crudelem in modum eos tractare dicuntur. Calpes verò portus ſi qui Heracleâ et Byzantio navigant utrinque in medio ſitus eſt: locus ipſe in mare porrigitur, cujuſque *adeò* pars ea quae ad mare pertinet, petra *eſt* praerupta, altitudine, quà minima *eſt*, non minori viginti orgyis: cervix loci quae ad terram pertingit, *eſt* quatuor admodùm plethrorum latitudine: tractus autem intrà cervicem tantus eſt, ut hominibus decies mille habitacula praebere poſſit. Portus ſub ipsâ petrâ *ſitus eſt*, cujus litus ad occaſum vergit. *Eſt ibidem* et dulcis ac uberis aquae fons, qui propter *ipſum* mare *ſic* labitur, *ut* ſub *hujus tamen* loci poteſtate *ſit*. *Sunt* et ligna, cùm multa quidem alia, tum verò plurima pulcherrimaque, juxta ipſum mare, quae ſunt navibus fabricandis idonea.

μακρᾶς πλῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία, οὔτε Φιλία, οὔτε Ἑλληνὶς, ἀλλ' ἢ Θρᾷκες ἢ Βιθυνοί· καὶ ὃς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐκπίπλοντας ἢ ἄλλως πως, δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται ἑκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου· ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ, πέτρα ἀπόρρωξ, ὕψος, ὅπη ἐλάχιστον, οὐ μεῖον εἴκοσιν ὀργυιῶν· ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου, μάλιστα τετταράκοντα πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος χωρίον, ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. Λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ, τὸ πρὸς ἑσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. Κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἀφθόνου ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. Ξύλα δὲ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ

τῇ θαλάττῃ. Τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει, ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν, πλέον ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. Ἡ δ' ἄλλη χώρα, καλὴ καὶ πολλή· καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· Φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς, καὶ πυροὺς, καὶ ὄσπρια πάντα, καὶ μελίνας, καὶ σήσαμον, καὶ σῦκα ἀρκοῦντα, καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυοίνους, καὶ τἄλλα πάντα, πλὴν ἐλαιῶν. Ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη.

Εσκήνουν δὲ ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν γενόμενοι οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι· ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν καλοικίσαι πόλιν. Τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφορὰν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες,

Mons, qui eſt in portu, in mediterranea ſe porrigit, ad viginti circiter ſtadia, eſtque *adeò* terrenus idem et lapidum expers; quà verò mare reſpicit, ampliùs viginti ſtadia, multis et omnis generis arboribus *iiſdem*que magnis denſus *eſt*. Reliqua regio amoena *eſt* et ampla: atque vici ſunt in eâ multi frequenteſque incolis: fert enim terra et hordeum, et triticum, et omnia legumina, et panicum, et ſeſamum, et ficus ſatìs multas, multas etiam vites vini ſuavis feraces, caeteraſque *plantas* omnes, extra *unas* oleas. Hujuſmodi *ea* regio erat.

Milites autem in litore propter mare tabernacula collocabant: in oppidum verò licèt perveniſſent, caſtra *tamen ibi* locare nolebant; quin *ipſis* inſidiosè factum videbatur, quod eò loci veniſſent, quaſi civitatem condere aliqui *ibi* vellent. Nam maxima pars militum non *adducta* rerum ad vitam neceſſariarum inopiâ, ad haec *capienda* ſtipendia *e Graeciâ* navigaverant, ſed quòd Cyri virtutem auditione accepe-

rant, alii viros etiam *secum* ducentes qui jam facultates consumpserant, ex his alii a patribus et matribus aufugerant, liberos etiam alii deseruerant, utpote qui, opes ubi ipsis comparâssent, redituros se sperabant; cùm audissent alios quoque *qui* cum Cyro *essent* multa sibi bona adquirere. Cùm eo essent animo *milites*, in Graeciam incolumes redire cupiebant.

Posteaquam dies illuxisset, ex quo eundem in locum convenerant, de educendis copiis Xenophon exta consulebat: (necesse enim erat ad commeatus *eas* educere) de mortuis etiam sepeliendis cogitabat. Cùmque pulchrè litatum esset, Arcades quoque sequuti sunt, et mortuos, pleroſque iis quidem quibus ceciderant locis, singulos sepelierunt: (jam enim dies *ibi* quinque jacuerant, neque adeò fieri potuit ut eos tollerent) at nonnullos quos e viis congesserant, pro suis facultatibus quàm poterant honestissimè sepelierunt: iis autem, quos non reperiebant, cenotaphium magnum struxerunt, magnum etiam rogum, coronasque *iis* imposuerunt. Haec cùm fecis-

οἱ μὲν κ᾽ ἄνδρας ἄγοντες προανηλωκότας χρήματα, οἱ δὲ κ᾽ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας κ᾽ μητέρας, οἱ δὲ κ᾽ τέκνα καταλιπόντες, ὡς, χρήματα αὐτοῖς κτησάμενοι, ἥξοντες πάλιν· ἀκούοντες κ᾽ τὺς ἄλλυς τὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ κ᾽ ἀγαθὰ πράττειν. Τοιοῦτοι δ᾽ ὄντες, ἐπεθύμυν εἰς τὴν Ἑλλάδα σώζεσθαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταυτὸ συνόδυ, ἐπ᾽ ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· (ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν) ἐπενόει δὲ κ᾽ τὺς νεκρὺς θάψαι. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἵπονλο κ᾽ οἱ Ἀρκάδες, κ᾽ τὺς νεκρύς, τὺς μὲν πλείσυς ἔνθαπερ ἔπεσον, ἑκάσυς ἔθαψαν· (ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι, κ᾽ ὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν) ἐνίυς δὲ τὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες, ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλισα· ὃς δὲ μὴ εὕρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, κ᾽ πυρὰν μεγάλην, κ᾽ σεφάνυς ἐπέθεσαν. Ταῦτα

δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες, (συνῆγον δὲ αὐτοὺς μάλιστα Ἀγασίας Στυμφάλιος ὁ λοχαγὸς, καὶ Ἱερώνυμος Ἠλεῖος λοχαγὸς, καὶ ἄλλοι πρεσβύταλοι τῶν Ἀρκάδων) καὶ δόγμα ἐποιήσαντο, ἐάν τις τῶ λοιπῶ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιῶσθαι· καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι, ἧπερ πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα, καὶ ἄρχειν τὰς πρόσθεν στραληγάς. Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη τετελευτήκει, Φάρμακον πιὼν, πυρέτλων· τὰ δ' ἐκείνω Νέων ὁ Ἀσιναῖος παρελάμβανε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναστὰς εἶπε Ξενοφῶν, Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, δηλονότι πεζῇ ποιητέον· ὐ γὰρ ἐστι πλοῖα. Ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· ὐ γὰρ ἐστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ἡμεῖς μὲν ἂν θυσόμεθα· ὑμᾶς

ſent, ad caſtra reverterunt. Atque ibi tum coenâ ſumptâ quieti ſe dederunt: poſtridie autem milites univerſi convenerunt, (eos autem in primis Agaſias Stymphalius cohortis ductor, cohortis ductor etiam Hieronymus Eleus, aliique ex Arcadibus natu maximi coëgerunt) et decretum fecerunt, ut ſi quis deinceps diſtrahendi exercitûs mentionem faceret, morte is multaretur; ut item in eum redirent ordinem, quem antea tenuerat exercitus, et cum imperio eſſent illi, qui priùs duces extitiſſent. Obierat jam diem ſupremum Cheriſophus, epoto medicamento, cùm febri laboraret; ac ejus *ſanè* partes obtinebat Neon Aſinenſis.

Poſt haec cùm exſurrexiſſet Xenophon, ‘Iter nobis, milites, inquit, pedibus ni‘mirum, utì videtur, faciendum eſt: ne‘que enim *ulla nobis* ſunt navigia. Jam ‘verò iter facere neceſſe eſt; neque e‘nim *hìc* manentibus ſuppetit commeatus. ‘Quamobrem nos quidem hoſtias macta‘bimus; vos autem, ſi unquam aliàs, *ſic*

'vosmet comparetis oportet,' ut quibus 'pugnandum sit: nam animos receperunt 'hostes.' Ibi tum hostias mactabant duces, *quibus* vates aderat Arexion Arcas: nam Silanus Ambraciotes jam, navigio conducto, ex Heracleâ aufugerat. *Ipsis* autem de discessu hostias consulentibus exta non erant laeta. Quapropter hoc die quieverunt. Ac quidam audebant dicere Xenophontem, prae studio colonium eo in loco collocandi, vati persuasisse, ut de discessu exta non fuisse laeta diceret. Mox deinde Xenophon cùm praeconis voce edixisset, ut crastino die sacrificio, quicunque vellet, interesset, et, si qui esset in exercitu vates, ut adesset, exta quò simul inspiceret, denuntiâsset, hostias caedebat; atque ibi aderant multi. Cumque rursùs ter hostias de discessu consulerent, exta non erant laeta. Ibi tum milites molestiâ afficiebantur; nam commeatus ille, quem secum huc profecti adtulerant, *eos* defecit, neque forum ullum rerum venalium praestò erat.

'δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους, 'εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνα-'τεθαρσήκασιν.' Ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις δὲ παρῆν Ἀρεξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀποδεδράκει, πλοῖον μισθωσάμενος, ἐξ Ἡρακλείας. Θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. Καί τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν, βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι, πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν, ὡς τὰ ἱερὰ οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. Ἐντεῦθεν κηρύξας Ξενοφῶν, τῇ αὔριον παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ, μάντις εἴ τις εἴη, παραγγείλας παρεῖναι, ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. Θυομένων δὲ πάλιν εἰς τρὶς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ, οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν αὐτοὺς ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὦ ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ ὅπως γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη ὅν μοι δοκεῖ θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. Ἀναστὰς δέ τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίγνεται τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος πλοίου, ἤκουσα τινὸς ὅτι Κλέανδρος ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστὴς μέλλει ἥξειν, πλοῖα ἔχων καὶ τριήρεις. Ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀναγκαῖον ἦν ἐξιέναι· καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρὶς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά· καὶ ἤδη ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος, ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν, μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν·

Καὶ πάλιν δ' ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ χεδόν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ, διὰ τὸ μέλειν πᾶσιν, ἐκυκλοῦτο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐζήγουν

Hìc cùm conveniſſent, *ità* rursùs loquutus eſt Xenophon, Necdum felicia, milites, ad iter, utì videtis *ipſi*, ſunt exta: at commeatu vos egere video: quapropter neceſſe eſt, meâ *quidem* ſententiâ, hâc ipsâ de re deos conſulere. Et ſurgens quidam, Conſentaneum utique eſt, inquit, nos non poſſe litare: nam ut ego de quodam audivi, caſu quodam navigio *huc* herì adpulſo, Cleander e Byzantio, *cujus eſt* praefectus, cum navigiis ac triremibus venturus eſt. Ibi tum viſum quidem eſt omnibus expectandum eſſe; neceſſariò tamen ad commeatus *parandos* exeundum erat: atque hâc de re rursùs ter mactatae erant hoſtiae, neque *tamen* laeta fuerunt exta: et jam *milites*, cùm ad Xenophontis tabernaculum acceſſiſſent, commeatus ſe non habere aiebant. At ille ſe eductum eos negabat, niſi perlitatum eſſet.

Ac poſtridie rursùs mactatae erant hoſtiae, atque totus ferè exercitus, propterea quòd omnibus *res* curae eſſet, ſpiſſo orbe ſacra circumſteterunt: *jamque* eos defecerant hoſtiae. At duces *eos* non eduxerunt

quidem, ſed tamen convocârunt: quare Xenophon, Fortaſſis, ait, collecti ſunt hoſtes, ac pugnare neceſſe eſt: ſi ergo relictis ſarcinis in loco *hoc* munito, tanquam ad pugnam inſtructi progrediamur, fortaſſe magìs exta feliciter nobis ceſſerint. *Hoc* cùm milites audiîſſent, exclamabant nihil eſſe, quamobrem *eum* in locum duceret, ſed quàm celerrimè ſacrificandum eſſe. Ac oves ſanè non jam ampliùs erant *ullae*, atque adeò boves quos de plauſtro emerant mactabant: et Xenophon Cleanorem Arcadem orabat ut alacri eſſet *ad omnia paranda* animo, ſi quid hoc *ſacrificandi* tempore *laeti* extaret. Verùm nè ſic quidem perlitatum eſt.

Caeterùm Neon dux erat in Cheriſophi locum *ſuffectus*: *is* autem ubi miſerè premi homines inopiâ videbat, quòd iis gratificari volebat, cùm Heracleotam quendam reperiſſet, qui ſe diceret vicos nôſſe prope *ab ipſis*, unde commeatus petere liceret, per praeconem pronuntiavit ut, quicunque vellet, ad commeatus parandos exiret *ſecum*, ut qui ſe ducem *ipſis* praebiturus eſ-

μὲν ἦ, συνεκάλεσαν δέ· εἶπεν οὖν ὁ Ξενοφῶν, Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ, καὶ ἀνάγκη μάχεσθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες τὰ σκεύη ἐν τῷ ἐρυμνῷ χωρίῳ, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως ἂν τὰ ἱερὰ μᾶλλον προχωροίη ἡμῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ θύειν ὡς τάχιστα. Καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν, βοῦς δὲ ὑφ' ἁμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενοφῶντι Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθυμεῖσθαι, εἴ τι ἐν τούτῳ εἴη. Αλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο τὰ ἱερά.

Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος· ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους, ὡς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίσασθαι, εὑρών τινα ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς οἰδέναι, ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε, τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. Ἐπεξέρ-

χονται δὴ σὺν δορατίοις, καὶ ἀσπίσι, καὶ θυλάκοις, καὶ ἄλλοις ἀγγείοις, εἰς διακοσίους ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς κώμαις, καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς πρῶτοι, (βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς) βουλόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλῦσαι τοὺς Ἕλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν. Οὗτοι οἱ ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν Ἑλλήνων οὐ μεῖον ἢ πεντακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον.

Ἐκ τούτου ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγότων εἰς τὸ στρατόπεδον. Καὶ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑπὸ ἁμάξης, (οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα) σφαγιασάμενος ἐβοήθει, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι πενήκοντα ἐτῶν πάντες. Καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς ἄνδρας, ἐς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. Καὶ ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυα-

ſet. *Ibi* ſanè homines ferè bis mille cum ſpiculis, et utribus, et ſaccis, aliiſque vaſis excurrunt. Cumque in vicos perveniſſent, ac *jam* hinc inde capiendi *commeatûs* causâ ſe ſpargerent, primi eos Pharnabazi equites invadunt, (nam *hi* Bithynis opem laturi venerant) quippe qui cum Bithynis *conjuncti*, ſi poſſent, Graecos avertere volebant, nè Phrygiam ingrederentur. Equites illi ex Graecis non pauciores quingentis trucidant; reliqui *quendam* in montem ſe fugâ recipiebant.

Mox deinde eorum, qui fugâ evaſerant, aliquis haec in caſtra renuntiat. Et Xenophon, quoniam eo die perlitatum non fuerat, ſumptum de plauſtro bovem (nam alia non ſupererant animantia) cùm mactâſſet, ad opem *ſuis* ferendam properabat, caeterique *adeò eum ſequuti ſunt* omnes, quinquaginta annos non egreſſi. Cumque viros *illos* reliquos recepiſſent, in caſtra revertuntur. Ac jam quidem ſolis occaſus

inſtabat, cùm Graeci animis admodùm debilitati coenam ſumebant. Et Bithynorum nonnulli cùm repentè per *loca* ſilvis denſa primas in excubias irruiſſent, alios occiderunt, alios ad ipſa uſque caſtra perſequuti ſunt. Ac clamore excitato, ad arma Graeci adcurrerunt omnes: et *hoſtem* quidem perſequi noctuque caſtra movere, tutum non eſſe videbatur: erant enim loca *ea* denſa ſilvis: at in armis pernoctârunt, conſtitutis excubiis ad dimicandum idoneis.

Ità noctem exegerunt: cumque illuxiſſet, duces in locum munitum ducebant; ac *milites*, ſumptis armis vaſiſque, ſequebantur. Antequàm autem prandii tempus eſſet, quà in locum aditus erat foſſam duxerunt, omniaque, tribus *tantùm* portis relictis, vallo praecludebant. Atque *ibi tùm* ex Heracleâ venit navigium, quod farinam, et animalia, et vinum vehebat. Xenophon autem manè ſurgens de diſcedendo exta conſulebat, ac primâ *ſtatim* hoſtiâ perlita-

μὰς ἦν, καὶ οἱ Ἕλληνες μάλα ἀθύμως ἔ-
χοντες ἐδειπνοποιοῦντο. Καὶ ἐξαπίνης διὰ
τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμε-
νοι τοῖς προφύλαξι, τοὺς μὲν κατέκλανον,
τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρις εἰς τὸ στρατόπεδον.
Καὶ κραυγῆς γενομένης, εἰς τὰ ὅπλα
πάντες ἔδραμον οἱ Ἕλληνες· καὶ διώκειν
μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ
ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· λάσια γὰρ ἦν τὰ
χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις ἐνυκτέρευον, φυ-
λαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξι μάχεσθαι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ
τῇ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χω-
ρίον ἦγον· οἱ δὲ εἵποντο, ἀναλαβόντες
τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. Πρὶν δὲ ἀρίστου ὥ-
ραν εἶναι, ἀπετάφρευσαν ἧ ἡ εἴσοδος ἦν
εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσαύρωσαν ἅπαντα,
καταλιπόντες τρεῖς πύλας. Καὶ πλοῖον
ἐξ Ἡρακλείας ἦκεν ἄλφιτα ἄγον, καὶ ἱε-
ρεῖα, καὶ οἶνον. Πρωῒ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν
ἐθύετο ἐπεξόδια, καὶ γίνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ

τῷ πρώτῳ ἱερείῳ. Καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν, ὁρᾷ αἰετὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρεξίων Παῤῥάσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. Καὶ διαβάντες τὴν τάφρον, τὰ ὅπλα τίθενται, καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὅχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτῷ καταλιπεῖν. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆεσαν, Νέων δὲ οὔ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον εἶναι, τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδῳ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτούς, αἰσχυνόμενοι μὴ ἕπεσθαι, τῶν ἄλλων ἐπεξιόντων, καὶ ἐλίπον τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. Καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον· οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. Πρὶν δὲ πέντε καὶ δέκα στάδια διεληλυθέναι, ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι καὶ τοὺς πρώτους φανέντας νεκρούς, ἔθαπτον πάντας ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πρώτους ἔ-

tum eſt. Cumque ſacra jam peracta eſſent, Arexion Parrhaſius vates aquilam fauſtam conſpicit, et Xenophontem *copias* ducere jubet. Atque adeò ubi foſſam tranſiiſſent, in armis conſiſtunt, et per praecones edixerunt, militibus exeundum eſſe armatis, ut primùm pranſi eſſent, turbam verò *imbellem* cum mancipiis ibidem eſſe relinquendam. Ac caeteri quidem exibant omnes, praeter Neonem: nam rectiſſimè ſe facturos exiſtimabant, ſi hunc eorum qui in caſtris manebant cuſtodem relinquerent. Cùm autem eos cohortium ductores militeſque reliquiſſent, ſibi dedecori *fore* putantes, ſi, caeteris exeuntibus, ipſi non ſequerentur, eos *tantùm in caſtris* reliquerunt, qui quadraginta et quinque annos egreſſi eſſent. Et hi quidem manebant; caeteri iter ingreſſi ſunt. Priuſquàm quindecim ſtadia proceſſerant, in *caeſorum* jam inciderunt cadavera; itaque cùm extremam cornu partem juxta cadavera primùm conſpectà conſtituiſſent, quaecunque cornu amplectebatur, ſepeliebant omnia. Poſteaquam prima

illa ſepeliiſſent, progreſſi, rurſumque parte cornu extremâ juxta prima eorum quae necdum ſepulta erant conſtitutâ, eodem modo, quaecunque comprehendere potuit exercitus, ſepeliebant. Cumque ad viam veniſſent, *quà* ex vicis *iter erat*, ubi jacebant frequentia, in unum comportârunt ea et ſepelierunt.

Cùm jam praeterierat meridies, promotis copiis extra vicos, commeatum quemcunque quis cerneret intra phalangem capiebant. Et ſubitò vident hoſtes per colles quoſdam exadversùm iter facientes, in phalangem diſpoſitos, tum equites multos tum pedites: etenim Spithridates et Rhathines cum copiis a Pharnabazo *miſſis* adventabant. At poſteaquam Graecos conſpexiſſent hoſtes, intervallo ſtadiorum ferè quindecim iis diſtantes ſubſtiterunt. Tum verò ſtatim Graecorum vates Arexion hoſtias mactat, ac primâ hoſtiâ perlitatum eſt. Hic Xenophon, ‘Cenſeo, duces, inquit, cohor-

θαψαν, προαγαγόντες, ϗ τὴν ὑρὰν αὖθις ποιησάμενοι κατὰ τὺς πρώτυς τῶν ἀτάφων, ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὁπόσυς ἐπελάμβανεν ἡ ϛρατιά. Επεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἔνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συγενεγκόντες αὐτὺς ἔθαψαν.

Ηδη δὲ πέρα μεσύσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ ϛράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν, ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια ὅ,τι τις ὁρῴη ἐντὸς τῆς Φάλαγγος. Καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι τὺς πολεμίυς ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφυς τινὰς ἐκ τῦ ἐναντίυ, τεταγμένυς ἐπὶ Φάλαγγος, ἱππέας τε πολλὺς καὶ πεζύς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης ϗ Ῥαθίνης ἦκον παρὰ Φαρναβάζυ ἔχοντες δύναμιν. Επεὶ δὲ κατεῖδον τὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔϛησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα ϛαδίυς. Εκ τύτυ εὐθὺς Αρεξίων ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται, ϗ ἐγένετο ἐπὶ τῦ πρῶτυ καλὰ τὰ σφάγια. Ενταῦθα ὁ Ξενοφῶν λέγει,

'Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ, ἐπιτά-
'ξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας,
'ἵνα, ἤν πῃ δέῃ, ὦσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες
'τῇ φάλαγγι, καὶ οἱ πολέμιοι τεταραγ-
'μένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ
'ἀκεραίους.' Συνεδόκει ταῦτα πάνλα πᾶ-
σιν. 'Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προηγεῖσθε
'τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐξήκωμεν,
'ἐπεὶ ὤφθημεν καὶ εἴδομεν τοὺς πολεμίους·
'ἐγὼ δὲ ἥξω τοὺς τελευταίους λόχους κα-
'ταχωρίσας, ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ.'

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἡσύχως προῆγον· ὁ
δὲ, τρεῖς ἀφελὼν τὰς τελευταίας τάξεις,
ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας, τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δε-
ξιὸν ἐπέταξεν ἐφέπεσθαι, ἀπολιπόντας
ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης
ἦρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐ-
χώρισεν ἕπεσθαι· Πυρίας Ἀρκὰς ταύ-
της ἦρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύ-
μῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει.
Προϊόντες δὲ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι

'tes subsidiarias a tergo phalangis esse col-
'locandas, ut, sicubi poscat usus, sint qui
'phalangi auxilium ferre possint, et ho-
'stes ordinibus turbatis in aciem instruc-
'tam et integram incidant.' Haec omnia omnium adsensu erant adprobata. 'Vos
'igitur, ait, eâ praecedite *viâ* quae in
'hostes *ducit*, ut nè, posteaquam conspec-
'ti sumus et hostes vidimus, subsistamus:
'ego cohortibus extremis, prout vobis vi-
'detur, constitutis *mox* adero.'

Post haec illi placidè progressi sunt; et *Xenophon* cùm tres postremos ordines, qui viris singuli ducentis constabant, *a reliquis* abduxisset, *eorum* alterum ad dextram, plethri ferè intervallo, subsequi jussit; huic ordini praeerat Samolas Achaeus: alterum *ità* disposuit ut loco medio sequeretur; huic Pyrias Arcas praeerat: tertium ad sinistram *collocavit;* Phrasias huic Atheniensis erat praefectus. Procedentibus autem *copiis*, cùm ad ingentem transituque difficilem saltum qui praeces-

ſerant perveniſſent, conſtiterunt, propterea quòd ignorabant an tranſiri poſſet ſaltus; atque adeò duces et cohortium praefectos hortantur ut ad frontem agminis tranſirent. Et Xenophon, admiratus quid illud eſſet quod iter impediret, ac celeriter *eorum* cohortationem audiens, quàm potuit citiſſimè *ad ipſos* progreditur. Cùm conveniſſent, Sophaenetus, inter duces natu maximus, operae pretium fore negat ſaltum ejuſmodi tranſire. Et ſermone feſtinanter ſuſcepto Xenophon inquit,

'Nôſtis certè, viri, me voluntate meâ 'nullius unquam vobis periculi auctorem 'extitiſſe: nec enim ad fortitudinem glo-'riâ vobis opus eſſe video, ſed incolumi-'tate. Jam verò ſic ſe res habet: ſine prae-'lio ſanè hinc diſcedere non licet; nam 'niſi nos in hoſtes pergamus, ſequentur 'illi nos et invadent, cùm *hinc* abierimus. 'Conſiderate verò utrùm ſatius *ſit* in vi-'ros pergere obverſis *in eos* armis, an *ab*

ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔσησαν, ἀγνοοῦντες εἰ διαβατὸν εἴη τὸ νάπος· καὶ παρεγγυῶσι στρατηγὸς καὶ λοχαγὸς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, θαυμάσας ὅ,τι τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν, καὶ τάχα ἀκούων τὴν παρεγγυήν, ἐλαύνει ἧ ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος, πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐκ ἄξιον εἴη διαβαίνειν τοιοῦτον ὂν τὸ νάπος. Καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν,

'Αλλ' ἴστε μέν με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα
'πω κίνδυνον προξενήσαντα ὑμῖν ἑθελούσι-
'ον· οὐ γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους ὑμᾶς εἰς
'ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. Νῦν δὲ οὕ-
'τως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν
'ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ
'τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν, ὅταν ἀπίω-
'μεν, ἕψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. Ὁρᾶτε δὴ
'πότερον κρεῖττον ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
'προσαλλομένους τὰ ὅπλα, ἢ μεταβαλ-

'λομένους, ὅπιθεν ἡμῶν ἐπίοντας τοὺς πο-
'λεμίους θεάσασθαι. Ισε γέ μέντοι ὅτι τὸ
'μὲν ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων, οὐδενὶ καλῷ
'ἔοικε· τὸ δὲ ἐφέπεσθαι, καὶ τοῖς κακίοσι
'θάρρος ἐμποιεῖ. Εγωγ' ἂν ἥδιον ἂν σὺν
'ἡμίσεσιν ἑπoίμην, ἢ σὺν διπλασίοις ἀπο-
'χωροίην. Καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων
'μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε δέξασθαι
'ἡμᾶς· ἀπιόντων δὲ, πάντες ἐπισάμεθα
'ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. Τὸ δὲ δια-
'βάντας, ὅπιθεν νάπος χαλεπὸν ποιή-
'σασθαι, μέλλοντας μάχεσθαι, ἆρ' οὐχὶ
'καὶ ἁρπάσαι ἄξιον; Τοῖς μὲν γὰρ πολε-
'μίοις ἔγωγε βουλοίμην ἂν εὔπορα πάντα
'φαίνεσθαι, ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ
'ὑπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ
'ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. Θαυμάζω δ' ἔ-
'γωγε, καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον
'φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων, ὧν
'διαπεπορεύμεθα χωρίων. Πῶς μὲν γὰρ
'οὐ δυσδιάβατον τὸ χωρίον, εἰ μὴ νικήσο-

‘ *eis* averſis, hoſtes ponè nos invadentes
‘ ſpectare. *Hoc* certè quidem nôſtis ab ho-
‘ ſtibus *utique* diſcedere nihil honeſti prae
‘ ſe ferre; at *eoſdem* inſequi, etiam igna-
‘ vioribus animos addere. Ego quidem
‘ certè libentiùs *hoſtes* dimidiis cum *copiis*
‘ ſequerer, quàm cum duplo majoribus *ab*
‘ *iis* ſecederem. Novi etiam ne vos qui-
‘ dem ſperare fore ut, nobis *in eos* inva-
‘ dentibus, illi nos ſuſtineant; at verò ſi
‘ recedamus, ſcimus omnes fore ut perſe-
‘ qui *nos* audeant. Ut autem, *eum* ubi
‘ tranſierint, ſaltum impeditum a tergo re-
‘ linquant ii, qui pugnaturi ſunt, annon
‘ dignum *id eſt* quod etiam avidè arripi-
‘ ant? Velim equidem hoſtibus, quò diſce-
‘ dant, omnia peragratu facilia videri: nos
‘ ab ipſo loco doceri oportet, ſalutem no-
‘ bis, niſi vincamus, minimè *ſperandam* eſ-
‘ ſe. At ego ſanè miror, ſi quis ſaltum
‘ hunc formidoloſiorem eſſe putat aliis,
‘ quae peragravimus, locis. Nam quî fieri
‘ poterit, ut locus *hic* non ſit tranſitu dif-
‘ ficilis, ſi equites non vicerimus? quî fieri

‘ poterit, *ut non ſint tranſitu difficiles*,
‘ quos *jam* ſuperavimus montes, ſi tot pel-
‘ taſtae *nos* inſequantur? Quòd ſi quidem
‘ ſalvi etiam ad mare perveniamus, quan-
‘ tus *tandem* ſaltus *ipſe* Pontus *eſt*? ubi ne-
‘ que ſunt navigia quae *nos* avehant, neque
‘ frumentum quo alamur, *iſthic* ſi manſe-
‘ rimus: et, ſi protinùs eò pervenerimus,
‘ illicò rursùm ad parandum commeatum
‘ exeundum erit. Quamobrem melius *eſt*
‘ nos modò pranſos dimicare, quàm cras
‘ impranſos. *Sunt*, viri, nobis et exta lae-
‘ ta, et auguria felicia, et hoſtiae pulcher-
‘ rimae. Pergamus adversùs homines. Non
‘ jam par eſt eos, poſteaquam nos conſpe-
‘ xêrunt omnes, jucundè coenare, vel quo
‘ velint loco habere tabernacula.’

Mox deinde cohortium praefecti ut *ipſos in hoſtes* duceret hortati ſunt, neque contradicebat quiſquam. Itaque ducebat *eos* ille, cùm denuntiâſſet ut quam ad ſaltûs partem fortè eſſet quilibet, illàc tranſiret. Nam celeriùs *ei* videbantur ultra *ſaltum* hoc pacto confertae evaſurae copiae, quàm ſi ad pontem, qui erat in ſaltu,

'μεν τὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἃ διεληλύθαμεν
'ὄρη, ἢν πελτασαὶ τοσοίδε ἐφέπωνται;
'Ην δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν,
'πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὐδὲ
'πλοῖά ἐϛι τὰ ἀπάξοντα, ὅτε σῖτος ὧ
'θρεφόμεθα μένοντες· δεήσει δὲ, ἂν θᾶτ-
'τον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον ἐξιέναι πά-
'λιν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Οὐκοῦν νῦν κρεῖτ-
'τον ἡριϛηκότας μάχεσθαι, ἢ αὔριον ἀ-
'ναριϛύς. Ανδρες, τά τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ,
'οἵ τε οἰωνοὶ αἴσιοι, τά τε σφάγια κάλ-
'λιϛα. Ιωμεν ἐπὶ τὺς ἄνδρας. Οὐ δεῖ
'ἔτι τύτυς, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντας εἶδον,
'ἡδέως δειπνῆσαι, οὐδ' ὅπυ ἂν ἐθέλωσι
'σκηνῆσαι.'

Εντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέ-
λευον, καὶ ὐδεὶς ἀντέλεγε. Καὶ ὃς ἡγεῖτο,
παραγγείλας διαβαίνειν ᾗ ἕκαϛος ἐτύγ-
χανε τῦ νάπυς ὤν. Θᾶττον γὰρ ἂν ἀθρό-
ον ἐδόκει ὅτω πέραν γενέσθαι τὸ ϛράτευ-
μα, ἢ οἱ κατὰ τὴν γέφυραν, ἢ ἐπὶ τῷ

νάπει ἦν, ἐξεμηρύοντο. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ τὴν φάλαγγα, ἔλεγεν, ‘Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας ‘σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε, ‘οἷα πάσχουσιν οἱ πολέμιοι φεύγοντες· ‘καὶ τοῦτ' ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις ‘τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. Ἀλλ' ἕπεσθε Ἡ‘γεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἀλλήλους πα‘ρακαλεῖτε ὀνόμασι. Ἡδύ τοι ἀνδρεῖόν ‘τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα, ‘μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ.’

Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε, καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο φάλαγγος, καὶ τοὺς πελτασὰς ἑκατέρωθεν ποιησάμενος ἐπορεύετο ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Παρηγγέλλετο δὲ, τὰ δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὦμον ἔχειν, ἕως σημαίνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἕπεσθαι βάδην, καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. Ἐκτούτου σύνθημα παρῆν, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ, ΗΡΑΚΛΗΣ ΗΓΕΜΩΝ. Οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες κα-

explicarentur. Cùm *jam* tranſiiſſent, juxta phalangem progreſſus, ‘ Revocate vo-
‘ bis, viri, in memoriam, inquit, quot uti-
‘ que praeliis *hoſtes* ope deorum, cùm ma-
‘ nus conſereretis, viceritis, et cujuſmodi
‘ ſubeant mala, qui hoſtes fugiunt: hoc
‘ etiam cogitate, nos *utique* ad Graeciae
‘ *jam* eſſe portas. Verùm age ducem Her-
‘ culem ſequimini, ac vos mutuò nomina-
‘ tim cohortamini. Jucundum ſanè *eſt* nunc
‘ *aliquem* virile ac praeclarum aliquid lo-
‘ quutum et exſecutum apud quos velit
‘ memoriam ſui excitare.’

Haec *copias* praetervehens loquutus eſt, ſimulque ducem phalangi ſe praeſtitit, et peltaſtis utrinque diſpoſitis in hoſtes pergebat. Mandatum etiam erat, ut haſtas humero dextro geſtarent, donec tubâ ſignum dederit *tubicen:* deinde verò, cùm *eas* ad oppugnationem *hoſtium* demiſerint, pedetentim ſequerentur, ac nemo *eos* curſu inſequeretur. Poſt haec teſſera *per aciem* ibat, JUPITER SERVATOR, HERCULES DUX. Hoſtes autem, quòd locum *ſe*

commodum tenere putarent, ſubſiſtebant. At cùm propiùs *ad eos* accederent, Graeci peltaſtae clamore ſublato in hoſtes curſu tendebant, priuſquam *eos* quiſquam juberet: ac hoſtes ex adverſo irruerunt, tum equites tum Bithynorum globus; ſimulque peltaſtas in fugam vertunt. Verùm ubi gravis armaturae militum phalanx celeriter pergens occurrebat, ſimulque tuba ſonuit, et paeana canebant, et ſecundùm haec clamorem laetum tollebant, ſimulque haſtas demiſerunt; tum *ſanè* non ampliùs impetum ſuſtinuerunt hoſtes, ſed fugae ſe dabant. Et Timaſion quidem *eos* cum equitibus inſequebatur, ac quotcunque poterant, pauci utique qui eſſent, occiderunt. Et ſiniſtrum quidem hoſtium *cornu*, cui Graeci equites oppoſiti fuerant, ſtatim eſt diſſipatum: at dextrum, utpote quod non valdè perſequentibus premebatur, in colle *quodam* conſtitit. Cùm verò Graeci eos ſubſiſtere viderent, tum facillimum videbatur eſſe, tum periculo maximè vacuum in eos jam ire. Itaque cùm paeana cecinissent, continuò pergebant; at illi non

λὸν ἔχειν τὸ χωρίον. Ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελταστὰὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, πρίν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἵ τε ἱππεῖς καὶ τὸ σῖφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς ἅμα. Ἐπεὶ δὲ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὁπλιτῶν ταχὺ πορευομένη, καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἐπαιάνιζον, καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον, καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν· ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔφευγον. Καὶ Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἱππεῖς ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίννυσαν ὅσους περ ἐδύναντο, ὡς ὀλίγοι ὄντες. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν· τὸ δὲ δεξιὸν, ἅτε σφόδρα διωκόμενον, ἐπὶ λόφου συνέστη. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτοὺς, ἐδόκει ῥᾴδιόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. Παιανίσαντες δὲ, εὐθὺς ἐπορεύοντο· οἱ δὲ

ὐχ ὑπέμειναν. Καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτα-
ϛαὶ ἐδίωκον, μέχρι τὸ δεξιὸν αὖ διεσπάρη·
ἀπέθανον δ' ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν Φό-
βον παρεῖχε, τὸ τῶν πολεμίων, πολὺ ὄν.
Επεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τό,τε Φαρνα-
βάζυ ἱππικὸν ἔτι συνεϛηκὸς, καὶ τὺς Βιθυ-
νὺς ἱππέας πρὸς τύτυς συναθροιζομένυς,
καὶ ἀπὸ λόφυ τινὸς καταθεωμένυς τὰ γι-
γνόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει
καὶ ἐπὶ τύτυς ἰτέον εἶναι ὅτως, ὅπως δύ-
ναιντο, ὡς μὴ τεθαῤῥηκότες ἀναπαύσαιν-
το. Συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. Εντεῦ-
θεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύγυσι κατὰ τῦ
πρανῦς, ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διω-
κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτὺς ὑπεδέχετο, ὃ
ὐκ ἤδεισαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπε-
τράποντο διώκοντες· ὀψία γὰρ ἦν. Επα-
νελθόντες δὲ ἔνθα δὴ ἡ πρώτη συμβολὴ ἐ-
γένετο, ϛησάμενοι τρόπαιον, ἀπήεσαν ἐπὶ
θάλατταν περὶ ἡλίυ δυσμάς· ϛάδιοι γὰρ
ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ ϛρατόπεδον.

ſubſtiterunt. Atque ibi tum peltaſtae *eos* perſequebantur, donec dextrum etiam *cornu* diſſiparetur: interfecti autem erant pauci *tantùm;* nam equeſtres hoſtium copiae, quae multae eſſent, *Graecis* metum incutiebant. At cùm Graeci viderent tum Pharnabazi equitatum adhuc conſiſtere, tum Bithynos equites ad eos congregari, deque colle quodam quae fiebant *omnia* ſpectare, labore *quanquam* erant defatigati, tamen in hos etiam ità, utì poſſent, eundum eſſe viſum eſt, ut nè ſumptâ fiduciâ requieſcerent. Itaque inſtructi *in eos* tendunt. Mox deinde hoſtiles equites per *locum* declivem fugiunt, ſimiliter ac ſi equitibus *ipſos* inſequentibus urgerentur: nam ſaltus eos excipiebat, quod ignorabant Graeci; anteà autem a perſequendo ſeſe converterant; nam ſerum erat *diei.* Cùm verò illum ad locum rediiſſent ubi primus fuerat congreſſus, ſtatuto tropaeo, circa ſolis occaſum ad mare diſceſſerunt; ſtadia enim ferè ſexaginta erant *iis, priuſquam* in caſtra *pervenirent, conficienda.*

Exin hoſtes in rebus ſuis *curandis* erant occupati, ac domeſticos et facultates *ſuas* quò poterant longiſſimè abducebant: at Graeci Cleandrum, et triremes, et navigia expectabant, tanquam *mox* ventura: quotidiè autem cum jumentis et mancipiis exeuntes, abſque metu jam triticum, hordeum, vinum, legumina, panicum, ficos reportabant: nam regio *haec* omnium ferax erat, praeterquam olei. Et quo quidem tempore exercitus *in caſtris* quieſcendi causâ remanebat, licebat *aliquibus* ad praedam ire; et qui exîerant *praedam* capiebant: cùm verò univerſae copiae exibant, ſi quis ſeorſum *a caeteris aliquò* digreſſus quid caperet, *id* publicum eſſe *iis* videbatur. Jam verò magna *rerum* omnium *ipſis* erat copia: nam commeatus undique de Graecis urbibus veniebant, et qui *loca illa* praetervehebantur, libenter *illuc naves* adpellebant, quòd audîerant urbem *ibi* ſtatui, et *ei* portum adeſſe. Quin etiam hoſtes jam, qui prope *locum* habitabant, ad Xenophontem mittebant, quòd audîerant eum oppidum eo loco condere, qui inter-

Εντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν, καὶ ἀπήγοντο τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅπη ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἀνέμενον μὲν Κλέανδρον, καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα, ὡς ἤζοντα· ἐξιόντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις, ἐφέροντο ἀδεῶς ἤδη πυρὸν, κριθὰς, οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· πάντα γὰρ εἶχεν ἡ χώρα, πλὴν ἐλαίου. Καὶ ὁπότε μὲν καλαμένοι τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἔξω ἐπὶ λείαν ἴέναι· καὶ ἐλάμβανον ἐξιόντες· ὁπότε δ' ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι. Ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούοντες ὡς οἰκίζοιτο πόλις, καὶ λιμὴν εἴη. Επεμπον δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἤδη πλησίον οἰκοῦντες πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι ὅστος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρω-

τῶντες ὅ,τι δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. Ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. Κἂν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται, δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' ὑδέν. Ετύγχανε δὲ τότε στράτευμα ἔξω ὂν, ὅτε ἀφίκετο, καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι, ἄλλοι εἰς τὸ ὄρος· καὶ εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὀχοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν, τῷ Δεξίππῳ λέγουσιν, (ὃς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος) καὶ κελεύουσι διασώσαντα τὰ πρόβατα, τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν αὐτοῖς ἀποδοῦναι.

Εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιέσοντας τῶν στρατιωτῶν, καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια ταῦτ' εἴη· καὶ τῷ Κλεάνδρῳ εὐθὺς ἐλθὼν λέγει ὅτι ἁρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. Ὁ δὲ κελεύει τὸν ἁρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἄγει τινά· περιτυχὼν δ' Αγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. Οἱ δὲ ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπι-

rogarent quid ipsis faciendum esset ut in amicitiam reciperentur. Eos ille militibus ostendebat. Interea Cleander cum duabus *quidem* triremibus venit, sed navigio nullo. Fortè verò eo, quo venit, tempore, exercitus *e castris* fuerat egressus, cùm ad praedam etiam abirent nonnulli, alii in montem *quendam:* ac multa *illi* pecora ceperant; *quae* cùm veriti essent nè *ipsis* adimerentur, Dexippo *rem* exponunt, (qui e Trapezunte cum quinquaginta remorum navi aufugerat) atque *eum* hortantur ut, pecora tutatus, *eorum* ipse partem sumeret, partem sibi ipsis restitueret.

Mox ille milites, qui circumstabant, et pecora haec publica dicebant, abigit: cumque ad Cleandrum statim accessisset, ait *milites hosce* rapere *ea* adgredi. Ille raptorem ad se ducat adhortatur. Isque adeò, quem ceperat, quendam ducit; *quem ei*, cùm superveniisset, Agasias eripit: etenim is qui ducebatur unus erat ex ipsius cohorte. At caeteri qui aderant milites De-

xippum petere *lapidibus* adgrediuntur, proditorem *eum* altâ voce adpellantes. Quin ex iis etiam multi, qui *huc* triremibus fuerant advecti, metu fuêre correpti, et ad mare fugerunt. Cleander *ipse* quoque fugiebat. Xenophon autem caeterique duces *eos* remorabantur, Cleandroque dicebant nihil esse periculi, sed decretum exercitûs causam esse, cur haec accidissent. At Cleander partim a Dexippo irritatus, partim gravatus quòd trepidâsset, indè se navigaturum aiebat, ac per praecones denuntiaturum, nè qua civitas *eos*, ut qui hostes essent, exciperet. Eo autem tempore Lacedaemonii Graecis omnibus imperabant.

Hìc verò res ea Graecis videbatur esse pernicioſa, *eum*que *adeò* rogabant haec nè faceret. At is nequaquam aliter futurum aiebat, nisi quis eum qui primus *lapides* jeciſſet, *eum*que qui *captum* eripuisset, dederet. Erat *is*, quem quaerebat, Agasias, Xenophonti semper amicus; quâ de causâ Dexippus illum criminatus est. Mox de-

χειρῶσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀναχαλῶντες τὸν προδότην. Εδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηρίτων πολλοὶ, καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν. Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα εἴη αἴτιον, τὸ τοῦ στρατεύματος, ταῦτα γενέσθαι. Ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος, καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλευσεῖσθαι ἔφη, καὶ κηρύξειν, μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι, ὡς πολεμίους. Ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Ἐνταῦθα πονηρὸν ἐδόκει τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. Ἦν δὲ, ὃν ἐζήτει, Ἀγασίας, διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιπ-

πος. Εντεῦθεν, ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον· τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν,

'Ω ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ μὲν φαῦλον
'δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν μὴ ὥσπερ
'ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν,
'ὥσπερ λέγει. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἤδη ἐγγὺς αἱ
'Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δ' Ἑλλάδος Λα-
'κεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσι
'καὶ εἷς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πό-
'λεσιν ὅ,τι βούλονται διαπράττεσθαι. Εἰ
'μὲν γὰρ μὴ ὅτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀ-
'ποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἁρμο-
'στὰς παραγγείλῃ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέ-
'χεσθαι, ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις
'καὶ ἀνόμους ὄντας· ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον
'τὸν ναύαρχον ὅτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν
'ἥξει· ὥστε χαλεπὸν εἶναι καὶ μένειν καὶ

inde, cùm *tam* difficilis eſſet rerum ſtatus, *viri* principes exercitum congregabant: ac eorum nonnulli Cleandrum parvi faciebant; at Xenophonti res minimè contemnenda videbatur: iſque adeò cùm ſurrexiſſet orationem *hanc* habuit,

'Res mihi, milites, non nullius eſſe 'momenti videtur, ſi Cleander erga nos 'ità, utì narrat, animatus diſcedat. Sunt 'enim *a nobis* jam propè Graecae urbes; 'et Lacedaemonii Graeciae praeſunt: e 'Lacedaemoniis autem quivis unus, quid-'quid vult, in *Graeci nominis* urbibus ef-'ficere poſſit. Quare ſi nos primùm ille 'Byzantio excludet, ac deinde praefectis 'caeteris denuntiabit nè nos in urbes ad-'mittant, quaſi qui Lacedaemoniis minùs 'obſequentes et iniqui ſimus; etiam ad A-'naxibium navarchum hic de nobis veniet 'rumor; adeò ut difficile *futurum* ſit et 'manere et navigiis *hinc* diſcedere: ete-

‘ nim terrâ Lacedaemonii et mari hoc tem-
‘ pore *Graecis* imperant. Quapropter nec
‘ unius nec alterius hominis causâ nos re-
‘ liquos Graeciâ noſmet prohibere par eſt,
‘ ſed parendum *ipſis erit* quidquid *tandem*
‘ juſſerint: nam et urbes illae, unde ſumus
‘ *oriundi*, iis dicto ſunt audientes. Ego
‘ certè quidem, (etenim Cleandro Dexip-
‘ pum dicere audio non facturum haec
‘ fuiſſe Agaſiam, niſi ipſe *ſic* eum *facere*
‘ juſſiſſem) ego *inquam* et vos culpâ libe-
‘ ro, et Agaſiam, ſi me Agaſias ipſe dixe-
‘ rit ad horum aliquid *faciendum* aucto-
‘ rem eſſe, atque *adeò* adversùs me ipſum
‘ ſententiam *hanc* fero, ſi ego lapidatio-
‘ nis vel alîus cujuſdam violenti princeps
‘ ſum, me *utique* extremo ſupplicio dig-
‘ num eſſe, ac *ſanè* poenam ſubibo. Por-
‘ rò ſentio, ſi quem etiam alium accuſat,
‘ eum debere ſe Cleandri judicio exhi-
‘ bere: nam eâ ratione vos culpâ libera-
‘ bimini. Ut verò nunc *ſe res* habet, gra-
‘ ve *profectò* ſi, cùm putemus in Graeciâ

ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι
Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν
χρόνον. Οὔκουν δεῖ ὅτε ἑνὸς ἄνδρος ἕνεκα
ὅτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλά-
δος ἀποχέσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν
κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν, ὅ-
θεν ἐσμὲν, πείθονται αὐτοῖς. Ἐγὼ μὲν
οὖν, (καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας
ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα) ἐ-
γὼ οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας, καὶ
Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμὲ
τινὸς τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω
ἐμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου
τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης
ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. Φημὶ δὲ
καὶ εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, ἑαυτὸν χρῆ-
ναι παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρίναι· οὕτω
γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας
εἴητε. Ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν, εἰ
οἰόμενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τι-

'μῆς τεύξεσθαι, ἀντὶ τούτων μηδ' ὅμοιοι
'τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐκ
'τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.'

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς Ἀγασίας εἶπεν, 'Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὄμνυμι θεοὺς καὶ θεάς,
'ἢ μὴν μήτε ἐμὲ Ξενοφῶντα κελεῦσαι
'ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα, μήτε ὑμῶν ἄλ-
'λον μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν
'ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δε-
'ξίππου, (ὃν ὑμεῖς ἐπίσασθε ὑμᾶς προ-
'δόντα) δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλό-
'μην, ὁμολογῶ. Καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶ-
'τε· ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν, ὥσπερ Ξενοφῶν λέ-
'γει, παραχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ, ὃ
'ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε
'πολεμῆτε Λακεδαιμονίοις, σώζεσθέ τε
'ἀσφαλῶς ὅπη θέλει ἕκαστος. Συμπέμ-
'ψατε μέντοι ὑμῶν αὐτῶν ἑλόμενοι πρὸς
'Κλέανδρον, οἵτινες, ἐάν τι ἐγὼ παρα-
'λείπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξου-
'σιν.' Ἐκ τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιὰ ὕστινας

'nos et laudem et honorem consequuturos, horum loco *praemiorum* nè quidem 'pares reliquis erimus, verùm a civitatibus Graecis arcebimur.'

Secundùm haec Agasias cùm surrexisset, 'Per deos, inquit, deasque, viri, juro 'neque sanè Xenophontem mihi praecepisse ut hominem *illum* eriperem, neque 'quenquam e vobis alium; sed cùm ipse 'virum fortem ex cohorte meâ duci a Dexippo viderem, (quem vos prodidisse scitis ipsi) grave *id* mihi visum est; atque 'adeò *hominem* eripui, fateor. Nec *tamen* 'vos *Cleandro me* dedatis *necesse est:* ego 'verò me ipsum, ut Xenophon *faciendum* 'censet, Cleandri judicio exhibebo, ut 'quidquid voluerit agat: nec hâc de causâ 'opus est ut bellum cum Lacedaemoniis 'geratis, et incolumes omnino quò quisque 'vult evadatis. Verùm e vobis tamen ipsis deligite quos *mecum* unà ad Cleandrum mittatis, qui*que*, si quid ego praetermisero, pro me tum dicant tum agant.' Ibi tum *ei* concessit exercitus ut iis quos

vellet delectis *ad illum* proficiſceretur. Is autem duces delegit. Secundùm haec ad Cleandrum Agaſias duceſque, et vir ille quem *Dexippo* eripuerat Agaſias, pergebant; *ad quem ubi perveniſſent* duces verba fecerunt *haec*,

'Exercitus, Cleander, nos ad te miſit; 'teque hortatur, ſive in omnes culpam 'conjicis, ut cùm judicium *de iis* ipſe fe- 'ceris, pro arbitrio tuo *eos* tractares; ſive 'unum aliquem, vel duos, vel plures ac- 'cuſas, aequum cenſent ut hi ſe ipſos tuo 'exhibeant judicio. Quare ſi quid *eſt in* 'quo noſtrûm quenquam accuſes, tibi nos 'adſumus; ſive alium quenquam, exponi- 'to: quippe nemo non ſeſe tibi ſiſtet, qui 'nobis parere voluerit.' Secundùm haec progreſſus *in medium* Agaſias ait, 'Ego 'ſum, Cleander, qui virum hunc abdu- 'centi Dexippo eripui, et qui *noſtros* fe- 'rire Dexippum juſſi. Etenim hunc ſanè 'virum fortem eſſe nôram; Dexippum 'verò nôram ab exercitu lectum fuiſſe, 'qui quinquaginta remorum navi, quam

βούλοιτο προελόμενον ἰέναι. Ὁ δὲ προείλετο τὸς στρατηγούς. Μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στραλιῶται, καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου· καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοὶ,

'Επεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρός σε, ὦ 'Κλέανδρε· καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴ τε πάν- 'τας αἰτιᾶ, κρίναντα σεαυτὸν χρῆσθαι 'ὅ,τι ἂν βούλῃ· εἴ τε ἕνα τινὰ, ἢ δύο, ἢ 'καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιοῖ παρασχεῖν 'σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. Εἴ τι δὲ ἡμῶν τινὰ 'αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴ τε καὶ ἄλ- 'λον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γάρ σοι ἀπέσται, 'ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθελήσει πείθεσθαι.' Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ Ἀγασίας εἶπεν, 'Ε- 'γώ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμενος Δε- 'ξίππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ παύ- 'ειν κελεύσας Δέξιππον. Τοῦτον μὲν γὰρ 'οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα· Δέξιππον δὲ 'αἱρεθέντα οἶδα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν 'τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἠτησάμεθα παρὰ

'Τραπεζυντίων, ἐφ' ᾧ τε πλοῖα συλλέ-
'γειν, ὡς σωζοίμεθα· καὶ ἀποδράντα Δέ-
'ξιππον, καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας, μεθ'
'ὧν ἐσώθη. Καὶ τοὺς τε Τραπεζυντίους
'ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον, καὶ
'κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον· αὐτοί
'τε, τὸ ἐπὶ τούτῳ, ἀπολώλαμεν πάντες.
'Ηκουε γὰρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη
'πεζῇ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆ-
'ναι, καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦ-
'τον ὢν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. Εἰ δὲ
'σὺ ἦγες, ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ
'μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι
'ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. Νόμιζε δ',
'ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκλείνῃς, δι' ἄνδρα δειλὸν
'τε καὶ πονηρὸν, ἀγαθὸν ἀποκτενών.'

Ακούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος ἔφη ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινεῖ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος, βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτὸν, ἀλλὰ κριθέντα (ὥσπερ καὶ

'à Trapezuntiis petiveramus, praeeſſet,
'quò navigia colligeret, ut incolumes e-
'vaderemus; *eundem*que Dexippum aufu-
'giſſe *ſciebam*, atque milites prodidiſſe,
'quibuſcum incolumis *eò* pervenerat. At-
'que *ità* tum Trapezuntios quinquaginta
'remorum navi privavimus, et improbi
'propter hunc eſſe videmur; tum ipſi,
'quod ad hunc attinet, perieramus omnes.
'Nam, aequè ac nos, audîerat, fieri non
'poſſe ut, ſi pedibus illinc proficiſcere-
'mur, fluvios trajiceremus, et in Graeci-
'am incolumes perveniremus. Hunc ergo
'talem *hominem* eripui. Quòd ſi tu *eum*
'abduxiſſes, vel ex tuis quiſpiam alius,
'non autem ex iis qui a nobis aufugerunt,
'certo ſcias me nihil horum facturum fu-
'iſſe. Si verò me jam interficies, *velim*
'exiſtimes te *virum* fortem, ignavi et im-
'probi causâ interficere.'

Haec cùm Cleander audiîſſet, non laudáre ſe Dexippum aiebat, ſi haec feciſſet: neque tamen exiſtimare ſe aiebat, tametſi nequiſſimus eſſet Dexippus, vim ei inferendam eſſe, ſed judicio *de eo* facto, (quem-

admodum jam vos etiam *fieri* poſtulatis) poenam *eidem* irrogandam. *Vos* quidem jam diſcedite, hoc homine relicto; et cùm ego denuntiavero, ad judicium adeſtote. Neque verò vel exercitum, vel alium quenquam accuſo, quando hic ipſe quidem fatetur ſe hominem eripuiſſe. Is autem, qui ereptus fuerat, inquit, Ego, Cleander, etſi me quid iniquè patrantem abductum fuiſſe putas, neque percuſſi quenquam, neque *lapidibus* petii: at pecora *tantùm* eſſe publica dixi: nam decretum militum *ſic conceptum* fuerat ut, ſi quis, cùm exercitus exiret, ſeorſum *a caeteris* praedaretur, publica eſſent quae caperentur. Haec dixi; atque ibi tum me prehenſum duxit ille; ut nè quis *de ipſo quid* enuntiaret, verùm ipſe partem nactus, contra pactum bona praedatoribus conſervaret. Ad haec Cleander, Quando verò talis es, *hìc* maneto, ut de te quoque deliberemus.

Secundùm haec Cleander cum ſuis prandium ſumebat: Xenophon autem exercitum congregabat, atque id conſilii dedit,

ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε) τῆς δίκης τυχεῖν. Νῦν μὲν οὖν ἄπιτε, καταλιπόντες τοῦτον τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. Αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιάν, οὔτε ἄλλον οὐδένα· ἐπεί γε οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. Ὁ δ' ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, ὦ Κλέανδρε, εἰ μὴ οἴει με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτ' ἔπαιον οὐδένα, οὔτ' ἔβαλλον· ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴτις, ὁπότε ἡ στρατιὰ ἐξίοι, ἰδίᾳ λῃΐζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. Ταῦτ' εἶπον· καὶ ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν· ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδείς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος, διασώσειε τοῖς λῃσταῖς παρὰ τὴν ῥίτραν τὰ χρήματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ, κατάμενε, ἵνα μὴ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνῆγε Ξενοφῶν, μὴ

συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον, παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς, πέμψαντας στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην, καὶ τῶν ἄλλων οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι, δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὼ ἄνδρε. Ἐλθὼν οὖν Ξενοφῶν λέγει, ‘Ἔχεις μέν, ὦ Κλέ-
‘ανδρε, τοὺς ἄνδρας· καὶ ἡ στρατιά σοι ἐ-
‘φεῖτο ὅ,τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων,
‘καὶ περὶ ἑαυτῶν ἁπάντων. Νῦν δὲ σε αἰ-
‘τοῦνται καὶ δέονται, δοῦναι σφίσι τὼ ἄν-
‘δρε, καὶ μὴ καταπαύειν· πολλὰ γὰρ ἐν
‘τῷ πρόσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν
‘ἐμοχθησάτην. Ταῦτα δὲ σοῦ τυχόντες,
‘ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἐὰν βούλῃ
‘ἡγεῖσθαι αὐτῶν, καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ ἵλεῳ ὦ-
‘σιν, ἐπιδείξειν σοι καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι, καὶ
‘ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι τοὺς
‘πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
‘Δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον

ut ad Cleandrum quoſdam mitterent, qui pro viris *deditis* deprecarentur. Tum viſum eſt ipſis ut, miſſis ducibus et cohortium praefectis et Dracontio Spartiate, et ex aliis *quibuſdam*, qui viderentur eſſe idonei, Cleandrum omni ratione rogarent, ut viros *illos* dimitteret. *Ad eum* igitur cùm veniſſet Xenophon orationem *hanc* habuit, ‘ Habes, Cleander, viros, *quos volebas*; ‘ exercituſque *adeò* tibi permiſit, ut quid- ‘ quid tibi viſum fuerit, tum de his, tum ‘ de ipſis univerſis ſtatueres. Nunc abs te ‘ petunt rogantque ut ipſis viros dones, ‘ neve *eos* interficias: nam ſuperiori tem- ‘ pore multos pro exercitu labores exan- ‘ clârunt. Haec autem ſi abs te impetrent, ‘ pro his tibi pollicentur, ſi dux ipſorum ‘ eſſe velis, ac dii fuerint propitii, ſe tibi ‘ declaraturos et quàm modeſti ſint, et ‘ quàm idonei qui, *ſuo* cùm imperatori pa- ‘ reant, hoſtes diis juvantibus non metu- ‘ ant. Hoc etiam te rogant, ut, *eò* profec- ‘ tus atque in ipſos imperio potitus, tam

‘ de Dexippo quàm de ipſis aliiſque peri-
‘ culum facias, qualis quiſque ſit, atque
‘ juſtam ſingulis mercedem tribuas.’ Haec
cùm audiſſet Cleander, ‘ At per Dioſcu-
‘ ros, inquit, ſine morâ vobis reſpondebo;
‘ atque adeò tum viros *hoſce* vobis dono,
‘ tum ipſe adero; et ſi quid dii conceſſe-
‘ rint, dux *vobis* in Graeciam ero. Ac
‘ longè *ſanè* ſermones hi contrarii ſunt
‘ illis, quos ex quibuſdam de vobis audivi,
‘ vos exercitum ſcilicet ad defectionem a
‘ Lacedaemoniis impellere.’

Hìc illi *qui ad Cleandrum miſſi fuerant*, collaudato *eo*, cum viris illis diſceſſerunt: at Cleander exta de itinere conſulebat, et Xenophonte amanter utebatur, atque inter ſe amicitiam hoſpitalem inſtituebant. Cùm verò eos etiam videret compoſitè imperatum facere, magìs etiam dux eorum eſſe cupiebat. Verùm ubi, eo triduum rem ſacram faciente, laeta non erant exta, convocatis ducibus *haec* verba fecit, ‘ Mihi

'καὶ ἄρξαντα αὐτῶν, πεῖραν λαβεῖν καὶ
'Δεξίππου καὶ σφῶν καὶ τῶν ἄλλων, οἷος
'ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις νεῖμαι.'
Ακούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, 'Αλλὰ ναὶ
'μὰ τὼ Σιώ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀπο-
'κρινοῦμαι. Καὶ τώ τε ἄνδρε ὑμῖν δίδωμι,
'καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ
'παραδιδῶσί τι, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλ-
'λάδα. Καὶ πολὺ οἱ λόγοι ὅτοι ἀντίοι
'εἰσὶν, ἢ ὃς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον,
'ὡς τὸ στράτευμα ἀφίσατε ἀπὸ Λακε-
'δαιμονίων.'

Εκ τούτου οἱ μὲν, ἐπαινέσαντες, ἀπῆλ-
θον ἔχοντες τὼ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύε-
το ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ συνῆν Ξενοφῶντι
φιλικῶς, καὶ ξενίαν συνεβάλοντο. Επεὶ δὲ
καὶ ἑώρα αὐτὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐ-
τάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἐπεθύμει
ἡγεμὼν εἶναι αὐτῶν. Επεὶ μέντοι θυο-
μένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνε-το
τὰ ἱερὰ, συγκαλέσας τὺς στρατηγὺς εἶ-

πεν, 'Εμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γενέσθαι τὰ ἱερὰ
'ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου
'ἕνεκα· ὑμῖν μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται
'ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε.
'Ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἥκητε,
'δεξόμεθα ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.'

Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα. Ὁ δὲ, δεξάμενος, πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε· καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέπλει. Οἱ δὲ στρατιῶται, διαθέμενοι τὸν σῖτον, οὗ ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τἄλλα, ἃ εἰλήφεσαν, ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνετύγχανον, πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδὸν, ὡς ἔχοντές τι εἰς τὴν Φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοὔμπαλιν ὑποστρέψασι ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ, τὰ λάφυρα πωλοῦντες.

ΤΟ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ
ΤΕΛΟΣ.

‘ laeti quid offerre nolunt exta de *copiis*
‘ educendis *ea conſulenti:* vos verò nè ſi-
‘ tis idcircò demiſſis animis; nam vobis,
‘ utì videtur, conceſſum eſt ut viros hos
‘ exportetis: quin igitur pergite. Nos au-
‘ tem, poſteaquam eò veneritis, quàm po-
‘ tuerimus honeſtiſſimè vos excipiemus.’

Tum militibus viſum eſt ut pecora ei publica donarent. Ille, cùm *ea* accepiſſet, rurſus iis reddidit; ac ipſe quidem indè ſolvit. Et milites, diſtributo frumento, quod comportârant, aliiſque rebus, quas ceperant, per Bithynos proficiſci coeperunt. Cùm autem, rectâ incedentes viâ, nihil offenderent, ut aliquâ cum praedâ in *regionem* amicam tranſirent, viſum eſt ipſis ut verſis retro pedibus diem unam ac noctem iter facerent. Hoc cùm feciſſent, multa tum mancipia tum pecora ceperunt: atque die ſexto Chryſopolin Chalcedoniae *oppidum* pervenerunt; ibique dies ſeptem manſerunt, cùm ſpolia *intereà* venderent.

TOMI TERTII
FINIS.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

CLASSICS printed by R. & A. Foulis.

In Folio.

HOMERI Ilias, Graece, 2 vols.

——— Odyſſea, Graece, 2 vols.

Callimachus.

C. Julii Caeſaris et A. Hirtii de rebus a Caeſare geſtis commentarii cum fragmentis. Acceſſerunt indices locorum, rerumque et verborum. Omnia, ex recenſione Samuelis Clarke, fideliter expreſſa.

In pure Greek, on fine writing paper, in 4to.

Homeri Ilias, 2 vols.

Aeſchylus. Sophocles. Callimachus.

Theocritus. Xenophontis Memorabilia.

With Latin Tranſlations in 4to.

Aeſchylus, 2 vols.

Demetrius Phalereus de elocutione.

Tyrtaeus. Longinus.

In pocket volumes the following.

Homeri Ilias, 2 vols.

Herodotus, 9 vols.

Thucydides, 8 vols. Hippocratis Aphoriſmi.

Xenophontis Graecorum res geſtae; et Ageſilaus, 4 vol.

Xenophontis de Ageſilao rege oratio.

Pindari opera. Anacreon.

Aeſchylus, 2 vols. Sophocles, 2 vols.

Xenophontis Hiero. Theophraſti Characteres.

Euripidis Oreſtes. Ariſtophanis Nubes.

Epictetus. Antoninus. Cebetis Tabula.

Longinus. Theocritus. Demoſthenes.

Xenophontis Memorabilia.

——— Reſpublica Lacedaemoniorum,

Ariſtotelis Poetica. Demetrius Phalereus.

In 32s. pure Greek.

Pindari opera, 3 vols.

Anacreon, Sappho, Alcaeus, et Simonides.

Epictetus.

In Quarto.

C. Julii Caeſaris et A Hirtii commentarii.

Lucretius. Horatius.

C. Plinii Caecilii Secundi quae ſuperſunt.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Conſolatione Philoſophiae.

In pocket volumes the following Latin authors.

M. Tullii Ciceronis opera omnia, 20 vols.

Lucretius. Terentius. Virgilius.

Horatius, editio 4ta. Juvenalis et Perſius.

Tibullus et Propertius. Plautus, 3 vol.

C. Julii Caeſaris et A. Hirtii commentarii, 3 vols.

C. Nepotis vitae excellentium imperatorum.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Conſolatione Philoſophiae.

C. Plinii Epiſtolarum libri decem, et Panegyricus Trajano dictus, 2 vols.

Poetae Latini Minores. Phaedrus et P. Syrus.

C. Cornelii Taciti opera quae exſtant, ex recenſione Jacobi Gronovii, 4 vols.

Pomponius Mela de Situ Orbis.

V. Paterculi Hiſtoria.

Lately printed;

La Gieruſalemme Liberata di Taſſo, 2 vol.

L'Aminta di Taſſo. Il Paſtor Fido di Guarini.

Le Vicende della Letteratura di C. Denina.